

Succession til erhvervsdrivende fonde

Rapport
6. maj 2015

Skatteministeriet

Indhold

1. Indledning.....	2
2. Sammenfatning.....	6
3. Historik.....	11
4. Regulering af erhvervsdrivende fonde.....	19
5. Beskatning af fonde.....	28
6. Gældende ret vedrørende generationsskifte.....	34
7. Fonde i udlandet.....	44
8. EU-retlige aspekter.....	51
9. Økonomiske konsekvenser ved generationsskifte.....	58
10. Statistik for generationsskifte.....	67
11. Modellen.....	77
12. Samfundsøkonomiske effekter.....	85
13. Provenumæssige vurderinger.....	93

1. Indledning

I kapitlet er gengivet arbejdsgruppens kommissorium, herunder arbejdsgruppens opgave og målsætningen med rapporten. Det oplyses endvidere, hvem der har deltaget i arbejdsgruppen.

Erhvervsdrivende fonde spiller en betydelig rolle i dansk erhvervsliv. De kontrollerer i dag en betragtelig del af de børsnoterede selskaber og står for en betydelig andel af beskæftigelsen. Erhvervsdrivende fonde ejer således helt eller delvist nogle af Danmarks største virksomheder opgjort på omsætning, antal ansatte mv. Fx udgør fondsejede selskaber 68 pct. af C20-indekset.

Af en undersøgelse af de 100 største fondsejede virksomheder fremgår, at disse virksomheder har ca. 100.000 fuldtidsarbejdspladser i Danmark og ca. 300.000 på verdensplan. De 100 største fondsejede virksomheder bidrager således med ca. 5 pct. af alle arbejdspladser i Danmark. Hertil kommer, at de fondsejede virksomheder har deres hovedkvarter i Danmark.

Som led i *Aftaler om Vækstplan DK* fra april 2013 nedsatte regeringen (SRSF) en tværministeriel arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til en model, så erhvervsdrivende fonde kan overtage virksomheder med skattemæssig succession.

Arbejdsgruppen fik følgende kommissorium:

”Af *Aftale om mindsket grænsehandel, BoligJobordning og konkrete initiativer til øget vækst og beskæftigelse – delaftale om Vækstplan DK* indgået mellem regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti fremgår det:

”*Forholdene for erhvervsdrivende fonde skal forbedres, så overtagelse af virksomheder kan ske med skattemæssig succession. Med virkning fra 2016 skal der således ikke betales aktieindkomstskat af avancen hos den hidtidige ejer, når denne donerer virksomheden til fonden. Regeringen vil præsentere aftaleparterne for et konkret forslag til udmøntning af den afsatte ramme på 300 mio. kr. årligt fra 2016.*”

Med henblik på at forestå det lovforberedende arbejde nedsættes en tværministeriel arbejdsgruppe med deltagere fra Skatteministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Økonomi- og Indenrigsministeriet og Finansministeriet. Skatteministeriet varetager formandskabet. Andre ministerier inddrages efter behov.

Den overordnede hensigt med at give mulighed for overdragelse af aktier i virksomheder til erhvervsdrivende fonde ved skattemæssig succession er at sikre, at fonde skal kunne drive erhvervsvirksomheder videre.

Arbejdsgruppen får således overordnet til opgave at udarbejde en model, der indebærer, at en stifter af en fond skattefrit kan overdrage sine aktier i en erhvervsvirksomhed til den nystiftede erhvervsdrivende fond. Reglerne skal sikre, at erhvervsvirksomheden rent faktisk drives videre af fonden. Det konkrete forslag til en model skal udformes inden for den overordnede fastsatte økonomiske ramme på 300 mio. kr. årligt fra 2016.

I lyset af, at generationsskifter udløser et komplekst samspil mellem flere forskellige skatteregler, er der behov for en række nærmere analyser for at sikre, at reglerne er fleksible og anvendelige, samtidig med at de ikke må kunne misbruges. Det er i den forbindelse bl.a. centralt, at der er balance i forhold til reglerne om succession ved familieoverdragelser. Herudover sætter EU-retten en række begrænsninger for, hvordan skattereglerne kan indrettes, og bliver derfor også genstand for analysearbejdet.

Arbejdsgruppen skal bl.a. foretage følgende analyser:

- Beskrivelse af tidligere gældende regler og gældende ret vedrørende succession herunder for at sikre, at der ved ændringer heri ikke bliver mulighed for omgåelse.

- Analyse af, hvilke eksisterende muligheder, der er for at overdrage virksomheder til en gunstig beskatning, fx succession til nærtstående familiemedlemmer.
- Analyse af, hvordan der sikres balance i forhold til successionsreglerne ved familieoverdragelse, herunder ved inddragelse af gave- og boafgiften. Dette sker bl.a. under hensyn til, at der ikke opstår utilsigtede forvridninger i forhold til de eksisterende generationsskiftemodeller.
- Analyse af EU-retlige problemstillinger i forbindelse med udvidelsen af successionsreglerne med henblik på at afdække, om succession kan begrænses til danske fonde.
- Beskrivelse af fondskonstruktioner i andre lande med henblik på at vurdere, i hvilket omfang udenlandske fondskonstruktioner svarer til danske fonde.
- Beskrivelse af provenumæssige konsekvenser af den foreslåede model.
- De samfundsøkonomiske virkninger af de forskellige handlemuligheder skal vurderes i forbindelse med analyserne, herunder hvorledes rammevilkårene for ejerskab bedre understøtter erhvervenes konkurrenceevne.

Analysearbejdet igangsættes i efteråret 2013. Den tværministerielle arbejdsgruppe afrapporterer til regeringen medio 2014, med henblik på at lovforslaget kan sættes på lovprogrammet 2014/2015.”

I den tværministerielle arbejdsgruppe har deltaget:

Fra Skatteministeriet:

Preben Underbjerg Poulsen (Formand)
Niels Kleis Frederiksen
Lise Bo Nielsen
Kirstine Thagaard Jacobsen
Jakob Schou
Anna Holst Birket-Smith
Rasmus Igum
Rikke Camilla Christensen
Andreas Roos

Fra Erhvervs- og Vækstministeriet:

Sidsel Nordengaard
Lars Bunch
Hasan Dönmez
Mette Fabian Jessing Olesen

Fra Økonomi- og Indenrigsministeriet:

Martin Ulrik Jensen

Andreas Eriksen

Fra Finansministeriet:

Thomas Larsen

Søren Hauskov Pilgaard

2. Sammenfatning

I kapitlet beskrives rapportens konklusioner. Derudover beskrives den model, der efter arbejdsgruppens opfattelse skal danne grundlag for det videre lovgivningsarbejde.

2.1 Modellen

Arbejdsgruppen har udarbejdet et forslag til model for overdragelse af aktier med skattemæssig succession ved arv eller gave til en erhvervsdrivende fond. Der er ved udarbejdelsen af modellen taget udgangspunkt i aftaleteksten fra *Aftaler om Vækstplan DK* fra 2013 samt arbejdsgruppens kommissorium.

Af delaftale om Vækstplan DK fremgår, at ”forholdene for erhvervsdrivende fonde skal forbedres, så overtagelse af virksomheder kan ske med skattemæssig succession. Med virkning fra 2016 skal der således ikke betales aktieindkomstskat af avancer hos den tidligere ejer, når denne donerer virksomheden til fonden. Regeringen vil præsentere aftaleparterne for et konkret forslag til udmøntning af den afsatte ramme på 300 mio. kr. fra 2016.”

Af arbejdsgruppens kommissorium fremgår endvidere, at der skal sikres balance i forhold til successionsreglerne ved familieoverdragelse, herunder ved inddragelse af gave- og boafgiften. Dette sker bl.a. under hensyn til, at der ikke opstår utilsigtede forvridninger i forhold til de eksisterende generationsskiftemodeller.

Det har været arbejdsgruppens opgave at udarbejde en model, der holder sig inden for den fastsatte økonomiske ramme i *Aftaler om Vækstplan DK* samt de EU-retlige rammer. Modellen omfatter følgende elementer:

- Succession ved vederlagsfri aktieoverdragelse ved arv eller gave skal alene gælde til erhvervsdrivende fonde, hvis primære formål ifølge vedtægterne er at eje og drive virksomheden gennem en bestemmende aktiepost.
- Fonden kan sekundært have almennyttige formål, men kan fx ikke have til formål at støtte medlemmer af bestemte familier.
- Der skal være tale om en erhvervsvirksomhed og dermed ikke en såkaldt ”pengetank”. Dette indebærer, at det gældende krav ved succession til personer om, at virksomheden ikke i overvejende grad må bestå af udlejning af fast ejendom eller besiddelse af værdipapirer eller kontanter, skal gælde.
- Successionsadgang for en erhvervsdrivende fond forudsætter, at fonden overtager mere end 50 pct. af aktiekapitalen og mere end 50 pct. af stemmerettighederne i det overdragede selskab.
- Aktieoverdragelsen skal tilfalde fondens grundkapital, og en efterfølgende overførsel til frie midler eller til uddeling vil udløse beskatning af fonden. Hvis fonden anvender grundkapitalen til dækning af underskud i erhvervsvirksomheden, skal dette ikke udløse beskatning af fonden, hvis det kan sikres, at overførslen ikke indirekte dækker over en udlodning.
- En hel eller delvis afståelse af de aktier, som fonden har modtaget ved succession, skal være skattepligtig for fonden. For at sikre, at denne avancebeskatning ikke reduceres eller elimineres gennem udlodning af udbytte før en eventuel afståelse, skal udbytter fra virksomheden til fonden ligeledes være skattepligtige.
- Der skal betales 20 pct. i overdragelsesafgift ved overdragelse til fonden, hvis rammen på 300 mio. kr. skal overholdes.
- Der kan gives mulighed for henstand med betaling af overdragelsesafgift i op til 15 år efter de samme regler om forrentning, som gælder for betaling af bo- og gaveafgift.
- Der skal ikke beregnes en passivpost til reduktion af overdragelsesafgiften. En passivpost er et skematisk nedslag i grundlaget for afgiften, som repræsenterer den latente skattebyrde, der følger med overdragelsen. I det typiske og tilsigtede forløb beholder fonden aktierne, så den latente skattebyrde udløses normalt ikke. Der overtages dermed i det typiske og tilsigtede forløb ikke en reel skattebyrde ved successionen. Der er ikke grundlag for at give et nedslag i afgiften for en skat, som det er hensigten ikke at udløse, og som typisk aldrig vil blive udløst.
- Da succession er en skatteudskydelse, hvor overdragere latente skatteforpligtelse overgår til erhververen, er det en forudsætning for skattemæssig

succession, at erhververen er skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende aktier.

- Transparensreglen i selskabsskattelovens § 3, stk. 4, finder ikke anvendelse, hvilket betyder, at fondens eventuelle uddelinger, som har et almenvelgørende eller almennyttigt formål, kan fradrages i fondens, men ikke i selskabets skattepligtige indkomst. Virksomheden kommer derved til at betale selskabsskat på lige fod med andre virksomheder.
- Hvis overdragerens skattemæssige anskaffelsessum på aktierne er negativ, skal overdrageren udligne den negative værdi, før succession kan effektueres – dvs. betale skatteværdien af den negative anskaffelsessum.

Modellen går overordnet ud på, at der skal kunne ske overdragelse med skattemæssig succession af aktier fra en person til en erhvervsdrivende fond, der skal have som sit primære formål at drive erhvervsvirksomheden videre gennem en kontrollerende ejerandel. Den erhvervsdrivende fond skal herefter eje aktier i selskabet, der ejer og driver erhvervsvirksomheden, eller eventuelt i et overliggende holdingselskab. Succession kan ifølge modellen ske såvel ved gave som ved arv.

Der skal betales boafgift på 20 pct. ved overdragelse ved arv. Derudover foreslås det, at der tillige fastsættes en tilsvarende afgift på 20 pct. ved overdragelse i levende live til den erhvervsdrivende fond, således at der skabes en balance mellem overdragelse ved gave og ved arv, og således at modellen holder sig inden for den afsatte økonomiske ramme. Hvis overdragelsesafgiften alternativt sættes til 15 pct., skønnes det årlige mindreprovenu at overstige rammen med ca. 60 mio. kr. Derfor er der i den opstillede model taget udgangspunkt i en overdragelsesafgift på 20 pct.¹

Da skattemæssig succession er en udskydelse af avancebeskatningen, er der indsat et værn, hvorefter fonden bliver skattepligtig, hvis aktierne senere afstås. Ligeledes indføres der skattepligt af udbytter, som fonden modtager fra det overdragne selskab. Dette sker med henblik på at sikre, at den latente avancebeskatning ikke reduceres eller helt fjernes forud for en eventuel afståelse ved at udlodde udbytter skattefrit til fonden. Beskatning af udlodninger til fonden med henblik på uddeling modsvarer af fondens uddelingsfradrag, og vil dermed ikke belaste fonden.

¹ Den foreslåede afgiftssats er lavere, end da succession til fonde var muligt indtil 1999, hvor afgiftssatsen var 36,25 pct. svarende til en effektiv afgiftsbelastning på 29 pct. efter indregning af passivpost. Ved et generationsskifte til et nærtstående familiemedlem er bo- og gaveafgiften på 15 pct.

Eftersom succession som nævnt er en skatteudskydelse, hvor overdragere latente skatteforpligtelse overgår til erhververen, må adgang til skattemæssig succession forudsætte, at erhververen er skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende aktier, således at Danmark bevarer beskatningsretten til avancen.

2.2 Økonomiske betragtninger

Med den foreslåede udvidelse af successionskredsen må det forventes, at antallet af generationsskifter til erhvervsdrivende fonde øges, mens særligt generationskifter indenfor familien og salg til eksterne forventes at falde.

Det kan på baggrund af eksisterende undersøgelser ikke afgøres entydigt, hvordan dette må forventes at påvirke de berørte selskabers resultater, ligesom det ikke kan afgøres, hvordan den samlede vækst og beskæftigelse i samfundsøkonomien som helhed må forventes påvirket.

Det er også forbundet med betydelig usikkerhed at vurdere de provenumæssige konsekvenser ved den foreslåede model for succession til erhvervsdrivende fonde. Usikkerheden knytter sig til, dels i hvilket omfang den udvidede adgang til succession vil blive anvendt, dels hvilken model for overdragelse, der var blevet anvendt, hvis successionsadgangen ikke udvides.

Arbejdsgruppen har baseret provenuberegningerne på en forudsætning om, at der i gennemsnit vil være ca. 35 virksomheder årligt, hvis ejere vil benytte de nye regler. Det er lagt til grund, at en samlet egenkapital på knap 850 mio. kr. årligt vil blive overdraget til en erhvervsdrivende fond med den foreslåede model.

Under disse forudsætninger skønner arbejdsgruppen, at modellen vil indebære et varigt mindreprovenu på ca. 270 mio. kr. årligt efter tilbageløb og adfærd. Det skal understreges, at den varige virkning skal fortolkes som den gennemsnitlige årlige provenuvirkning.

2.3 Regelgrundlaget

Arbejdsgruppen har gennemgået de civilretlige og skatteretlige regler for erhvervsdrivende fonde. Der er ikke mulighed for skattemæssig succession til en erhvervsdrivende fond på grundlag af de nugældende regler. Det vil være nødvendigt at ændre reglerne i skattelovgivningen for at skabe en sådan successionsadgang, ligesom der er behov for samtidig at indføre værnsregler, der sikrer, at successionsadgangen ikke blot misbruges til at undgå dansk beskatning.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der ikke er grundlag for at genindføre de tidligere gældende regler for succession til juridiske personer i deres helhed. Dels var der nogle uhensigtsmæssigheder i de dagældende regler (fx blev der givet et nedslag i arveafgiften for at modsvare en latent skattebyrde, der aldrig blev aktualiseret), dels fandt disse regler alene anvendelse ved arv og ikke ved gave, samtidig med at de fandt anvendelse for alle juridiske personer, og dels er de øvrige skatteretlige og fondsretlige regler ændret siden hen, således at der er behov for at skabe et nyt regelsæt, der tager højde for de ændringer, der har fundet sted i mellemtiden.

3. Historik

I kapitlet beskrives de regler for succession til juridiske personer, herunder fonde, der blev ophævet i 1998. Baggrunden for ophævelsen af reglerne analyseres og beskrives. Derudover gøres der rede for de regler, der er relevante i forbindelse med succession, og som er ændret siden 1998, fx reglerne om aktieavancebeskatning. Formålet er at belyse uhensigtsmæssigheder og omgåelsesmuligheder, så man kan tage højde for disse forhold i forbindelse med udarbejdelsen af det nye regelsæt.

Skattemæssig succession vil sige, at der ved overdragelse af et aktiv eller passiv fra én person til en anden ikke sker beskatning hos overdrageren af kapitalgevinster og genvundne afskrivninger, men at den latente skattebyrde i stedet overtages af erhververen. Successionsmulighed er indført for at afhjælpe den likviditetsmæssige belastning, som beskatning ellers kan medføre.

Succession er muligt både ved dødsboers og levende personers overdragelser.

Succession ved dødsboers overdragelser blev indført i 1970. Det skete som opfølgning på, at dødsboer ikke længere som overvejende hovedregel skulle være skattefri. Siden en opstramning i 1998 har selskaber og fonde mv. ikke kunnet succedere, *jf. nedenfor*. Succession ved udlodning fra et dødsbo kan ske for længstlevende ægtefælle, arvinger og legatarer.

Succession ved levende personers overdragelser er indført i 1988², men alene for overdragelser til nær familie, og senere udvidet til medarbejdere og tidligere medarbejdere. Selskaber og fonde mv. har således aldrig været omfattet af succession i levende live.

3.1 Nærmere om succession

Teknisk sker succession ved, at erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling med hensyn til anskaffelsessum og anskaffelsestidspunkt og med hensyn til anskaffelsestidspunkt, hvor denne har betydning for beskatningen. Beskatning sker dermed først, når og hvis erhververen efterfølgende afstår aktivt/passivet, og kun hvis aktivets værdi på dette tidspunkt overstiger overdragerens anskaffelsessum (eller passivets værdi er lavere end overdragerens anskaffelsessum), og i øvrigt kun hvis erhververens efterfølgende afståelse er skattepligtig. Der er ikke tale om, at et bestemt beskatningsbeløb fastlægges og derefter påhviler erhververen. Derimod afhænger den fremtidige beskatning blandt andet af den videre værdiudvikling på aktivt/passivet og af modtagers beskatningsforhold – herunder skattesats og mulighed for modregning af tab på andre aktiver. Der betales ikke nogen rente for skatteudskydelsen.

3.2 Indførelse af regler om succession fra et dødsbo

Succession er en likviditetsmæssig fordel, fordi skatten ikke udløses ved overdragelsen. En evt. fordel herudover afhænger af, om der er forskel på beskatningen af overdrager og erhverver. Successionsregler må derfor blandt andet ses i sammenhæng med skattereglerne for det overdragende dødsbo.

Forud for indførelsen af kildeskatteordningen i 1970 var der forskel på beskatningen af et dødsbos udlodning af aktiver, afhængigt af om der var tale om et privat eller offentligt skifte. Ved et privat skifte skete der beskatning hos arvingerne, mens der var hel eller delvis skattefritagelse ved et offentligt skifte, hvilket blandt andet omfatter boer, der behandles af en eksekutor. Af bemærkningerne til den første kildeskattelov fremgår³ :

”De gældende regler om beskatningen af dødsboer kan ikke karakteriseres som tilfredsstillende, idet de dels ikke skaber kontinuitet i beskatningen af afdøde og boet..., og dels medfører, at beskatningen af det offentligt skiftede bo bliver af mindre omfang end beskatningen af det privat skiftede bo...”

² Se lov nr. 763 af 14. december 1988.

³ L 26, FT 1966/67

Der blev herefter indsat en bestemmelse i den første kildeskattelov⁴, der indebar, at hvis aktiverne i dødsboet blev udlagt til arvinger, skulle fortjenester, der blev konstateret ved denne overdragelse, beskattes hos boet, dog med en lempeligere sats end den progressive indkomstkattesats.

Bestemmelsen om beskatning ved udlodning fra et dødsbo gav efterfølgende anledning til diskussion. Hensynet bag bestemmelsen om beskatning ved udlodning fra et dødsbo var at sikre kontinuitet i beskatningen. Beskatning af konstaterede fortjenester ved udlæg af arv kunne dog på den anden side gøre det vanskeligt for ægtefælle og arvinger at videreføre afdødes igangværende virksomhed på grund af likviditetsmæssige vanskeligheder⁵.

Inden kildeskatteloven trådte i kraft, blev der herefter indsat en bestemmelse om succession fra et dødsbo ved udlæg af aktiver til arvinger, ægtefælle eller legatarer⁶. Der kunne efter den pågældende bestemmelse foretages udlodning med succession fra et dødsbo til både fysiske og juridiske personer. Det vil sige, at fx en erhvervsdrivende fond som legatar kunne modtage aktiver ved arv, uden at der skulle betales skat ved arven, men først ved en senere eventuel afståelse af aktiverne. Der skulle betales arveafgift/boafgift.

Samtidig med successionsreglen blev der indført en passivpost ved arveafgiftsberegningen (nu boafgiftsberegningen). En passivpost er et nedslag i afgiftsgrundlaget, som skal tage højde for, at erhververen sammen med arven også overtager en latent skattebyrde.

Der er ingen særlig omtale af succession til juridiske personer i forarbejderne.

Ved indførelsen af aktieavancebeskatningsloven i 1981 udskiltes successionshjemlen, for så vidt angår aktier, med uændret indhold til aktieavancebeskatningsloven.

3.3 Ændring af reglerne vedrørende udlodning med succession fra et dødsbo i 1998

Successionsreglerne blev ændret i 1998, så der blandt andet ikke længere kunne ske udlodning med succession fra et dødsbo til juridiske personer.

⁴ § 31, stk. 4, 2. pkt. i lov nr. 100 af 31. marts 1967.

⁵ L 85, FT 1968/69.

⁶ § 33, stk. 1, i lov nr. 118 af 29. marts 1969. En legatar er en fysisk eller en juridisk person, der arver en bestemt angivet pengesum eller genstand mv.

Efter de hidtidige successionsregler kunne der endvidere succederes ved udlodning af alle aktivtyper. Dette blev i 1998 ændret, således at der herefter alene kunne succederes ved udlodning af aktiver, der udgør en erhvervsvirksomhed eller en andel heraf, og i tilsvarende kvalificerende aktieposter samt faste ejendomme, der anvendes erhvervsmæssigt. Tilsvarende regler gælder fortsat. Dog er kravene vedrørende aktier lempet.

Med hensyn til fast ejendom var det forud for regelændringen i 1998 en betingelse for succession, at ejendommen blev helt eller delvist benyttet i afdødes eller dennes efterlevende ægtefælles virksomhed. Dette blev i 1998 ændret til, at successionsadgang herefter er begrænset til ejendomme, der for mere end halvdelen vedkommende benyttes erhvervsmæssigt. Det er den vurderingsmæssige fordeling, der skal lægges til grund. Denne regel gælder fortsat.

For så vidt angår aktier, var der før 1998 visse begrænsninger på personers succession i børsnoterede aktier, hvilket hang sammen med, at erhvervende personer i et vist omfang kunne afstå sådanne aktier skattefrit.

De regler, der blev indført i 1998, indeholdt yderligere begrænsninger på succession i aktier. Det blev blandt andet en betingelse for succession, at der til den pågældende modtager blev overdraget mindst 1 pct. af aktiekapitalen. Derudover blev successionsadgang som hovedregel fremover udelukket, hvis selskabets virksomhed i væsentligt omfang bestod i at besidde værdipapirer eller at udleje fast ejendom (den såkaldte pengetankregel)⁷. Der er fortsat regler om størrelsen af den aktieandel, der kan succederes i, samt krav til, at der ikke kan succederes i aktier i selskaber, hvis virksomhed i overvejende grad består i udlejning af fast ejendom eller besiddelse af kontanter og værdipapirer (passiv pengeanbringelse).

3.4 Begrundelsen for ophævelse af successionsadgang for juridiske personer

Baggrunden for regelændringen i 1998 var, at succession i de pågældende situationer ofte havde karakter af et egentligt skatteafkald, og at succession og passivposten indebar, at den samlede beskatning inklusiv boafgift endda kunne blive lempeligere, end hvis der havde været skattefrihed for boet⁸.

Følgende fremgår af bemærkningerne til lovændringen:

⁷ Se nærmere lov nr. 431 af 26. juni 1998.

⁸ Bemærkninger og svar vedrørende L100 FT 1997/98, Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove (Nedsættelse af skattesatsen for selskaber og fonde samt virksomhedsskattesatsen m.m.).

”Succession indebærer mulighed for udskydelse af skattebetalingen, indtil der sker en skattendøsende overdragelse. Ved udlodninger til fonde, selskaber og foreninger er der imidlertid også mulighed for, at succession kommer til at svare til et skatteafkald, fordi skattekravet aldrig udløses. Succession kan endog være lempeligere, end skattefrihed alternativt ville have været, fordi der ved opgørelsen af grundlaget for boafgift gives et nedslag (passivpost) for den skatteforpligtelse, der ved successionen følger med arven. Arver et selskab, en fond eller forening med succession og skatteforpligtelsen aldrig aktualiseres, bliver den samlede skatte- og boafgiftsbetaling lavere, end hvis der ikke fandtes kapitalgevinstbeskatning og beskatning af genvundne afskrivninger.”

Af forarbejderne til lovændringen i 1998 fremgår endvidere, at formålet med succession ikke er en skattefritagelse, men en skatteudskydelse til et senere tidspunkt, hvor aktiverne videreoverdrages. Når der overdrages aktier og virksomheder til en fond, vil hensigten typisk være, at der netop ikke skal ske nogen efterfølgende afståelse heraf, således at avancebeskatningen bliver udskudt i det uendelige (de facto skattefritagelse). Følgende fremgår således af Skatteministerens besvarelse af samrådsspørgsmål om L 100⁹:

”Som konsekvens af succession forstås normalt, at der sker en udskydelse af skattebetalingen til et senere tidspunkt, hvor der sker en skattendøsende overdragelse. Der er således en forudsætning om, at avancebeskatningen udløses på et senere tidspunkt. En sådan skatteudløsende overdragelse kunne f.eks. være arvemodtagerens efterfølgende salg af de arvede aktiver.”

”Overdragelse til fonde

Ved overdragelse til fonde vil selve formålet med overdragelsen ofte være, at fonden skal opretholde ejerskabet til de pågældende aktiver, der f.eks. kan være en virksomhed. Det ligger således i dispositionen, at det er ganske tvivlsomt, om der nogen sinde sker en skattendøsende afståelse. Succession vil i et sådant tilfælde svare til skatteafkald.”

Derudover gav de dagældende regler mulighed for skatteundgåelse, hvis eksempelvis den latente skat oversteg aktivernes værdi. Dette kunne være tilfældet, hvis fx anskaffelsessummen for aktiverne var nedsat pga. en omstrukturering¹⁰. I sådanne tilfælde kunne aktierne testes til et aktie- eller et anpartsselskab, som fx kunne være et tomt selskab uden erhvervmæssig aktivitet, der herefter arvede med succession. På den måde kunne aktionærerne ved at placere den udskudte skat i en inaktiv virksomhed slippe for skattebetalingen samtidig med, at der kun-

⁹ SAU L100 FT 1997/98, bilag 59.

¹⁰ Dette kan være tilfældet ved en skattefri virksomhedsomdannelse, hvis udskudt skat af fx genvundne afskrivninger har nedsat anskaffelsessummen for aktierne.

ne opnås et nedslag i boafgiften (passivposten). Dette er beskrevet i Skatteministerens svar på spørgsmål nr. 1 til Skatteudvalget, L 100 FT 1997/98.

For nugældende successionsregler for generationsskifte til nærtstående familiedømlemmer mv. se kapitel 6 om gældende ret vedrørende generationsskifte.

3.5 Aktieavancebeskatning

Reglerne for beskatning ved afståelse af aktier for selskaber og fonde mv. er ændret, siden successionsadgangen for juridiske personer blev ophævet i 1998. De seneste års væsentligste ændringer i aktieavancebeskatning for selskaber og fonde mv. er opsummeret i tabel 3.1, se nedenfor.

Indtil indkomståret 2010 (*Forårspakke 2.0*) skete beskatning af afståelse af aktier med udgangspunkt i, hvor længe selskabet eller fonden havde ejet aktierne. Selskaber og fonde mv. skulle medregne fortjeneste ved afståelse af aktier til den skattepligtige indkomst, når aktierne var erhvervet på et tidspunkt, der lå mindre end tre år før afståelsen. Tab kunne tilsvarende kun fradrages, når afståelsen skete inden tre års ejertid, og tabsfradrag var kildeartsbegrænset, hvilket vil sige, at det alene kunne fradrages i avancer på aktier afstået efter en ejertid på mindre end 3 år. Siden 1993 havde selskaber og fonde dog været skattepligtige uanset ejertid, når aktierne var erhvervet med succession¹¹.

Det er i dag den praktiske hovedregel, at der er skattefrihed ved selskabers og fondes mv. afståelse af aktier uanset ejertiden. Der gælder dog ikke skattefrihed ved selskabers og fondes mv. afståelse af porteføljeaktier, der er optaget til handel på et reguleret marked eller en multilateral handelsfacilitet (børsnoterede), dvs. aktiebesiddelser på under ti pct. i et børsnoteret selskab. Der gælder ikke tilsvarende skattefrihed for fysiske personers afståelse af aktier.

¹¹ Se § 2, nr. 4 i lov nr. 117 af 22. december 1993.

Tabel 3.1 Hovedændringer i aktieavancebeskatning for selskaber og fonde mv.

Porteføljeaktier		Før Forårspakke 2.0		Efter Forårspakke 2.0	Efter Skattereform 2012
Tidsrum for ejerskab		< 3 år	> 3 år	Uanset ejertid	Uanset ejertid
Avancer	Børsnoterede aktier	Beskatning Fradrag for tab	Skattefrihed	Beskatning Fradrag for tab	Beskatning Fradrag for tab
	Unoterede aktier	Beskatning Fradrag for tab	Skattefrihed	Beskatning Fradrag for tab	Skattefrihed
Datterselskabsaktier					
Avancer		Beskatning Fradrag for tab	Skattefrihed	Skattefrihed	Skattefrihed

3.6 Arvingskøb

Indtil midten af 1995 havde alle adgang til at succedere ved såkaldt arvingskøb. Arvingskøb betegner, at et dødsbo som et almindeligt salg overdrager aktiver til en arving eller legatar udover vedkommendes andel i boet. Ved succession i arvingskøb succederer arvingen eller legataren i både den del af aktiverne, som vedkommende arver, og den del, som vedkommende køber, selv om dødsboet modtager fuld betaling for sidstnævnte del.

Juridiske personers adgang til succession ved arvingskøb gav blandt andet mulighed for følgende: Afdøde testede en beskedne post aktier til en fond. Fonden modtog så denne beskedne post aktier som et udlæg fra boet og købte derudover en betydelig (evt. den resterende) aktiepost fra boet som et arvingskøb. Købet skete mod vederlæggelse i form af et gældsbrev, der blev udlagt til arvingerne. Der var succession i hele aktieposten, da succession ikke var begrænset til arvedelen. Der skete således ikke avancebeskatning.

Fondens ydelser på gældsbrevet skulle finansieres af den fremtidige indtjening i selskabet, som skattefrit kunne udloddes til fonden (datterselskabsudbytte). Arvingerne ville være skattefrie af fondens afdrag på gældsbrevet. Der skulle beregnes bo- eller arveafgift af arven til livsarvingerne, men dels kunne aktieposten eventu-

elt kursansættes lavt, da der var tale om unoterede aktier, som er svære at værdiansætte, og dels skulle der indgå en passivpost i fastsættelsen af boafgiftsgrundlaget, så afgiften blev reduceret.

I 1995 blev adgangen til succession ved arvingskøb begrænset til en nærmere bestemt kreds af nærtbeslægtede og siden udvidet med medarbejdere og tidligere medarbejdere¹².

3.7 Sammenfatning

I 1970 indførtes succession ved udlodning fra et dødsbo til både fysiske og juridiske personer. Indtil da var dødsboer som overvejende hovedregel skattefrie. I 1988 indførtes succession ved ovedragelser i levende live til nær familie og senere til visse medarbejdere. I 1995 ophævedes adgangen til succession ved såkaldt arvingskøb for andre end den nære familie. Succession ved arvingskøb giver mulighed for succession, selv om der ikke er tale om arv (eller legat), men om køb fra boet mod vederlag. Siden 1999 har juridiske personer ikke kunnet succedere, hvilket hovedsageligt begrundedes med, at succession til juridiske personer reelt indebar en skattefritagelse og ikke en skatteudskydelse, som successionsreglerne forudsætter. Med ændringer i 2009 og skattereform 2012 blev det muligt for bl.a. fonde at afstå unoterede aktier og datterselskabsaktier skattefrit.

¹² Det fremgår ikke af bemærkningerne til loven, hvorfor adgangen til succession ved arvingskøb blev begrænset til nærtbeslægtede, se bemærkningerne til lov nr. 1119 fra 1994, se lovforslag L77, FT 1994/95.

4. Regulering af erhvervsdrivende fonde

I kapitlet beskrives de civilretlige regler for de erhvervsdrivende fonde i Danmark.

4.1 Indledning

Fonde opdeles i fondslovgivningen i to grundlæggende kategorier, nemlig erhvervsdrivende fonde og ikke-erhvervsdrivende fonde.

Ikke-erhvervsdrivende fonde er omfattet af lov om fonde og visse foreninger (LFF). Ikke-erhvervsdrivende fonde henhører under Justitsministeriets ressortområde og har Civilstyrelsen som tilsynsmyndighed. I 2003 estimerede Civilstyrelsen, at Civilstyrelsen er fondsmyndighed for mellem 10.000 og 12.000 ikke-erhvervsdrivende fonde i Danmark¹³.

Erhvervsdrivende fonde er reguleret af lov om erhvervsdrivende fonde (LEF), og tilsynet med de erhvervsdrivende fonde hører under Erhvervsstyrelsen.

Lov om erhvervsdrivende fonde regulerer fonde, der enten selv driver erhvervsvirksomhed, eller som ejer andre erhvervsdrivende virksomheder, herunder aktieselskaber og anpartsselskaber. I januar 2014 var der registreret ca. 1.370 erhvervsdrivende fonde i Erhvervsstyrelsens it-system.

¹³ Jf. Bestyrelsesvederlag i ikke-erhvervsdrivende fonde – En undersøgelse af bestyrelsesvederlagets størrelse i 2003 i 178 ikke-erhvervsdrivende fonde. Artiklen findes her: http://www.civilstyrelsen.dk/~media/Artikel_03.ashx.

Den første erhvervsfundslov, der danner rammerne for de erhvervsdrivende fondes stiftelse, organisation og opløsning, blev vedtaget i 1984 som et led i den daværende regerings målsætning om at tilvejebringe en sammenhængende og ligearteret retstilstand til regulering af forholdene for erhvervsmæssig virksomhed, således at der ikke kunne indrømmes privilegier eller lempeligere krav til visse organisationsformer. Med vedtagelsen af erhvervsfundsloven var det et væsentligt sigte at skabe en rimelig ligestilling mellem lovreglerne for erhvervsdrivende fonde og andre lovregulerede virksomheder, under hvilke der kunne udøves erhvervsmæssig drift med begrænset ansvar.

I marts 2012 nedsatte den daværende erhvervs- og vækstminister Erhvervsfundsudvalget, der fik til opgave at fremkomme med forslag til modernisering af erhvervsfundsloven. Erhvervsfundsudvalget afgav i december 2012 rapporten ”Erhvervsfundsudvalgets rapport om fremtidens regulering af erhvervsdrivende fonde” til den daværende erhvervs- og vækstminister. Rapporten indeholdt udkast til en modernisering af erhvervsfundsloven samt anbefaling om, at der skal nedsættes en komité for god fondsledelse. Lovforslaget til opfølgning på udvalgsarbejdet blev vedtaget den 3. juni 2014.

Den nye lov om erhvervsdrivende fonde, der forventes at træde i kraft den 1. december 2014, indeholder en række nye regler om rammerne for ledelse og dens sammensætning, hvilket har til formål at styrke ledelsen af de erhvervsdrivende fonde. Den nye lov medfører, at der bliver en øget gennemsigtighed omkring ledelsen, herunder om vederlag til bestyrelsen. Endvidere bliver der en øget åbenhed om fondenes uddelingspolitik og uddelinger. Endelig medfører den nye lov, at der sker en styrkelse af revisors rolle samt fondsmyndighedens tilsyn med de erhvervsdrivende fonde, herunder opfølgning i forhold til bestyrelsens redegørelser for god fondsledelse.

Henvisningerne til bestemmelserne i LEF i de efterfølgende afsnit er henvisninger til bestemmelser i den nye lov om erhvervsdrivende fonde.

4.2 Erhvervsdrift i henhold til erhvervsfundsloven

Bedømmelsen af, om en fond er erhvervsdrivende, sker efter erhvervsfundsloven.

En fond er erhvervsdrivende, jf. LEF § 2, stk. 1, hvis fonden

- 1) overdrager varer eller immaterielle rettigheder, erlægger tjenesteydelser eller lignende, for hvilke den normalt modtager vederlag,
- 2) udøver virksomhed med salg eller udlejning af fast ejendom eller
- 3) har den i selskabslovens § 7 anførte forbindelse med et aktie- eller anpartsselskab eller med en anden virksomhed.

I nr. 1 og 2 udøver fonden direkte erhvervsdrift ved enten overdragelse af tjenesteydelser mod vederlag eller aktiviteter i forbindelse med fast ejendom, hvorimod nr. 3 er karakteriseret ved, at en fond bliver erhvervsdrivende som følge af dens tilknytning til en anden virksomhed (indirekte erhvervsdrift).

Det er den faktiske virksomhed, som fonden udøver eller har indflydelse på, der er afgørende for, om fonden karakteriseres som erhvervsdrivende. Det er ikke det angivne formål i vedtægten for fonden, der er afgørende. Der findes således ikke direkte begrænsninger i erhvervsfondslovens bestemmelser i forhold til formålsbestemmelsen, herunder hvordan et almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt formål udformes. Det betyder, at en fond, hvis formål er af almenvelgørende og/eller almennyttig karakter, alligevel anses for erhvervsdrivende, hvis formålet fremmes gennem overskud fra en erhvervsvirksomhed.

En erhvervsdrivende fonds formål kan være alt lige fra et formål, hvor fonden skal have bestemmende indflydelse i en virksomhed til et formål, hvor fonden alene skal have et almennyttigt formål, som fx at støtte haldriften i en bestemt by. Det vil sige, at formålsangivelsen alene kan være en almennyttig målsætning, uden at det af formålet fremgår, at midlerne hertil tilvejebringes gennem drift af en erhvervsvirksomhed – som eksempel herpå kan der henvises til formålsbestemmelserne i Carlsbergfondet og Industriens Fond. De eneste begrænsninger i forhold til formålsbestemmelsen er, at fondens formål ikke må stride mod lov og ærbarhed, samt at formålet skal være afgrænset. Ved sidstnævnte gælder, at formålet til en vis grad skal være konkretiseret, hvilket vil sige, at et formål som ”*at drive erhvervsvirksomhed*” eller ”*at indvinde midler til brug for uddelinger*” ikke er tilstrækkeligt konkretiseret, men derimod er et formål som fx ”*at støtte almenvelgørende sociale mål*” tilstrækkeligt konkretiseret.

4.3 Almenvelgørende eller almennyttigt

Begrebet almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt er ikke defineret i erhvervsfondsloven. Der er således ikke krav til en specifik angivelse i formålsbestemmelsen i forhold til almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt.

Hertil skal bemærkes, at begrebet almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål er anvendt flere steder i skattelovgivningen, hvilket kan få indflydelse på fondenes (erhvervsdrivende såvel som ikke-erhvervsdrivende) mulighed for at opnå fradrag i henhold til fondsbeskatningslovens § 4, stk. 1. Ved afgrænsningen af almennyttebegrebet efter fondsbeskatningsloven kan praksis i henhold til lig-

ningslovens § 8 A, boafgiftslovens § 3, stk. 2, og selskabsskattelovens § 3, stk. 2, således være anvendelig. Af SKAT's praksis kan udledes, at for at et formål kan anses for almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt, kræves det generelt, at den kreds af personer eller institutioner, der kan komme i betragtning ved uddelingen, er afgrænset efter retningslinjer af et objektivt præg. For at et formål kan anses for almenvelgørende, er det en forudsætning, at støtten ydes til personer inden for en videre kreds, der er i økonomisk trang. Almennyttige formål foreligger, når formålet ud fra en almindeligt fremherskende opfattelse kan karakteriseres som nyttigt. Fx kan nævnes sociale, kunstneriske og andre kulturelle formål, miljømæssige, videnskabelige – herunder forskningsmæssige eller sygdomsbekæmpende – humanitære, undervisningsmæssige, religiøse eller nationale formål.

4.4 Uddelinger

Det er et grundlæggende krav for en erhvervsdrivende fond, at der skal ske uddeling til de i vedtægten fastlagte uddelingsformål.¹⁴ Bestyrelsen i en erhvervsdrivende fond kan dog foretage ”rimelige henlæggelser” til konsolidering af fonden.¹⁵ For erhvervsdrivende fonde er konsolideringsbehovet helt afhængig af den enkelte fonds tradition, økonomiske stilling, behov for opsparing til fremtidige investeringer, datterselskabets økonomi mv. Denne undtagelse til krav om uddeling er begrundet med, at for mange erhvervsdrivende fonde står hensynet til at sikre, at der sker uddeling efter uddelingsformålet over for hensynet til fondens erhvervsdrift, konsolidering og eventuel videreudbygning af erhvervsvirksomheden.

I vedtægterne for en række erhvervsdrivende fonde er der krav om, at fonden skal opretholde en vis indflydelse i dattervirksomheden, eksempelvis en bestemmende eller betydelig indflydelse. Det medfører, at disse erhvervsdrivende fonde har et særligt konsolideringsbehov, således at fondene har de fornødne midler (et beredskab) til fx at deltage i en kapitalforhøjelse eller erhverve yderligere ejerandele i dattervirksomheden.

Det gælder helt grundlæggende for erhvervsdrivende fonde, at bestyrelsens beslutning om uddelinger skal ske i overensstemmelse med vedtægten og erhvervsfondsloven, hvilket betyder, at

- 1) uddelingen skal ske til de uddelingsformål, der er angivet i vedtægten¹⁶

¹⁴ Jf. LEF § 77, stk. 1, 1. pkt.

¹⁵ Jf. LEF § 77, stk. 1, 2. pkt.

¹⁶ Jf. LEF § 27, stk. 1, nr. 10.

- 2) uddelingen kan ske ved anvendelse af midler, der i henhold til fondens seneste årsrapport er opført som overført overskud og reserver, med fradrag af overført underskud¹⁷
- 3) uddelingen kan ske ved anvendelse af optjent overskud og frie reserver, der er opstået eller blevet frigjort efter den periode, der senest er aflagt årsrapport for, medmindre beløbet er uddelt, forbrugt eller bundet (løbende uddelinger)¹⁸
- 4) uddelingen enkeltvis og samlet sammen med andre uddelinger skal være forsvarlig i forhold til fondens økonomiske stilling, og
- 5) uddelingen – uanset om uddelingen er direkte eller indirekte – skal præsenteres som en uddeling i årsregnskabet som uddelinger i overskudsdisponeringen under resultatopgørelsen.

Hvis det fremgår af vedtægten, at der er flere uddelingsformål og dermed flere uddelingsberettigede, må der ikke over en årrække ske en ensidig begunstigelse af den ene uddelingsberettigede på bekostning af de øvrige angivne uddelingsberettigede. Over en given tidsperiode skal der således være en rimelig balance i uddelingerne til de forskellige uddelingsberettigede. De uddelingsberettigede har ikke et retskrav på uddelinger.

Fondsmyndigheden kan påbyde bestyrelsen i en ”overkonsolideret” fond at opløse eventuelle henlæggelser eller eventuelt ved skærpende omstændigheder at nedsætte fondens grundkapital, hvis størrelsen heraf på urimelig vis hindrer en passende uddeling, og dette ikke er begrundet i fondens erhvervsmæssige forhold.¹⁹

Bestyrelsen kan ikke tillægge stifter, medlemmer af bestyrelsen, direktører, personer, der indtager en ledende stilling i fonden og revisorer andre ydelser end et vederlag, som ikke må overstige, hvad der anses for sædvanligt efter hvervets art og arbejdets omfang²⁰.

I relation til fondenes uddelinger skal det bemærkes, at bestyrelsen i en erhvervsdrivende fond fremover skal indsende en fortegnelse over modtagere af uddelinger fra fonden i regnskabsåret til fondsmyndigheden. Indsendelsen af en sådan legatarfortegnelse skal ske samtidig med indsendelsen af fondens årsrapport²¹.

¹⁷ Jf. LEF § 78, stk. 1.

¹⁸ Jf. LEF § 78, stk. 2.

¹⁹ Jf. LEF § 79, stk. 2.

²⁰ Jf. LEF § 87.

²¹ Jf. LEF § 80, stk. 1.

Bestyrelsen i de erhvervsdrivende fonde skal fremover som noget nyt redegøre for fondens uddelingspolitik. Fonden skal som en del af redegørelsen oplyse, hvilke hovedkategorier bestyrelsen i regnskabsåret har foretaget uddelinger til og størrelsen af uddelingerne til de enkelte hovedkategorier, medmindre bestyrelsen har indarbejdet legatarfortegnelsen i årsrapporten²².

4.5 Fideikommisforbuddet

Erhvervsfondsloven indeholder et såkaldt fideikommisforbud²³. Efter LEF § 28 gælder, at *”bestemmelser i en vedtægt, der tillægger medlemmer af en bestemt familie eller visse familier fortrinsret til uddeling fra en fond, ikke har retsvirkning efter deres indhold, i det omfang fortrinsretten rækker videre end til personer, der lever på stiftelsestidspunktet, og til en i forhold til disse ufødt generation.”*

Afgørende for, om bestemmelsen finder anvendelse, er, om de pågældende begunstigede familier har en fortrinsret til ydelser af formuen, eller om familiemedlemmerne alene har adgang til sammen med andre berettigede at modtage ydelser, således at valget mellem dem og andre berettigede træffes af fondens bestyrelse på grundlag af de i vedtægten fastsatte regler. Det er vigtigt at fastslå, at bestemmelsen ikke hindrer, at der sker uddelinger til familiemedlemmer på lige fod med andre, der ligeledes er omfattet af vedtægtens bestemmelser om fondens resultatansvar. Det er alene fortrinsretten, der er omfattet af bestemmelsens begrænsning.

4.6 Ledelse

En erhvervsdrivende fond skal ledes af en bestyrelse på mindst tre medlemmer²⁴. Bestyrelsen er fondens øverste organ og udpeges efter de regler, som er angivet i vedtægten. Det er således op til stifter, i forbindelse med stiftelsen af fonden, at fastsætte, hvorledes nye medlemmer af bestyrelsen udpeges, og eventuelle krav til bestyrelsens kompetencer og åremål for udpegningen.

Bestyrelsen skal være uafhængig af stifter og væsentlige gavegivere. Kravet om, at bestyrelsen skal være uafhængig anses normalt i praksis som værende opfyldt, hvis *”et medlem af bestyrelsen anses som en i forhold til stifter uvildig og uafhængig person”*²⁵, hvilket dog skal ses i sammenhæng med lovens mindstekrav til tre bestyrelsesmed-

²² Jf. LEF § 134, nr. 3.

²³ Jf. LEF § 28. Det skal bemærkes, at fideikommisforbuddet i erhvervsfondsloven udspringer af Grundlovens § 84.

²⁴ Jf. LEF § 37.

²⁵ Jf. Erhvervsfundsudvalgets rapport om fremtidens regulering af erhvervsdrivende fonde, december 2012, s. 23.

lemmer. Kravet om en selvstændig ledelse medfører, at jo flere bestyrelsesmedlemmer der er, jo flere uafhængige bestyrelsesmedlemmer bør der også være. Det vil sige, at der skal være mindst et uafhængigt medlem, hvis bestyrelsen består af tre til fire medlemmer, mindst to uafhængige medlemmer, hvis bestyrelsen består af fem til otte medlemmer, mindst tre uafhængige medlemmer, hvis bestyrelsen består af ni til 11 medlemmer, og mindst fire uafhængige medlemmer, hvis bestyrelsen består af 12-14 medlemmer osv. På denne måde sikres en reel uafhængig andel af bestyrelsen. Bestyrelsen skal til enhver tid efterleve kravet om en uafhængig ledelse.

Endvidere må bestyrelsens flertal ikke uden fondsmyndighedens tilladelse være i familie eller nærtstående til stifter²⁶. Er en fond stiftet af en virksomhed, kan en person, der direkte eller indirekte ejer mere end halvdelen af den stemmeberettigede kapital i stiftervirksomheden, ikke uden fondsmyndighedens samtykke udgøre bestyrelsens flertal sammen med de personer, der er nært tilknyttet til den pågældende²⁷. På samme måde kan flertallet af stiftervirksomhedens ledelse ikke uden fondsmyndighedens samtykke udgøre fondsbestyrelsens flertal sammen med personer, der har den ovenfor nævnte tilknytning til de pågældende ledelsesmedlemmer²⁸. Bestyrelsen skal ligeledes være uafhængig af væsentlige legatmodtagere, hvilket begrundes med, at medlemmerne i bestyrelsen i modsat fald vil være inhbale i forbindelse med uddelinger²⁹.

Bestyrelsen kan ansætte en eller flere direktører, men er frit stillet i dette spørgsmål, uanset om der er tale om en lille eller stor erhvervsdrivende fond³⁰.

4.7 anbefalinger for god fondsledelse

Den nye lov om erhvervsdrivende fonde medfører også, at bestyrelsen i de erhvervsdrivende fonde fremover skal redegøre for, hvorledes bestyrelsen forholder sig til de af Komitéen for god fondsledelse udarbejdede anbefalinger for god fondsledelse. Bestyrelsen skal i sin redegørelse oplyse, om fonden følger de enkelte anbefalinger, eller om bestyrelsen fraviger en eller flere anbefalinger og i givet fald hvilke. Hvis bestyrelsen fraviger en anbefaling, skal bestyrelsen redegøre for grundene hertil, og hvordan bestyrelsen i stedet har indrettet sig³¹.

²⁶ Jf. LEF § 40, stk. 1.

²⁷ Jf. LEF § 40, stk. 2.

²⁸ Jf. LEF § 40, stk. 2, 2. pkt.

²⁹ Jf. LEF § 1, stk. 3.

³⁰ Jf. LEF § 37, stk. 2.

³¹ Jf. LEF § 60

4.8 Revision og årsrapporten

En erhvervsdrivende fond skal aflægge en årsrapport. Reglerne om regnskabsaflæggelse og revision af årsregnskaber svarer som udgangspunkt til reglerne for kapitalselskaber³². Årsregnskabet skal undergives revision af en eller flere godkendte revisorer udpeget af bestyrelsen eller i henhold til vedtægten³³.

Revisor skal påse, om bestyrelsen overholder sine pligter til at oprette og føre bøger, fortegnelser og protokoller, samt om reglerne om forelæggelse og underskrivelse af revisionsprotokollen er overholdt. Konstaterer revisor, at de omhandlede krav ikke er opfyldt, skal revisor udfærdige en særskilt udtalelse herom, der indsendes til fondsmyndigheden³⁴.

Revisor skal straks give meddelelse til fondsmyndigheden, hvis erhvervsfundsloven, bestemmelser fastsat i henhold til denne lov eller vedtægten ikke er overholdt, og den pågældende overtrædelse ikke er uvæsentlig eller straks berigtiges. Der skal endvidere straks gives fondsmyndigheden særskilt meddelelse om forhold, som revisor er blevet bekendt med under sit arbejde, og som giver en begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører fonden, tilknyttede virksomheder, kreditorer eller medarbejdere³⁵.

4.9 Fondsmyndigheden

Fondsmyndigheden fører et fondsretligt tilsyn med, at fonden ledes forsvarligt i overensstemmelse med vedtægten og fondslovgivningen. Der er således tale om et legalitetstilsyn. Fondsmyndigheden deltager ikke i bestyrelsens forretningsmæssige beslutninger og vurderer ligeledes ikke hensigtsmæssigheden af disse beslutninger.

4.10 Sammenfatning

En erhvervsdrivende fond er karakteriseret ved, at fondens formål reelt, enten direkte eller indirekte, fremmes gennem udøvelsen af erhvervsvirksomhed. Der er kun få begrænsninger i, hvilket formål en erhvervsdrivende fond kan have, idet formålet med en fond ikke nødvendigvis skal være erhvervmæssigt. Uddelinger skal ske til de formål, der er fastsat i vedtægterne, og det er bestyrelsens ansvar, at uddelingerne er vedtægts- og lovmæssige. Erhvervsdrivende

³² Jf. ÅRL § 3.

³³ Jf. LEF § 69, stk. 1, 1. pkt.

³⁴ Jf. LEF § 73

³⁵ Jf. LEF § 74, stk. 2

fonde er underlagt tilsyn fra Erhvervsstyrelsen og skal aflægge regnskab efter regler, der svarer til reglerne for selskaber.

5. Beskatning af fonde

I kapitlet beskrives de gældende regler vedrørende beskatning af fonde. Dette sker med henblik på, at de nye regler indpasses i den systematik, der allerede eksisterer, samt med henblik på at klarlægge sammenhængen mellem de eksisterende regler og de nye regler, så der ikke skabes muligheder for omgåelse/skatteplanlægning.

Fonde bliver som udgangspunkt beskattet efter de samme regler som aktie- og anpartsselskaber. Dette udgangspunkt fraviges dog på en række punkter under hensyn til fondes særlige struktur, virkemåde og formål mv.

5.1 Fondsbeskatningsloven

Fondsbeskatningsloven omfatter bl.a. fonde (og foreninger), der er omfattet af erhvervsfondsloven og fondsloven, dvs. såvel de erhvervsdrivende fonde som de ikke-erhvervsdrivende fonde. Fonde, der ikke er omfattet af fondsbeskatningsloven, er omfattet af skattelovgivningens almindelige regler. Dette kan illustreres ved følgende:

Tabel 5.1 Oversigt over regelsæt for beskatning af fonde

Fondstype	Beskatningsregelsæt
Erhvervsdrivende fonde (erhvervsfondsloven)	Fondsbeskatningsloven
Ikke-erhvervsdrivende fonde (fondsloven)	
Andre fonde (ikke omfattet af de materielle fondslove)	Selskabsskatteloven

Skattepligten for en fond afgøres således på baggrund af, om fonden er omfattet af de materielle fondslove, dvs. fondsloven henholdsvis erhvervsfondsloven. Dette betyder bl.a., at hvis en fond ikke længere opfylder betingelserne for at være omfattet af fondsloven eller erhvervsfondsloven, så er fonden heller ikke omfattet af fondsbeskatningsloven, men bliver beskattet efter reglerne i selskabsskatteloven.

Hvis fonden ikke er omfattet af fondsbeskatningsloven, vil den typisk være omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 6, der er en residualbestemmelse, der omhandler stiftelser, legater og selvejende institutioner mv., der ikke er omfattet af selskabsskattelovens øvrige skattepligtsbestemmelser eller fondsbeskatningsloven. Efter denne bestemmelse beskattes alene fondens mv. indtægter ved erhvervs-mæssig virksomhed. Fonde mv. beskattet efter selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 6, har også fradragsret for udlodninger og henlæggelser til vedtægtsmæssige formål, der kan anses for almenvelgørende eller almennyttige³⁶.

For beskatningen efter fondsbeskatningsloven er det som nævnt afgørende, at en fond er omfattet af de materielle fondslove. Det er derimod uden betydning for reglerne for beskatning af fonden, om fonden er en ikke-erhvervsdrivende fond omfattet af fondsloven, eller der er tale om en erhvervsdrivende fond omfattet af erhvervsfondsloven. Begrebet 'erhvervsdrivende fonde' er ikke noget skatteretligt begreb.

Endvidere bemærkes, at såfremt en udenlandsk fond driver virksomhed i Danmark gennem et fast driftssted, er den skattepligtig efter selskabsskatteloven.

5.2 Den skattepligtige indkomst

Udgangspunktet efter fondsbeskatningsloven er, at fondenes skattepligtige indkomst opgøres efter skattelovgivningens almindelige regler, der gælder for aktie- og anpartsselskaber. Det vil bl.a. sige, at fonde som udgangspunkt er skattepligtige af indtægter, og at der kan foretages fradrag for driftsudgifter og foretages afskrivning på aktiver. Underskud kan fremføres efter de almindelige regler om underskudsfræførelse.

Fondsbeskatningsloven indeholder dog en række særregler for beskatning af fonde. Til fondes skattepligtige indkomst medregnes indkomst ved erhvervsvirksomhed. Øvrig indkomst medregnes derimod alene i det omfang, den overstiger et

³⁶ Selskabsskattelovens § 3, stk. 2.

bundfradrag på 25.000 kr. Bundfradraget har til formål at reducere forskellene i beskatning efter fondsbeskatningsloven og selskabsbeskatningslovens § 1, stk. 1, nr. 6, efter hvilken bestemmelse det alene er den erhvervsmæssige indkomst, der bliver beskattet, *jf. afsnit 5.1.*

Efter fondsbeskatningsloven kan der endvidere foretages fradrag for uddelinger og hensættelser vedrørende almennyttige og almenvelgørende formål. Hensættelser til almenvelgørende og almennyttige formål skal dog være uddelt inden fem år efter udløbet af hensættelsesåret. Eventuelt ikke uddelte beløb efterbeskattes.

Fradrag for uddelinger og hensættelser foretages i den skattepligtige indkomst opgjort efter de almindelige regler. Det vil sige, at der først foretages en opgørelse efter de almindelige regler, der også gælder for aktie- og anpartsselskaber, og at der så derefter foretages fradrag for uddelinger og hensættelser i den opgjorte indkomst. Der kan ikke foretages fradrag for uddelinger og hensættelser til almennyttige og almenvelgørende formål udover den opgjorte indkomst. Indkomsten kan altså ikke blive negativ herved.

Derudover kan der foretages fradrag for uddelinger til vedtægtsmæssige formål, der ikke er almenvelgørende eller almennyttige, når modtageren er skattepligtig heraf.

Endelig kan fonde til konsolidering af fondens formål foretage et såkaldt konsolideringsfradrag på 25 pct. af de almenvelgørende eller almennyttige uddelinger. Konsolideringsfradraget har trods sit navn til formål at virke som et incitament til at foretage uddelinger til almenvelgørende og almennyttige formål. Konsolideringsfradraget betyder i praksis, at en erhvervsdrivende fond, der uddeler 80 pct. af årets overskud, skattefrit vil kunne tillægge de sidste 20 pct. til fondens grundkapital.

Adgangen for fonde til at fradrage uddelinger og hensættelser til almenvelgørende eller almennyttige formål er udtryk for en skattemæssig begunstiggelse af fonde med de pågældende formål, som i almindelighed anses for særligt kvalificerende eller samfundsgavnige. Det har samtidig været tanken bag denne adgang at skabe et incitament til, at fonde uddeler deres midler og ikke akkumulerer kapital. Det er dog fonden, der træffer afgørelse om, hvilke formål der skal uddeles til inden for rammerne af fondens fundats. Tilsvarende er det fonden, der beslutter, hvor stor en andel af årets overskud mv., der skal uddeles.

Der findes desuden en såkaldt transparensregel for selskaber ejet i overvejende grad af en fond med et almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt formål. Reglen indebærer, at indkomsten i selskabet er skattefri, hvis den udloddes til fonden og anvendes af denne til uddelinger eller hensættelser. Denne regel findes i selskabsskatteoven³⁷. Det er således ikke afgørende, om erhvervsvirksomheden udøves af selve fonden eller i et underliggende datterselskab.

5.3 Avancer og udbytter

Reglerne for beskatning af avancer af aktier samt beskatning af modtaget udbytte er de samme for fonde som for aktie- og anpartsselskaber. Fonde har dog mulighed for at vælge realisationsbeskatning for porteføljeaktier i et videre omfang end selskaber³⁸.

Beskatningen af aktieavancer for selskaber såvel som fonde afhænger af, hvilken type aktier der er tale om. Hvis der er tale om datterselskabsaktier (ejerskab på ti pct. eller mere) eller koncernselskabsaktier (dvs. aktier i selskaber, der indgår eller ville kunne indgå i en sambeskatning med selskabsaktionæren), vil avancen heraf være skattefri. Dette gælder uanset, om aktierne er noterede eller unoterede. Der er derudover skattefrihed ved afståelse af unoterede porteføljeaktier (ejerskab på under ti pct.).

Vedrørende udbyttebeskatning vil udbytter af noterede såvel som unoterede datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier være skattefrie. Udbytter af porteføljeaktier er skattepligtige uanset hvilken type porteføljeaktier, der er tale om.

5.4 Beskatning af driftsmidler, obligationer og fast ejendom

Fonde beskattes som nævnt i udgangspunktet efter skattelovgivningens almindelige regler.

Anskaffelsessummen for driftsmidler indgår på en afskrivningssaldo, der kan afskrives med maksimalt 25 pct. årligt. Sælger en fond driftsmidler, fragår salgssummen i saldoværdien på afskrivningssaldoen. Tab kan dog fratrækkes i det indkomstår, hvor afståelsen finder sted.

Med hensyn til beskatning af gevinst og tab på obligationer gælder, at fonde som udgangspunkt skal medregne gevinst og tab på fordringer ved opgørelsen af den

³⁷ Selskabsskatteovens § 3, stk. 4.

³⁸ Fondsbeskatningslovens § 3, stk. 3.

skattepligtige indkomst. Gevinst og tab opgøres efter lagerprincippet. Efter lagerprincippet medtages årets lagerforskydninger i beholdningen af obligationer ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, uanset om obligationerne er realiseret eller ej.

Fonde er skattepligtige af gevinst ved afståelse af fast ejendom samt af eventuelle genvundne afskrivninger. Genvundne afskrivninger er det beløb, der er afskrevet 'for meget' i forhold til den reelle værdinedgang på aktivet i ejertiden.

5.5 Gaver

Fonde er skattepligtige af gaver, som fonden modtager, og som skal anvendes til uddeling. Gaver til fonde er dog som udgangspunkt skattefrie, hvis gaven sker til fondens grundkapital. Hvis der er tale om en familiefond³⁹, er gaven dog skattepligtig for fonden, uanset om gaven går til fondens grundkapital. Gaver ydet til en familiefonds stiftelse beskattes med en afgift på 20 pct.⁴⁰ Fonde er ikke omfattet af reglerne om gaveafgift i boafgiftsloven.

Hvis gaven gives til en udenlandsk fond, skal gavegiver betale indskudsafgift på 20 pct.⁴¹ Dette gælder dog kun den del af de årlige indskud, der overstiger 10.000 kr. Der skal dog ikke betales indskudsafgift, hvis indskyderen godtgør, at midlerne i den udenlandske fond anvendes til almennyttige eller almenvelgørende formål. Bestemmelsen omfatter fuldt skattepligtige personer, selskaber mv. og fonde mv. samt dødsboer, der skiftes her i landet.

Den person (gavegiver), der giver en gave til fonden i form af aktiver, bliver avancebeskattet af en eventuel ikke-realiseret fortjeneste, idet afståelse ved gave side-stilles med salg. Det er i overensstemmelse med det generelle princip, at man ikke kan undgå indkomstbeskatning ved at bortgive sin indkomst. Hvis der skal ske avancebeskatning ved afståelse af et aktiv ved salg, skal der altså også ske avancebeskatning, hvis det pågældende aktiv foræres til en fond.

Der er efter praksis mulighed for, at en aktionær lader sit selskab overdrage en gave til en fond uden at dette medfører udlodningsbeskatning af aktionæren, såfremt der er tale om en fond, der er almennyttig og almenvelgørende. Hvis formå-

³⁹ Dvs. fonde, i hvis vedtægter der tillægges medlemmer af bestemte familier fortrinsret til uddelinger fra fonden eller fortrinsret til at indtage bestemte stillinger mv., jf. *fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6, jf. § 7 i lov om fonde og § 8 i lov om erhvervsdrivende fonde.*

⁴⁰ *Fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6.*

⁴¹ *Fondsbeskatningslovens § 3 A.*

let i fonden er forretningsmæssigt, vil der derimod ske udlodningsbeskatning af aktionæren. Praksis følger af domme fra Højesteret⁴².

5.6 Arv

Arver en fond aktiver, er boet som udgangspunkt boafgiftspligtig af arven. For arv til fonde udgør boafgift og tillægsboafgift tilsammen 36,25 pct. Arv, der tilfalder godkendte, almenvelgørende eller almennyttige fonde, er dog undtaget fra boafgiftspligt.

5.6.1 Den skattemæssige behandling af dødsboet

Den skattemæssige behandling af dødsboet er afhængig af valget af skifteform efter dødsboskifteloven. I dette afsnit forudsættes, at der er tale om et dødsbo, der beskattes som et selvstændigt skattesubjekt.

Dødsboet indtræder (succederer) i afdødes skattemæssige stilling med hensyn til de aktiver og passiver, der inddrages under skiftet. Der sker således ikke beskatning ved aktiverne og passivernes overførsel fra afdøde til dødsboet.

Opgørelsen af boindkomsten sker som udgangspunkt efter skattelovgivningens almindelige regler. For dødsboer er det derfor udgangspunktet, at gevinst af udlodning og salg af aktiver – herunder overdragelse til fonde – medregnes ved opgørelsen af boindkomsten.

5.7 Sammenfatning

Fondes skattepligtige indkomst opgøres som udgangspunkt efter samme regler som selskabers, idet fonde dog i visse henseender er undergivet lempeligere beskatning end selskaber. Fonde kan således få fradrag for visse uddelinger og hensættelser til konsolidering, ligesom fonde ikke er skattepligtige af modtagne gaver, som ikke skal anvendes til uddeling. Den, der ved gave giver en fond aktiver, skal som udgangspunkt beskattes af en eventuel ikke-realiseret fortjeneste. Arver en fond aktiver, er boet som udgangspunkt boafgiftspligtig af arven, idet der dog ikke skal svares boafgift for arv, der tilfalder godkendte, almenvelgørende eller almennyttige fonde.

⁴² SKM 2009.29 H samt TfS 1999.728 H.

6. Gældende ret vedrørende generationsskifte

I kapitlet beskrives gældende regler vedrørende generationsskifte. I denne forbindelse beskrives successionsreglerne i familieforhold mv. ved gave og arv samt eventuelle alternative metoder til generationsskifte.

Kapitlet omhandler en beskrivelse af forskellige skattemæssige konstruktioner, der i dag anvendes i forbindelse med generationsskifte, særligt med fokus på succession. Indledningsvist belyses succession i familieforhold, til arvinger og legatarer og til visse medarbejdere. Dernæst belyses øvrige skatteregler, der i praksis ses anvendt i forbindelse med generationsskifte i familieforhold, samt praksis vedrørende overdragelse af virksomhed til en almenvelgørende fond.

6.1 Succession i familieforhold og for arvinger mv.

Skattereglerne giver mulighed for overdragelse med skattemæssig succession af en erhvervsvirksomhed (dvs. driftsmidler mv.) eller af aktier i et selskab, hvor aktiviteten består af erhvervmæssig virksomhed, til blandt andet nærtstående familiemedlemmer som led i et generationsskifte. Reglerne finder desuden anvendelse for arvinger, legatarer og visse medarbejdere⁴³, *jf. definition af begrebet succession i kapitel 3*.

6.1.1 Overdragelse af virksomhed eller aktier med succession til familiemedlemmer ved gave⁴⁴

⁴³ Reglerne om succession finder også anvendelse på overdragelse til en medarbejder, når medarbejderen inden for de seneste 5 år har været beskæftiget i et antal timer svarende til fuldtidsbeskæftigelse i sammenlagt mindst 3 år i virksomheden.

⁴⁴ Reglerne om succession og beregning af passivpost fremgår af kildeskattelovens §§ 33 C og 33 D samt aktieavancebeskatningslovens §§ 34 – 35 A.

Personer, der driver selvstændig erhvervsvirksomhed, kan overdrage virksomheden med skattemæssig succession som hel eller delvis gave til nære familiemedlemmer. Hvis overdragelsen af virksomheden sker med skattemæssig succession til et nært familiemedlem, bliver overdrageren ikke beskattet af en eventuel avance eller eventuelle genvundne afskrivninger. Genvundne afskrivninger er det beløb, der er afskrevet 'for meget' i forhold til det reelle værdifald på aktivet i ejertiden. For så vidt angår fast ejendom, er det en betingelse, at ejendommen anvendes i gavegiveren eller dennes ægtefælles erhvervsvirksomhed, eller at ejendommen er erhvervet som led i næring⁴⁵.

Gives virksomheden helt eller delvist som en gave til den kreds af nære familiemedlemmer, der er omfattet af gaveafgiftskredsen⁴⁶, skal der betales gaveafgift. Gaveafgiftskredsen er en kreds af nære familiemedlemmer, der på visse punkter er identisk med kredsen af successionsberettigede. Der kan gives et gaveafgiftsfrit beløb pr. kalenderår til personer inden for gaveafgiftskredsen. Herudover afgiftsbelægges sådanne gaver med 15 pct. Hvis modtager af gaven ikke tilhører gaveafgiftskredsen, er gaven indkomstskattepligtig⁴⁷.

Ved beregningen af gaveafgiften eller indkomstskatten opgøres der en passivpost for den latente skattebyrde, der påhviler det aktiv, der er succederet i. Der beregnes et skematisk nedslag i gavens værdi, der tilsigter at svare til nutidsværdien af den latente, fremtidige skat, som gavemodtager succederer i. Passivposten udgør 30 pct. af den skattepligtige fortjeneste, der ville være udløst ved en skattepligtig afståelse på gavetidspunktet til handelsværdien, og som ikke ville være aktieindkomst, og 22 pct. for den fortjeneste der ville være aktieindkomst. Passivposten skal kompensere for den latente skattebyrde, der overtages på aktivet.

I de tilfælde, hvor der skal betales gaveafgift, nedsætter passivposten det gaveafgiftspligtige beløb. Hvis gaven skal indkomstbeskattes, nedsættes den skattepligtige indkomst med den beregnede passivpost.

Der er adgang til henstand eller afdragsvis betaling (med forrentning) i op til 15 år af bo- og gaveafgift, når arven eller gaven består af en erhvervsvirksomhed. Se nedenfor under pkt. 5.1.2 vedrørende boafgift.

Tabel 6.1 viser de skattemæssige konsekvenser af gaveoverdragelse af en virksomhed med succession til et familiemedlem.

⁴⁵ Næring med fast ejendom foreligger, hvis den skattepligtige har køb og salg med fast ejendom som sin erhvervsvirksomhed (hoved- eller bivirksomhed), og ejendommen indgår heri, eller hvis ejendommen er modtaget som skattepligtigt vederlag for en leveret vare eller tjenesteydelse.

⁴⁶ Boafgiftslovens § 22 – dvs. børn, børnebørn, forældre, bedsteforældre mv. samt personer som gavegiver har været samlevende med i mindst 2 år forud for gaveoverdragelsen. Gaver mellem ægtefæller er afgiftsfri.

⁴⁷ Statsskattelovens § 4, litra c

Tabel 6.1 Gaveoverdragelse af virksomhed med succession til familiemedlem

Overdrageren	Ingen fortjeneste Ingen avanceskat
Erhververen	Vederlagsfri overdragelse Gaveafgift + passivpost + henstand Latent skat

Driver den erhvervsdrivende sin virksomhed i et aktieselskab eller anpartsselskab, er der også mulighed for i levende live at overdrage aktierne eller anparterne i virksomheden med skattemæssig succession til nære familiemedlemmer. Vedrørende overdragelse ved arv se pkt. 6.1.2.

Det er en betingelse, at hver aktieoverdragelse udgør mindst 1 pct. af aktie- eller anpartskapitalen. Der må heller ikke være tale om et selskab, hvis aktivitet overvejende består af passiv kapitalanbringelse, dvs. udlejning af fast ejendom (bortset fra landbrug) eller besiddelse af kontanter og værdipapirer mv.

Det er nærmere bestemt, at et selskabs virksomhed anses for i overvejende grad at bestå af udlejning af fast ejendom eller besiddelse af kontakter og værdipapirer mv., hvis mindst 50 pct. af selskabets indtægter gennemsnitligt over de eneste tre regnskabsår har bestået af sådanne indtægter, eller hvis mindst 50 pct. af handelsværdien af selskabets aktiver over samme periode eller på overdragelsestidspunktet består af fast ejendom, kontanter og værdipapirer mv.⁴⁸

Formålet med denne regel er, at muligheden for succession i aktier for nære familiemedlemmer begrænses til virksomheder, hvor der kan være en risiko for, at virksomheden ikke videreføres, hvis den ikke kan overdrages med succession. Tanken da reglen blev indført var, at en udlejningsejendom ikke ophører med at være udlejningsejendom, hvis den ikke kan overdrages med succession.

Reglerne vedrørende beregning af passivposter gælder også i relation til overdragelse af aktier med succession, idet passivposten dog kun udgør 22 pct. ved overdragelse af aktier⁴⁹.

6.1.2 Overdragelse af virksomhed eller aktier med succession ved arv

Dødsboet succederer i afdødes skattemæssige stilling. Der sker således ikke afståelsesbeskatning ved overgang af aktiver og passiver fra afdøde til dødsboet. Salg eller anden afståelse fra et dødsbo behandles som udgangspunkt efter skattelovgivningens almindelige regler. Det vil fx sige, at hvis afdøde har efterladt sig et

⁴⁸ Aktieavancebeskatningslovens §§ 34–35 A.

⁴⁹ Kildeskattelovens § 33 D, stk. 3.

aktiv, der er steget i værdi i afdødes ejertid, er dødsboet som udgangspunkt skattepligtigt af fortjenesten, når aktivet afstås.

Fortjeneste ved udlodning med succession af en erhvervsvirksomhed eller aktier i et selskab, der driver en erhvervsvirksomhed, skal derimod ikke medregnes til bobeskatningsindkomsten, medmindre der er tale om en såkaldt pengetank⁵⁰. Tab kan ikke udloddes med succession.

Den personkreds, der fra et dødsbo med succession kan overtage en erhvervsvirksomhed eller aktier i et selskab, der driver en erhvervsvirksomhed, udgøres af efterlevende ægtefælle, arvinger og legatarer⁵¹. Udlodning af en virksomhed eller aktier fra et dødsbo, med succession, kan således ske til en bredere kreds af personer end efter reglerne om overdragelse i levende live af en virksomhed eller aktier. Dette skyldes, at afdøde kan vælge at testere sin erhvervsvirksomhed til en arving eller legatar uden for kredsen af nærtstående familiemedlemmer, fx en god ven. En afståelse af aktiver fra dødsboet til efterlevende ægtefælle, arvinger og legatarer kaldes for en udlodning. Der kan være ydet helt eller delvist vederlag for en udlodning. Nære slægtninge kan succedere i værdier, der overstiger deres arvelod, og som de derfor delvist yder vederlag for.

Som i relation til overdragelse med succession af aktier i levende live, er det også en betingelse for udlodning af aktier med succession fra et dødsbo, at hver udlodning af aktier til den enkelte modtager udgør mindst 1 pct. af aktiekapitalen, og at selskabets virksomhed ikke i overvejende grad består i udlejning af fast ejendom eller besiddelse af kontanter og værdipapirer⁵².

Der skal betales en boafgift af arven. Boafgiften udgør 15 pct. for nære familiemedlemmer. For andre end nære familiemedlemmer betales der herudover en tillægsboafgift på 25 pct. Der gælder regler om beregning af passivpost⁵³.

6.1.3 Overdragelse af virksomhed eller aktier med succession til familiemedlemmer mod betaling

Selv om det ikke kan begrundes i hensynet til virksomheden eller i manglende likviditet, er der også mulighed for ved succession at udskyde beskattningen, selv om overdrageren modtager fuld eller delvis betaling for det overdragne. Det er således en mulighed at overdrage virksomheden eller aktierne i selskabet til familien med succession mod helt eller delvist vederlag. Dette gælder også ved arv, *jf. kapitel 3, afsnit 3.6 om arvingskøb*.

⁵⁰ Dødsboskatteloven § 29, stk. 1, 2. pkt. og stk. 3.

⁵¹ Dødsboskatteloven § 96.

⁵² Dødsboskatteloven §§ 27–29, 36 og 96.

⁵³ Boafgiftsloven §§ 1 og 13 a.

Hvis stifteren overdrager sin erhvervsvirksomhed eller aktierne i sit selskab med succession og mod delvist vederlag til en efterkommer, sker der ikke gaveafgiftsbeskatning for den del, for hvilken der er sket betaling. Den del af aktiverne og passiverne eller aktiernes handelsværdi, der ikke er en gave til efterkommeren, kan berigtiges ved et gældsbrief mellem stifteren og efterkommeren.

Gældsbriefet kan oprettes som et anfordringslån⁵⁴, der ansættes til kurs 100 og med vilkår om rentefrihed, og hvor der efter praksis ikke sker beskatning af en kursgevinst ved eventuelle afdrag på gælden.

6.1.4 Henstandsordning for betaling af bo- og gaveafgift

Der er efter de gældende regler mulighed for henstand med at betale bo- og gaveafgift⁵⁵. Henstand gives efter en konkret vurdering. Der kan stilles krav om betryggende sikkerhed for afgiften. Henstandsbeløbet forrentes med en rentesats på 1 pct. p.a. over Nationalbankens diskonto, dog mindst med 3 pct. p.a.⁵⁶ Renteniveauet er fastsat med udgangspunkt i, at der skal være balance i forhold til virksomhedernes lånerente. Henstanden kan gives i indtil 15 år, når det skønnes rimeligt af hensyn til kapitalforholdene i virksomheden og dennes fortsatte beståen.

6.2 Øvrige skatteregler anvendt i forbindelse med generationsskifte

I administrativ praksis ses reglerne om skattefri aktieombytning samt skattefri spaltning ofte i sammenhæng med generationsskifte i familieforhold. Disse regelsæt indebærer også succession, idet det modtagende selskab indtræder i anskaffelsessum og anskaffelsestidspunkt for de overdragne aktiver/aktier.

Nedenfor er alene i korte træk beskrevet reglerne for skattefri aktieombytning og skattefri spaltning med tilladelse. Der er dog også mulighed for skattefrie omstruktureringer uden tilladelse. Her gælder en række værnsregler med henblik på at forhindre skatteundgåelse. Omvendt frafaldes dog det krav om en forretningsmæssig begrundelse, som gælder ved omstruktureringer med tilladelse. For en gennemgang af disse regler henvises til SKAT's juridiske vejledning, afsnit C.D.7.1.

Det bemærkes, at de nævnte regler om skattefri spaltning og skattefri aktieombytning ikke kan anvendes, for så vidt angår indskud af aktiver eller aktier i fonde. Der er således ikke tale om et alternativ til succession til erhvervsdrivende fonde.

6.2.2 Skattefri spaltning⁵⁷

⁵⁴ Lånet kan opsiges på anfordring – dvs. i princippet straks.

⁵⁵ Boafgiftslovens § 36.

⁵⁶ Samme rentesats er endvidere anvendt ved henstand med betaling af exitsskat ved selskabers overførsel af aktiver og passiver til selskab eller et fast driftssted i et andet EU/EØS-land. Bortset fra rentesatsen er henstandsordningerne for bo- og gaveafgift henholdsvis exitsskat dog ikke ens.

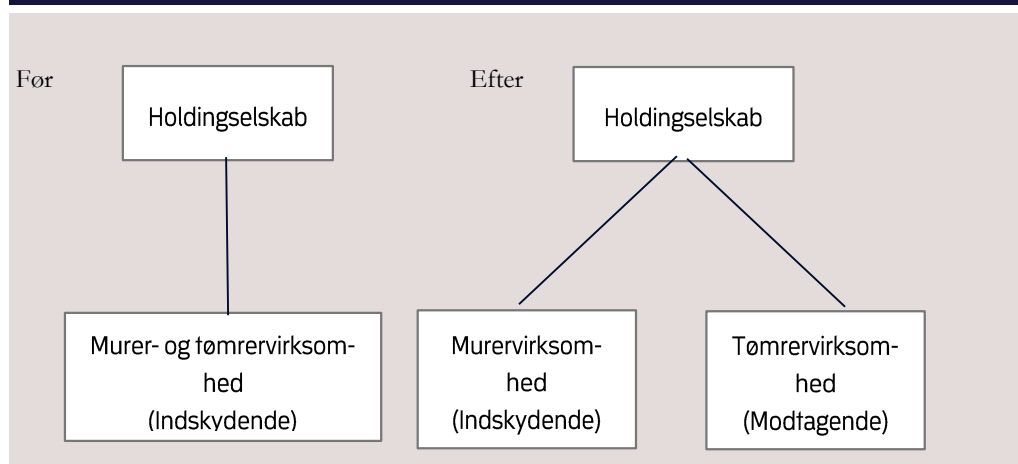
⁵⁷ Om skattefri spaltning se nærmere i SKAT's juridiske vejledning, afsnit C.D.6.1 samt fusionsskattelovens kapitel 4.

Spaltning af et selskab betyder, at et selskab overfører en del af (grenspaltning)⁵⁸ eller alle (ophørsspaltning) sine aktiver og passiver til et eller flere andre selskaber, og at aktionærerne eller anpartshaverne i det indskydende selskab (det spaltede selskab) modtager aktier eller anparter i det eller de modtagende selskaber og evt. en kontant udligningssum i samme forhold som hidtil, dvs. svarende til deres indbyrdes ejerforhold i det indskydende selskab.

I forbindelse med generationsskifte kan omstruktureringer som skattefri spaltning anvendes fx til skattefrit at opdele et selskab i flere selskaber, i hvilke aktierne herefter overdrages til hver sin arving/erhverver, eller til skattefrit at 'slanke' et driftselskab og dermed gøre det lettere for arvinger/erhververe at købe sig ind mv. Som eksempel på skattefri spaltning i forbindelse med generationsskifte henvises til den afgørelse, der er refereret nedenfor i dette afsnit.

Skattefri spaltning indebærer, at det modtagende selskab som udgangspunkt succederer i aktiver og passiver, der ved spaltningen overgår fra det indskydende til det modtagende selskab.

Boks 6.1 Grenspaltning

Anm.: Hvis der i stedet var tale om ophørsspaltning, ville såvel murer- som tømrervirksomheden i eksemplet efter spaltning være modtagende selskaber.

Udgangspunktet er således, at der ikke sker beskatning af det indskydende selskab i forbindelse med overførslen af aktiver og passiver til det modtagende selskab. Hvis der er aktiver og passiver, der ikke er omfattet af succession, sker der almindelig beskatning heraf⁵⁹.

Ophører det indskydende selskab ved spaltningen, og modtager aktionærerne i det indskydende selskab en kombination af aktier og en kontant udligningssum, anses

⁵⁸ Spaltning kan ske uden, at det indskydende selskab ophører (grenspaltning). Ved spaltning uden ophør af den indskydende virksomhed skal den del af virksomheden, der udskilles, udgøre en såkaldt gren af en virksomhed, dvs. alle aktiver og passiver i en virksomhed, der organisatorisk udgør en selvstændig bedrift, se fusionsskattelovens § 15 a, stk. 3, jf. § 15 c, stk. 2. Hvis der er mere end ét modtagende selskab, skal der være en gren for hvert af de modtagende selskaber.

⁵⁹ Dvs. afståelsesbeskatning, exitbeskatning eller ophørsbeskatning.

den kontante udligningssum for udbytte. Aktier i det indskydende selskab, anses for ombyttet med aktier i det eller de modtagende selskaber.

Hvis der alene spaltes en del af virksomheden fra (grenspaltning), og modtager aktionærerne i det indskydende selskab en kombination af aktier og en kontant udligningssum, anses den kontante udligningssum på tilsvarende vis for udbytte. Deltagerne i det indskydende selskab anses for at have modtaget aktierne i det modtagende selskab på samme tidspunkt som aktierne i det indskydende selskab. Deltagerne anses ikke for at have afstået de oprindelige aktier i det indskydende selskab. Disse aktier falder i værdi svarende til de overførte aktiver og passiver. Den oprindelige anskaffelsessum for aktierne i det indskydende selskab anses for anskaffelsessum for aktierne i det modtagende selskab og det indskydende selskab.

Tabel 6.2 Ophørsspaltning/Grenspaltning

Aktionærer (spalte- de/indskydende)	Vederlag	Skattemæssige konsekven- ser
	Aktier	Udløser ikke beskatning
	Kontant udligningssum	Udbyttebeskatning

Skattefri spaltning kræver tilladelse fra SKAT, medmindre spaltningen sker efter et særligt system for skattefrie omstruktureringer uden tilladelse. En omstrukture-ring med tilladelse skal foretages af forretningsmæssige årsager og må ikke have skatteunddragelse eller skatteundgåelse som hovedformål. Generationsskifte kan være en gyldig forretningsmæssig begrundelse for at foretage en skattefri spaltning, *jf. blandt andet Skatteministeriets udtalelse i SKM 2007.807 DEP*⁶⁰.

Som eksempel på en sag, hvor der er givet tilladelse til skattefri spaltning, der er begrundet i et generationsskifte, kan nævnes en afgørelse fra den daværende Told- og Skattestyrelse, der er offentliggjort i SKM 2004.147 TSS.

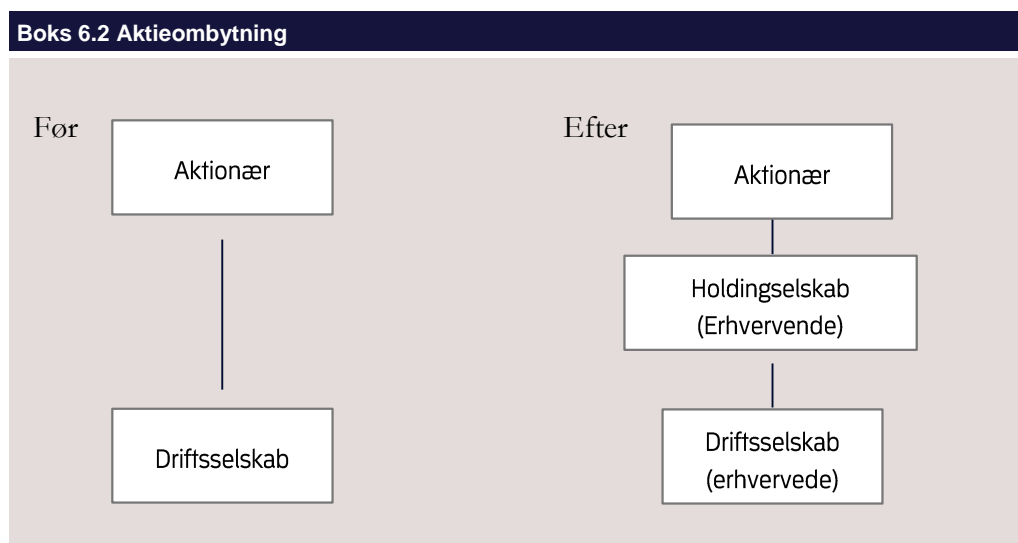
I den pågældende sag ejede et ægtepar et holdingselskab, der igen ejede aktierne i to underliggende datterselskaber. Spaltningen af holdingselskabet blev gennemført således, at aktierne i de to datterselskaber blev fordelt ligeligt mellem tre nystiftede holdingselskaber. Øvrige aktiver skulle tilfalde det ene af de nystiftede holdingselskaber, mens aktierne i de to andre nystiftede holdingselskaber blev overdraget til ægteparrets børn med succession, *jf. afsnit 6.1.2 om succession ved overdragelse af aktier*. Der blev ved afgørelsen blandt andet henset til, at generationsskiftet vedrørte virksomhedens driftsmæssige aktiviteter, og at ægteparrets børn allerede var involveret i virksomhedens drift.

⁶⁰ Jf. TfS 1996.899 SKM samt svar og bemærkningerne til lov nr. 313 af 21. maj 2002 (L 99, FT 2001/2002).

Der findes også eksempler på anmodninger om tilladelse til skattefri spaltning ved generationsskifte, hvor der er givet afslag, idet spaltningen er anset for begrundet i skatteudskydelse, se fx Landsskatterens kendelse, der er offentliggjort i SKM 2006.163 LSR.

6.2.3 Skattefri aktieombytning

Ved aktieombytning ombytter aktionæren (i det erhvervede selskab) sine aktier i et selskab med aktier i et andet selskab (det erhvervende selskab), hvor vederlaget er aktier i det andet selskab og eventuelt en kontant udligningssum. Hvis en aktionær fx ejer et driftsselskab, kan aktionæren ombytte sine aktier i driftsselskabet med et nystiftet holdingselskab, så holdingselskabet skydes ind mellem aktionæren og driftsselskabet:

Er betingelserne for skattefri aktieombytning opfyldt, bliver aktionæren i det erhvervede selskab ikke beskattet af gevinst på de ombyttede aktier⁶¹. Ved skattefri aktieombytning udskydes beskatningen af aktieavancen til en senere afståelse af de aktier, der modtages i bytte, og aktierne anses for erhvervet på samme tidspunkt og til samme værdi som de ombyttede aktier (skattemæssig succession). Betales der imidlertid en kombination af aktier og en kontant udligningssum, anses den kontante udligningssum som udbytte.

De aktier, som det erhvervende selskab (i eksemplet ovenfor er det holdingselskabet) modtager, er ikke omfattet af succession. Disse aktier anses for anskaffet til handelsværdien på tidspunktet for ombytningen. De pågældende aktier vil dog som udgangspunkt efterfølgende kunne afstås skattefrit, da der vil være tale om datterselskabsaktier eller koncernselskabsaktier, *jf. kapitel 5, afsnit 5.3*.

Ligesom det gælder ved skattefri spaltning med tilladelse, skal aktieombytning med tilladelse være begrundet i forretningsmæssige årsager. Undgåelse af beskat-

⁶¹ Reglerne om aktieombytning findes i aktieavancebeskatningslovens § 36, der henviser til reglerne i fusionsskatteloven.

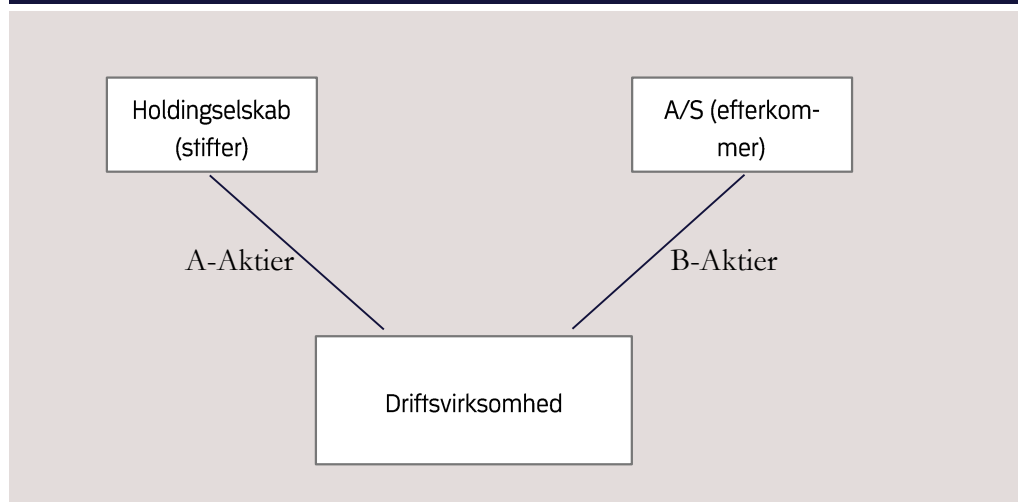
ning kan således ikke være hovedformålet med omstruktureringen. En anmodning om tilladelse til skattefri aktieombytning vil kunne begrundes med, at omstruktureringen vil lette et generationsskifte. Afgørelsen af, om der skal gives tilladelse til skattefri aktieombytning, beror dog på en konkret vurdering.

6.2.4 A/B-model

Som led i et glidende generationsskifte kan også anvendes en såkaldt A/B model. A/B modellen er en praksisskabt omstrukturingsmodel, der bygger på et samspil mellem selskabsretten og skatteretten. Praksis på området er endnu ikke fuldt ud afklaret.

Ved A/B-modellen etableres der en holdingkonstruktion, hvor aktierne i datterselskabet opdeles i A-aktier og B-aktier (eller anparter). A-aktierne tillægges en forlods udbytteret, der bevirker, at B-aktierne får en lavere kursværdi end A-aktierne. Efterkommerne erhverver B-aktierne i datterselskabet. Den forlods udbytteret gælder fx indtil, stifterens holdingselskab har modtaget så meget udbytte, at A-aktiernes handelsværdi svarer til deres andel af selskabets kapital.

Boks 6.3 A/B-model

Modellen udløser ikke gaveafgift. Endvidere indebærer A/B modellen ikke succession, og konstruktionen er derfor heller ikke omfattet af de værnsregler, der gælder for så vidt angår succession, fx pengetanksreglen.

6.3 Generationsskifte til fonde

Der er efter praksis mulighed for, at en aktionær under visse forudsætninger lader et selskab overdrage en virksomhed som gave til en almennyttig eller almenvelgørende fond skattefrit, uden bo- eller gaveafgift og uden udlodningsbeskatning af aktionæren, *jf. kort herom i kapitel 5, afsnit 5.5.*

Praksis om, at der ikke skal ske udlodningsbeskatning i den nævnte situation, fremgår af offentliggjorte afgørelser fra Højesteret, Skatterådet og Ligningsrådet

(daværende), *jf. herunder SKM2009.29 H, SKM2002.211 LR og SKM2013.31 SR*. Praksis beror således på afgørelser vedrørende konkrete tilfælde, og rækkevidden af praksis kan formentlig ikke anses for endeligt afklaret på det foreliggende grundlag.

Den pågældende konstruktion indebærer en lempeligere beskatning end succession, hvor erhververen påtager sig den latente skattebyrde. Selskabet er ikke skattepligtigt af overdragelsen, hvis der fx er tale om overdragelse af datterselskabsaktier til fonden, da selskabers afståelser af datterselskabsaktier er skattefritaget⁶². Fondens er ikke skattepligtig af gaveoverdragelsen, hvis denne sker til fondens grundkapital, og der ikke er tale om en familiefond⁶³.

For at der i den omhandlede situation ikke skal ske udlovningsbeskatning af aktionæren, er det dog en betingelse, at der er tale om en fond, der er almennyttig eller almenvelgørende. Hvis formålet i fonden er forretningsmæssigt, eller hvis aktionæren har en økonomisk eller personlig interesse i overdragelsen anses beløbet for at have passeret aktionærens økonomi, og aktionæren bliver udlovningsbeskattet af beløbet. Dette er dog ikke til hinder for, at fonden kan drive erhvervsvirksomhed eller eje aktier i et erhvervsdrivende selskab. Det forhold, at aktionæren ved overdragelsen af virksomheden til fonden skaber sig et eftermæle, anses som udgangspunkt ikke for tilstrækkeligt til at udgøre en sådan personlig interesse, at der skal ske udlovningsbeskatning.

6.4 Sammenfatning

I praksis ses generationsskifter ofte skattemæssigt tilrettelagt på grundlag af en kombination af fx de regelsæt, der er beskrevet ovenfor, ligesom der også kan være konstruktioner, hvor en del af virksomheden overdrages ved et almindeligt salg, og hvor den resterende del af virksomheden overdrages vederlagsfrit med succession. Derudover benyttes særligt holdingkonstruktionen ved generationsskifte af et datterselskab, fordi udbytte kan udloddes skattefrit fra datterselskabet til holdingselskabet, og fordi holdingselskabet er skattefrit ved salg af aktierne i datterselskabet.

⁶² Aktieavancebeskatningslovens § 8 a.

⁶³ Fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6.

7. Fonde i udlandet

I kapitlet beskrives, om der i EU eller Norge findes fondskonstruktioner, der minder om den danske fondskonstruktion.

7.1 Fondskonstruktionen i udlandet

I en global sammenhæng er fondskonstruktionen (hvor en fond er den ultimative ejer af en virksomhed) en sjældenhed. Langt de fleste virksomheder er ultimativt ejet af privatpersoner enten direkte eller indirekte gennem for eksempel investeringsselskaber, pensionskasser mv.⁶⁴ I Nordeuropa er brugen af fondskonstruktionen mere udbredt end i Sydeuropa, og formentlig også mere udbredt end i andre dele af verden⁶⁵.

Flere velkendte nordeuropæiske virksomheder er således ejet af en fond, såsom for eksempel Robert Bosch, Volkswagen, Deutsche Telekom, Bertelsmann, Olav Thon Gruppen, Kavli, Trelleborg, Carlsberg og A.P. Møller - Mærsk. Fondskonstruktionen er således ikke unik for Danmark, men fondskonstruktionen er angiveligt mere udbredt i Danmark end i noget andet land i EU samt Norge⁶⁶.

Selvom fondskonstruktionen således ikke er unik for Danmark, er Danmark det eneste land i EU samt Norge, der har en særskilt lov for erhvervsdrivende fonde. I de øvrige EU-lande og Norge er de erhvervsdrivende fonde således typisk reguleret af landenes almindelige fonde Lovgivning, eventuelt med særbestemmelser for erhvervsdrivende fonde over en vis størrelse, hvilket for eksempel er tilfældet i Norge. I flere af landene er de erhvervsdrivende fonde, foruden at være omfattet

⁶⁴ Jf. blandt andet Steen Thomsen, *What Do We Know (and Not Know) about Industrial Foundations?*, august, 2012, s. 2, og EU-kommissionens forundersøgelse (*Feasibility Study*) i forbindelse med EU-Kommissionens arbejde med den europæiske almennyttige fond, der blev publiceret i 2009, s. 35.

⁶⁵ Jf. blandt andre Herbert Kronke, *Familien- und Unternehmensträgerstiftungen*, i Hopt/Reuter (Hrsg), *Stiftungsrecht in Europa*, Bucerius Law School, 2001, s.159 ff.

⁶⁶ Jf. blandt andre Steen Thomsen, *Industrial Foundations in the Danish Economy*, februar 2013, s. 1, samme i, *What Do We Know (and Not Know) about Industrial Foundations?*, august, 2012, s. 1, og *Feasibility Study*, s. 35.

af den almindelige fondslovgivning, også omfattet af den almindelige erhvervsretlige regulering, for eksempel vedrørende aflæggelse og offentliggørelse af årsregnskaber, hvilket – til trods for en særskilt lovgivning – også er tilfældet i Danmark, hvor de erhvervsdrivende fonde for eksempel også er omfattet af årsregnskabsloven.

Den manglende særskilte regulering, herunder en særskilt registrering af de erhvervsdrivende fonde, medfører blandt andet, at landene ikke har et overblik over eksempelvis antal og størrelse af de erhvervsdrivende fonde. Det kan endvidere vanskeliggøre en direkte sammenligning, hvilket skal sammenholdes med, at fondsområdet – i modsætning til selskabsområdet – ikke er harmoniseret. Det vil sige, at hvert land har deres egen definition af såvel en fond som erhvervsdrift. Til trods for denne forskellighed mellem landene er der dog nogle fællestræk, som er beskrevet nedenfor.

Det skal indledningsvist nævnes, at Cypern, Irland og England er såkaldte common law-lande, og at landene ikke har en specifik juridisk form kaldet fond. Disse lande opererer derimod med trusts. Trusts er en helt anden retsfigur end fonden. En trust er kendetegnet ved, at en person betegnet settlor (stifteren) overfører aktiver til en anden person betegnet trustee, idet stifteren samtidig instruerer trustee om at forvalte aktiverne til fordel for en eller flere begunstigede. Trustee har en ejendomsret til de overførte aktiver i henhold til common law, og de begunstigede har tillige en ejendomsret til de overførte aktiver. Det vil sige, at Trusten har to ejere – nemlig en ”legal owner” (trustee) og en ”beneficial owner” (beneficiary). Trusten er ikke en juridisk person⁶⁷. Der findes dog en særlige type af trusts (charitable trusts), der på flere områder minder om en fond. En charitable trust er karakteriseret ved, at trusten i stedet for at have begunstigede har et eller flere formål, og at trusten kan eksistere for evigt⁶⁸. I nærværende undersøgelse er der således fokus på reglerne for charitable trusts i disse lande. De øvrige lande i nærværende undersøgelse er alle civil law lande, og disse lande har en fondsform. Der findes dog ikke en entydig opdeling af fondene i relation til aktiviteterne. Det vil sige, i nogle lande kvalificeres fonde som offentlige eller private fonde. I andre lande som traditionelle fonde eller legatfonde, eller traditionelle fonde og fundraising fonde og i Danmark som erhvervsdrivende og ikke-erhvervsdrivende fonde. Som det fremgår heraf, er der ikke en ensartet fondsdefinition, hvilket vanskeliggør en sammenligning af reglerne.

7.2 Gennemgang af reglerne for fonde i EU-landene og Norge

Konklusionerne i dette afsnit er baseret på en gennemgang af EU-kommissionens forundersøgelse i forbindelse med EU-Kommissionens arbejde med den europæi-

⁶⁷ For nærmere om trusts se Rasmus Kristian Feldthusen, *Trusts*, 2002.

⁶⁸ For nærmere om trusts se Rasmus Kristian Feldthusen, *Trusts*, 2002, s. 140 f.

ske almennyttige fond, der blev publiceret i 2009⁶⁹, European Foundation Centre, der er en international interesseorganisation for fonde, lande- og skatteundersøgelse af reglerne for fonde i EU-landene fra 2011⁷⁰, samt resultaterne fra en undersøgelse foretaget af Erhvervsstyrelsen i forbindelse med revideringen af lov om erhvervsdrivende fonde i 2012⁷¹.

Efter Erhvervsstyrelsens gennemgang af reglerne for fonde i EU-landene og Norge er Erhvervsstyrelsen blandt andet kommet frem til, at det kun er i Slovakiet og Tjekkiet, at der er et generelt forbud mod, at fonde har erhvervmæssige aktiviteter. I de fleste øvrige lande skal eventuelle erhvervmæssige aktiviteter normalt være direkte forbundet til fondens formål. Dette gør sig for eksempel ikke gældende for Danmark, hvor en erhvervsdrivende fonds formål godt kan være almenvelgørende, selvom midlerne tilvejebringes gennem drift af en erhvervsvirksomhed, *jf. nærmere herom i kapitel 4*. I Tyrkiet og Ungarn er det tilladt for fondene at have en økonomisk aktivitet, men fondene må ikke besidde kapitalandele i en virksomhed. I Litauen og Tjekkiet er der et generelt forbud mod, at fondene har bestemmende indflydelse i en virksomhed, men fondene må godt besidde kapitalandele i en virksomhed, så længe at fondene ikke opnår bestemmende indflydelse⁷².

Gennemgangen viser endvidere, at det kun i ca. halvdelen af landene er tilladt for en fond at have rene private formål, som for eksempel at skulle tilgodese en virksomhed eller en bestemt gruppe af mennesker, der ikke falder ind under begrebet almenvelgørende eller almennyttig. I følgende lande er det tilladt for en fond at have et rent privat formål: Belgien, Bulgarien, Cypern, Estland, Finland, Grækenland, Holland, Italien, Letland, Malta, Norge, Sverige, Tyskland, Østrig og Danmark. Hertil skal bemærkes, at det i common law-landene tillades, at en trust har private formål. En trust – i modsætning til en charitable trusts – anses dog ikke som en fond i nærværende undersøgelse.

I relation til fondenes uafhængighed i forhold til stifteren – og stifterens familie – viser gennemgangen, at de fleste lande ikke har samme strenge krav om, at bestyrelsen generelt skal være uafhængig af stifter, som det kendes fra de danske fonde-retlige regler. Det skal dog bemærkes, at flere af landene har et system, hvor stifter kun kan gøre sin indflydelse gældende, hvis stifter er medlem af ledelsen, kombineret med en regel om, at man som ledelsesmedlem, herunder stifter, kun må va-

⁶⁹ Forundersøgelsen (*Feasibility Study*) findes her:

http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/eufoundation/feasibilitystudy_en.pdf

⁷⁰ Undersøgelsen findes her:

http://www.efc.be/programmes_services/resources/Pages/Legal-and-fiscal-country-profiles.aspx.

⁷¹ For nærmere om Erhvervsstyrelsens undersøgelse se *Erhvervsfundsudvalgets rapport om fremtidens regulering af erhvervsdrivende fonde* fra december 2012, s. 578 ff.

⁷² For nærmere herom se afsnit 7.3 Oversigt over de nationale regler i de enkelte EU-lande samt Norge.

retage fondens interesser. Stort set alle lande har en regel om, at en fonds midler ikke må gå tilbage til stifter. Det er kun Østrig, der har en klar undtagelse hertil.

I Spanien og England (i relation til charitable trusts) er der en fast civilretlig regel om minimumsuddelinger af fondens indkomst. En spansk fond, herunder en spansk erhvervsdrivende fond, skal således generelt uddele mindst 70 pct. af fondens årlige indkomst til et almennyttigt formål. I de øvrige lande er der ikke krav om en bestemt uddelingsprocent. Der kan være skatteretlige regler eller praksis om spørgsmålet, til vurdering af, om fondene kan opnå skattemæssige begunstigelser, hvilket for eksempel er tilfældet i Danmark, *jf. nærmere herom i kapitel 4*. I Finland er der skatteretlige krav om, at en fond skal uddele fondens årlige indkomst indenfor en rimelig tid, og i Sverige skal ca. 80 pct. af fondens indtægter anvendes til fondens almenvelgørende og/eller almennyttige formål indenfor en fem-årig periode. Udvalget har ikke kendskab til, om de nævnte udlodningskrav er uden betydning, hvis erhvervsvirksomheden drives i et selskab ejet af fonden, evt. via et holdingselskab.

Der er i alle landene en eller anden form for tilsynsmyndighedsordning for fondene – uanset om fonden er erhvervsdrivende eller ikke-erhvervsdrivende. I nogle lande er tilsynsmyndigheden en offentlig myndighed, som for eksempel i Norge, Sverige og Danmark, mens det i andre lande i højere grad er domstolene, der står for tilsynet, som for eksempel i Holland.

7.3 Særligt om Nord- og Mellemeuropa.

Som det fremgår af ovennævnte, er brugen af fondskonstruktionen mere udbredt i Nord- og Mellemeuropa end i Sydeuropa. Fondskonstruktionen er således også forholdsvis udbredt i Tyskland og Østrig. Særligt i forhold til Østrig skal det bemærkes, at fondskonstruktionen har en stor indflydelse på virksomhedsstrukturen. 23 af de 200 største virksomheder i Østrig er således ejet af en fond, og fondene står for en væsentlig del af den samlede økonomi i landet. Som eksempler på fondsejede virksomheder i Østrig kan nævnes A-Tec Industries AG, Constantia Packaging AG og Hofer KG. Sidstnævnte virksomhed ejer blandt andet ALDI koncernen. I Tyskland er en række af de største virksomheder ligeledes ejet af en fond, men udover dette er brugen af fondskonstruktionen ikke så udbredt. Som eksempler på nogle af Tysklands største erhvervsdrivende fonde kan nævnes Bosch Stiftung, Bertelsmann Stiftung, Körber Stiftung, Possehl Stiftung, Else-Kröner-Fresenius Stiftung, Dietmar-Hopp Stiftung og Krupp Stiftung.

I de øvrige nordiske lande anvendes fondskonstruktionen, men antageligt ikke i samme grad som i Danmark. I de øvrige nordiske lande bliver de erhvervsdrivende fonde primært anvendt i forbindelse med ”non-profit” aktiviteter og primært inden for social velfærd, kultur mv., og således ikke som ejer af en virksomhed. I Norge, Sverige og Finland er der således relativ få virksomheder, der ultimativt er ejet af en fond. I Norge er der registreret 876 erhvervsdrivende fonde, men kun

enkelte af disse erhvervsdrivende fonde driver direkte erhvervsdrift eller har en bestemmende indflydelse i en virksomhed. Det skal dog bemærkes, at Olav Thon-stiftelsen blev stiftet i december 2013 som en erhvervsdrivende fond. Fonden har bestemmende indflydelse i Olav Thon koncernen. Fonden er Norges største erhvervsdrivende fond med en værdi på omkring 25 milliarder NOK⁷³. Af andre eksempler på erhvervsdrivende fonde i Norge kan nævnes Kavlifondet, der ejer Kavli-koncernen⁷⁴, og Gjensidigestiftelsen, der er hovedaktionær i Gjensidige Forsikring ASA⁷⁵. I Sverige skal fondene, herunder de erhvervsdrivende fonde, ikke registreres, hvorfor det præcise antal af erhvervsdrivende fonde ikke vides. Som eksempel på erhvervsdrivende fonde, der har bestemmende indflydelse i en virksomhed, i Sverige, kan nævnes Dunkers fonderne, der tilsammen ejer stemmemajoriteten i Trelleborg AB⁷⁶.

I Norge vil en overdragelse af aktier til en fond kunne ske ved succession. Dette indebærer, at fonden ikke beskattes af værdien af de modtagne aktier. Hvis fonden efterfølgende afstår aktierne, vil dette heller ikke udløse beskatning af fonden. Det kan i helt særlige tilfælde komme på tale at udbyttebeskatte en aktionær, når selskabet overdrager penge eller aktier til en fond ud fra en omgåelsesbetragtning. Dette kræver imidlertid, at der er sammenfald mellem fondens formål og aktionærens interesser.

I Sverige har det ingen skattemæssige konsekvenser at overdrage aktier til en fond, hverken for overdrageren eller for fonden. Hvis det er et selskab, der overdrager aktier til en fond, er det dog en forudsætning for skattefriheden, at der er tale om unoterede aktier. Fondens formål er i den sammenhæng uden betydning.

7.4 Oversigt over de nationale regler i de enkelte EU-lande samt Norge

Indledningsvist skal det bemærkes, at oversigten meget generelt viser de enkelte landes fondsretlige regler.

⁷³ <https://lottstift.no/blog/2013/12/10/olav-thon-opprettet-stiftelse/>

⁷⁴ Kalvi-koncernen er en af Norges største, ældste og mest internationale fødevarer virksomheder. Kalvi har produktionsanlæg i Norge, Sverige, Danmark, England og Skotland, og produkterne bliver solgt i mere end 20 lande. Samlet set har koncernen over 800 ansatte.

⁷⁵ Gjensidigestiftelsen ejer på nuværende tidspunkt lidt over 62 pct. af aktierne i Gjensidige. Stiftelsens formål er at forvalte det langsigtede ejerskab af Gjensidige, at videreformidle aktieudbyttet til Gjensidiges forsikringskunder samt at forvalte kapitalindtægterne fra et aktiesalg tilbage i 2010 – indtil 2010 ejede stiftelsen hele aktiekapitalen i Gjensidige, men i 2010 blev Gjensidige omdannet til et ASA (allmannaksjeselskap) og efterfølgende børsnoteret.

⁷⁶ Trelleborg AB er en af verdens førende virksomheder inden for specialudviklede polymerløsninger. Koncernen omsætter for ca. 21 milliarder svenske kroner og har ca. 15.000 ansatte i over 40 lande.

Tabel 7.1 Lovmæssige krav til fonde i Europa

Land/Regler	Formål	Registrering	Minimumskapital*	Økonomisk aktivitet**	Kan fonden besidde kapitalandele?	Ledelse	Minimum antal medlemmer i ledelsen	Vedertag til ledelsen	Uddelinger	Årsregnskab	Offentliggørelse af årsregnskab	Revisor	Tilsyn
Belgien	PA	X	X	X	X	X	3	X	-	X	X	X	X
Bulgarien	PA	X	-	X	X	X	3	X	-	X	X	X	X
Cypern	PA	X	-	X	X	X	2	X	-	X	-	X	X
Danmark	PA	X	X	X	X	X	3	X	-	X	X	X	X
England	A	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Estland	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Finland	PA	X	X	X	X	X	3	X	-	X	X	X	X
Frankrig	A	-	-	X	X	X	3	-	-	X	X	X	X
Grækenland	PA	-	-	X	X	X	1	-	-	X	X	X	X
Holland	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Irland	A	X	-	X	X	X	3	-	-	X	-	X	X
Italien	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	-	-	X
Letland	PA	X	-	X	X	X	3	X	-	X	-	-	X
Litauen	A	X	-	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X
Luxemburg	A	X	-	X	X	X	3	-	-	X	X	-	X
Malta	PA	X	X	X	X	X	1	X	-	X	X	-	X
Norge	PA	X	X	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Polen	A	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Portugal	A	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	-	X
Rumænien	A	X	X	X	X	X	3	-	-	X	X	-	X
Slovakiet	A	X	X	-	X	X	3	X	-	X	X	X	X
Slovenien	A	X	-	X	-	X	3	-	-	X	-	-	X
Spanien	A	X	X	X	X	X	3	-	X	X	X	X	X
Sverige	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X
Schweiz	PA	X	-	X	X	X	1	-	-	X	-	X	X
Tjekkiet	A	X	X	-	X	X	3	X	-	X	X	X	-
Tyrkiet	PA	X	X	X	-	X	1	X	-	X	X	X	X
Tyskland	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	-	-	X
Ukraine	PA	X	-	X	X	X	1	X	-	X	X	-	X
Ungarn	PA	X	-	X	-	X	1	X	-	X	X	X	X
Østrig	PA	X	X	X	X	X	1	X	-	X	X	X	X

PA: Fonde kan have private og/eller almenvelgørende/almennyttige formål.

A: Fonde kan kun have almenvelgørende/almennyttige formål.

*: I flere af medlemsstaterne kan det nationale tilsyn kræve, at der er en hvis minimumskapital i fonden.

7.5 Sammenfatning

Fondslovgivningen er ikke undergivet EU-harmonisering. De fleste EU-lande og Norge anerkender dog, at en fond kan være erhvervsdrivende, ligesom det i den overvejende del af EU-landene og Norge er tilladt for en fond at besidde kapital-

andele i erhvervsvirksomheder. Erhvervsdrivende fonde er i Danmark meget udbredt sammenlignet med de øvrige EU-lande og Norge.

8. EU-retlige aspekter

I kapitlet beskrives de EU-retlige problemstillinger ved indførelse af regler for succession til erhvervsdrivende fonde. De relevante EU-retlige regler og praksis beskrives med henblik på at afdække, i hvilket omfang en begrænsning til fonde, der er skattepligtige her til landet, vil være forenelig med EU-retten.

Kapitlet indeholder en summarisk gennemgang af de EU-retlige regelsæt, der må anses for relevante i forbindelse med indførelse af regler om succession til erhvervsdrivende fonde.

8.1 EU-retten og direkte skatter

Indirekte skatter som moms og punktafgifter er i vidt omfang reguleret på EU-plan, mens national lovgivning om direkte skatter ikke hører under EU's kompetence. Regler vedrørende skattemæssig succession til erhvervsdrivende fonde hører under de direkte skatter.

Selvom national lovgivning om direkte skatter ikke hører under EU's kompetence, skal medlemsstaternes lovgivning om direkte skatter dog i henhold til fast retspraksis, *jf. blandt andet EU-Domstolens dom i sag C-446/03 (Marks & Spencer)*, overholde de grundlæggende EU-retlige principper, herunder reglerne om fri bevægelighed, se afsnit 8.2, samt reglerne vedrørende statsstøtte, se afsnit 8.4.

8.2 Fri bevægelighed

I Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) findes der regler om fri bevægelighed for varer, arbejdstagere, tjenesteydelser og kapital, ligesom der gælder regler om fri etablering for statsborgere og virksomheder inden for medlemsstaterne. Reglerne om fri bevægelighed indeholder dels et forbud mod diskrimination på baggrund af nationalitet, der supplerer det generelle EU-retlige forbud imod diskrimination på baggrund af nationalitet i TEUF artikel 18, dels et forbud imod restriktioner for den frie bevægelighed.

Diskriminationsforbuddene indebærer, at sammenlignelige situationer skal behandles ens, og at ulige situationer ikke må behandles ens, *jf. C-80/94 (Wielockx)*. Restriktionsforbuddene betyder, at der ikke må opstilles hindringer, der kan begrænse udøvelsen af den frie bevægelighed og rækker dermed videre end diskriminationsforbuddene. Der findes en række traktatbestemte undtagelser samt domstolsskabte hensyn, der kan begrunde, at en regel, der er diskriminerende og/eller indebærer en restriktion, ikke anses for EU-stridig.

Ved vurdering af, om det er i overensstemmelse med EU-retten at indføre regler for succession til erhvervsdrivende fonde, vil det primært være reglerne om etableringsretten og kapitalens frie bevægelighed, der er relevante.

Reglerne om etableringsretten findes i TEUF artikel 49-55. Det fremgår af artikel 54, at bestemmelsen som udgangspunkt finder anvendelse for alle juridiske personer, dvs. både for selskaber og fonde mv. Danske fonde kan efter dansk civilret ikke flytte deres hovedsæde eller registrering til udlandet, men et underliggende driftsselskab vil i visse tilfælde kunne flytte sit hjemsted til udlandet. Der er for tiden forhandlinger i EU om en europæisk almennyttig fond, der vil kunne flytte over grænserne inden for EU (European Foundation).

Reglerne om kapitalens frie bevægelighed findes i TEUF artikel 63-66 og adskiller sig blandt andet fra de øvrige EU-retlige regler om fri bevægelighed derved, at de også finder anvendelse i relation til tredjelande.

Med hensyn til, hvornår reglerne om etableringsretten finder anvendelse fremfor reglerne om kapitalens frie bevægelighed, har EU-Domstolen lagt vægt på graden af kontrol, der udøves over et selskab, *jf. her under C-196/04 (Cadbury Schweppes), præmis 31 og 33, samt C-35/11 (Test Claimants in the FII Group Litigation), præmis 89 - 92*. Spørgsmålet om, hvornår der er tale om fornøden kontrol, beror på flere faktorer. Som udgangspunkt vil 10 pct. eller derover af kapitalen i et selskab formentlig anses for tilstrækkeligt til at udgøre en sådan fornøden kontrol, *jf. Rådets direktiv 90/435/EØS (moder-datterselskabsdirektivet)*, hvor et moderselskab bl.a. defineres som et selskab i en medlemsstat, der har en andel på 10 pct. eller derover af kapitalen i et selskab i en (anden) medlemsstat samt definitionen af de økonomiske begreber *foreign direct investment* og *portfolio investment*⁷⁷.

8.3 Exitbeskatning

Exitbeskatning betyder, at der sker beskatning af ikke-realiserede kapitalgevinster oppebåret på en stats område, når en juridisk eller fysisk person flytter sit skattemæssige hjemsted til en anden stat, eller en juridisk person flytter aktiver og pa-

⁷⁷ Foreign direct investment (FDI) er direkte investering i produktion eller virksomhed, mens portfolio investment er passiv pengeanbringelse. For at der er tale om FDI, skal investeringen bl.a. udgøre 10 pct. eller mere af stemmerettighederne.

siver til en udenlandsk enhed af den juridiske person, i begge tilfælde med den virkning, at afkast af aktiver eller passiver ikke længere er undergivet beskatningskompetencen i den første stat.

EU-Domstolen har ved en række afgørelser taget stilling til nationale regler for exitbeskatning, *jf. herunder C-371/10 (National Grid Indus)*. Det fremgår af Domstolens praksis, at nationale regler om exitbeskatning ved flytning til andre EU/EØS-lande udgør en restriktion for etableringsfriheden, men at exitbeskatning ikke i sig selv er i strid med EU-retten.

Restriktionen består i, at der ikke sker beskatning af urealiserede kapitalgevinster, når selskabet eller personen bevarer aktiverne på nationalt område. Dette gør det mere fordelagtigt at bevare aktiverne i den pågældende stat. Hensynet til at sikre en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen og til at undgå en vilkårlig omfordeling af skattebasen til andre medlemsstater kan imidlertid begrunde en sådan restriktion af etableringsfriheden.

En ordning, hvorefter exitskatten opkræves ved fraflytning uden mulighed for at vælge at udskyde betaling af skatten, vil ikke blive anset for proportional og vil dermed ikke være i overensstemmelse med EU-retten. Beløbet kan opgøres endeligt på tidspunktet for overførsel af aktiverne, men det skal således være muligt at udskyde betalingen indtil et senere tidspunkt, fx ved at der etableres en henstandsordning med skattebetalingen. EU-Domstolen overlader det til de enkelte medlemslande at fastsætte indholdet af en sådan henstandsordning, dog under forudsætning af at ordningen ikke går videre end nødvendigt for at opfylde formålet.

8.4 Statsstøtte

Statsstøtte er defineret i TEUF artikel 107. Begrebet er bredt defineret og omfatter enhver form for statslig støtte, der fordrejer eller indebærer en risiko for at fordreje konkurrencevilkårene for visse virksomheder eller produkter. Statsstøtte er i udgangspunktet uforeneligt med det indre marked, i det omfang den påvirker handlen mellem medlemsstaterne. Det vil alt andet lige være statsstøtte, hvis man begunstiger fx små og mellemstore virksomheder gennem skatteregler om særlige fradrag for denne virksomhedstype.

Hvis en medlemsstat påtænker at indføre en ordning, herunder skatteregler, der indebærer statsstøtte, skal medlemsstaten notificere/anmelde ordningen hos EU-kommissionen, *jf. TEUF artikel 108*. Kommissionen tager herefter stilling til, om den pågældende ordning kan godkendes, eller om den er i strid med det indre marked. Kommissionen kan sætte vilkår for ordningens gennemførelse. Ordningen kan ikke lovligt iværksættes, før der foreligger en godkendelse fra Kommissionen.

8.5 Succession til erhvervsdrivende fonde

Arbejdsgruppen har udarbejdet et forslag til en model for overdragelse af aktier med succession til en erhvervsdrivende fond. Modellen indebærer, at der kan ske vederlagsfri overdragelse af aktier i en erhvervsvirksomhed med skattemæssig succession fra en person til en erhvervsdrivende fond. Den erhvervsdrivende fond skal have som sit primære formål at drive erhvervsvirksomheden og evt. tillige andre erhvervsvirksomheder videre gennem en kontrollerende ejerandel, *jf. nærmere herom i kapitel 11 om modellen.*

For at sikre beskatning og forhindre at successionsreglerne misbruges til at undgå dansk beskatning, har arbejdsgruppen som en del af modellen foreslået, at det er en forudsætning for skattemæssig succession, at erhververen er skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende aktier og ved udbytte af de pågældende aktier, dvs. at der alene kan ske overdragelse med skattemæssig succession til fonde, der er skattepligtige her til landet. Fonde, der er skattepligtige her til landet, er: danske fonde og udenlandske fonde, hvor ledelsen har sæde her i landet (fuldt skattepligtige), og udenlandske fonde, som driver erhvervsvirksomhed fra et fast driftssted her i landet, og hvor de erhvervede aktier indgår i det faste driftssted (begrænset skattepligtige).”

For så vidt angår udenlandske fonde, begrænses successionen endvidere til udenlandske fonde, hvor det i lighed med danske fonde ved lovgivning er fastlagt, at formuen skal være uigenkaldeligt udskilt fra stifteren, og at fonden skal have en vis uafhængighed af stifteren.

Det er hensigten at udarbejde en beskatningsmodel, der ikke gør det muligt at undgå dansk beskatning ved at overdrage aktierne til en fond i udlandet og herefter afstå aktierne uden dansk beskatning, og som samtidig er i overensstemmelse med EU-retten.

En regel om, at det er en forudsætning for skattemæssig succession, at erhververen er skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende aktier og ved udbytte af de pågældende aktier, vil indebære en forskellig skattemæssig behandling af på den ene side udenlandske fonde uden hverken fast driftssted i Danmark eller ledelsens sæde i Danmark og på den anden side danske fonde og udenlandske fonde, hvor aktierne indgår i et fast driftssted i Danmark, eller som har ledelsens sæde i Danmark.

Det må antages, at en begrænsning af adgangen til succession til alene at angå overførsler til fonde, der er skattepligtige til Danmark – herunder udenlandske fonde som nævnt ovenfor - vil blive anset for at udgøre en restriktion for den frie etablering og/eller de frie kapitalbevægelser. Dette beror på, at det med en sådan begrænsning i muligheden for at udskyde beskatning ved overdragelse af en virksomhed må anses for mindre attraktivt at overdrage aktier til en fond i udlandet

uden fast driftssted i Danmark og uden ledelsens sæde i Danmark end til en fond, der er undergivet dansk beskatning.

I givet fald vil restriktionen alene være i overensstemmelse med EU-retten, hvis den kan begrundes med et tvingende, alment hensyn. Hvis dette er tilfældet, kræves det desuden, at begrænsningen af adgangen til succession til alene at angå fonde, der er skattepligtige til Danmark, er egnet til at sikre, at der sker beskatning i Danmark, og at begrænsningen ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå dansk beskatning.

Tvingende, alment hensyn

EU-Domstolen har anerkendt, at en restriktion i forhold til reglerne om kapitalens fri bevægelighed og etableringsretten kan begrundes i hensynet til at sikre sammenhængen i beskatningsordningen, *jf. sag C-04/90 (Bachmann)*, samt af hensyn til en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen mellem medlemsstaterne, *jf. herunder sag C-446/03 (Marks & Spencer) præmis 45 og 46*.

Med hensyn til sammenhæng i beskatningsordningen er der en direkte sammenhæng mellem adgangen til succession og senere afståelsesbeskatning ved salg af de pågældende aktier. En betingelse om, at succession alene kan ske til fonde, der er skattepligtige til Danmark, er derfor begrundet i den beskatningsordning, der finder anvendelse.

For så vidt angår hensynet til at sikre en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen mellem medlemsstaterne, bemærkes det, at succession indebærer, at der ikke sker beskatning ved overdragelsen, og at skattebetalingen udskydes til en senere afståelse. Hvis der generelt gives adgang til succession ved overførsel til en fond hjemmehørende i udlandet, vil der være mulighed for en vilkårlig flytning af midler ud af dansk beskatningskompetence.

En begrænsning af successionsadgangen til alene at angå overdragelse til danske fonde, udenlandske fonde, der er fuldt skattepligtige til Danmark pga. ledelsens sæde i Danmark, og udenlandske fondes faste driftssteder i Danmark må på den baggrund anses at kunne begrundes i tvingende, almene hensyn.

Egnet

Ved succession er overdrageren af aktierne skattefri under forudsætning af, at der er beskatningsret til avancen, når erhververen efterfølgende afstår aktierne. Succession er ikke noget skatteafkald, men en skatteudskydelse. En regel om, at der alene kan ske skattemæssig succession til en fond, der er (fuldt eller begrænset) skattepligtig til Danmark af en senere afståelse af aktierne, er således egnet til at opfylde formålet om at sikre hensynet til sammenhængen i beskatningsordningen og hensynet til at sikre en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen mellem medlemsstaterne.

Nødvendigt

Hvis overdragelse af aktier med succession sker til en fond, der ikke er skattepligtig her til landet af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende aktier, vil dette umiddelbart indebære, at Danmark mister beskatningsretten til den gevinst på aktivet, der er oppebåret, mens aktierne var undergivet dansk beskatning, idet aktierne herefter kan afstås uden dansk beskatning og eventuelt helt uden beskatning.

Kravet om, at fonden skal være skattepligtig til Danmark, kunne undgås ved en regel om, at der kan ske overdragelse med succession til fonde, der ikke er omfattet af dansk skattepligt, under betingelse af at der ved en senere afståelse af aktierne betales avanceskat til Danmark. En sådan regel ville dog medføre så betydelige vanskeligheder i forhold til kontrollen med, at der rent faktisk betales avanceskat – særligt henset til, at der kan gå mange år inden virksomheden evt. på ny afhændes – at reglen vil være tæt på umulig at håndhæve. Det vil herudover ikke være hensigtsmæssigt at fastsætte regler om, at der sker tilbagerulning af successionen som konsekvens af en afståelse, da overdragers bo kan være afsluttet eller overdrager være uden midler.

Som nævnt ovenfor anses overdragelsen ved exitbeskatning for sket ved aktivernes fraflytning fra Danmarks beskatningsområde. Der sker således en opgørelse af den skyldige skat på dette tidspunkt. Det vil ikke være muligt i forbindelse med regler om succession til erhvervsdrivende fonde at indføre tilsvarende regler, da successionen netop bygger på, at der først sker en opgørelse af den skyldige skat i det tilfælde, at virksomheden på ny afhændes.

Derudover er der ingen deltagerbeskatning i en fond, der kan opveje den udskudte beskatning, idet en fond ikke har aktionærer mv., der ejer kapitalandele. Dette indebærer, at man heller ikke ad denne vej indirekte kan sikre dansk beskatning gennem udbyttebeskatning af ejere.

Skattepligt for aktieavancer kan omgås, hvis avancen kan reduceres eller fjernes gennem en udlodning af skattefri udbytter fra selskabet til fonden forud for afståelsen. For at hindre en sådan eliminering af den avancebeskatning, som der succederes i, er det derfor nødvendigt, at fonden tillige gøres skattepligtig af udbytter af de pågældende aktier.

På baggrund af ovenstående må det konkluderes, at regler, der begrænser successionsadgangen til overdragelse til fonde, der er skattepligtige til Danmark, vil være nødvendige for at sikre en sammenhæng mellem succession (udskydelse af beskatning) og beskatning ved senere afståelse af aktierne, samtidig med at reglerne er nødvendige for at sikre en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen mellem medlemsstaterne.

Konklusion

Det må på ovenstående baggrund antages, at det er i overensstemmelse med EU-retten at betinge succession af, at Danmark ved en senere afståelse har beskatningsretten til den aktieavance, der er succederet i, samt beskatningsretten til udbytte fra aktierne. Dette indebærer, at kriteriet for, om man kan succedere, skal være, om aktierne ved overdragelsen tilfalder en enhed, der er skattepligtig til Danmark af udbytte af aktierne og af en afståelse af aktierne, således at aktierne fx forbliver i et fast driftssted i Danmark.

Uanset om reglerne om succession til erhvervsdrivende fonde begrænses til fonde, der er skattepligtige til Danmark, vil der formentlig ikke være behov for at notificere ordningen hos EU-Kommissionen som statsstøtte, da det umiddelbart må antages, at der er tale om en generel ordning, der hviler på lige og objektive vilkår for alle virksomheder og ikke alene finder anvendelse for en særlig kategori af virksomheder.

8.6 Sammenfatning

Den af arbejdsgruppen foreslåede model vedrørende overdragelse af aktier til erhvervsdrivende fonde med succession, indebærer bl.a. at fonden skal være skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af aktierne. Arbejdsgruppen konkluderer på baggrund af en gennemgang af EU-regler og -praksis, at modellen er i overensstemmelse med EU-retten.

9. Økonomiske konsekvenser ved generationsskifte

I dette kapitel illustreres de økonomiske konsekvenser ved forskellige modeller for generationsskifte ved hjælp af beregningseksempler. Formålet er at belyse beskatningen ved forskellige typer generationsskifter, hvor en virksomheds ejerskab overgår fra en person til en anden person eller til en juridisk enhed. De opstillede eksempler skal bidrage til at sikre, at en fremtidig model for succession til fonde er afbalanceret i forhold til andre former for generationsskifte. Desuden skal eksemplerne udgøre en referenceramme i forhold til provenuvurderingen i kapitel 13.

9.1 Modeller for generationsskifte

De skattemæssige konsekvenser ved et generationsskifte af en virksomhed afhænger af en række forhold. Der vil være tilfælde, hvor egenkapitalen reduceres med knap 17 pct. ved generationsskifte med succession og op til 76 pct. ved generationsskifte uden succession, og hvor virksomheden foræres som gave til en ikke nærtstående person.

Den store forskel i beskatningen skyldes primært følgende forhold set i relation til den konkrete overdragelse:

- *Nærtstående familiemedlemmer* betaler en lavere bo- og gaveafgift end ikke-nærtstående.
- *Skattemæssig succession* giver mulighed for, at modtagerne overtager giverens skattemæssige forpligtigelser, så der ikke udløses eventuel avancebeskatning ved overdragelsen, men først når aktiverne overdrages til tredjepart. Skattemæssig succession kan i dag kun anvendes ved overdragelse til nærtstående familiemedlemmer og visse medarbejdere. Endvidere er det en forudsætning, at der er tale om en reel virksomhed og ikke en pengetank

(hvor sidstnævnte er kendetegnet ved, at over 50 pct. af aktiverne er finansielle aktiver).

- *I levende live eller ved død?* Beskatningen kan for nærtstående familiemedlemmer reduceres med et par procentpoint, hvis generationsskiftet gennemføres i levende live (som gave) frem for overdragelse som arv. Det skyldes, at finansiering af overdragelsen kan foretages før selve overdragelsen (jf. *nedstående regneeksempler*). Ved overdragelse til ikke-nærtstående familiemedlemmer beskattes gaver som personlig indkomst og dermed med den enkelte modtagers marginale personskatteprocent på op til 58,4 pct.⁷⁸ Hvis overdragelse sker ved arv, betales en effektiv boafgift på 36,25 pct.⁷⁹

Det er i vidt omfang op til den enkelte virksomhedsejer at beslutte hvordan, hvornår og til hvem han eller hun ønsker at overdrage sin virksomhed. Herved har ejeren også selv i vidt omfang indflydelse på beskatningen ved overdragelsen. Det er principielt muligt at nå op på en samlet beskatning på 76 pct., hvis man ønsker at overdrage sin virksomhed til en ikke-nærtstående person, som er topskatteyder og pga. store pensionsudbetalinger betaler udligningsskat⁸⁰.

9.1.1 Regneeksempler for generationsskifte

Formålet med nedenstående regneeksempler er at belyse beskatningen i forhold til en eventuel indførelse af succession ved overdragelse af en virksomhed til en erhvervsdrivende fond. Eksemplerne skal dels anvendes i forbindelse med provenuvurderingen i kapital 13, dels bidrage til at sikre, at en fremtidig model for succession til fonde er afbalanceret i forhold til andre former for generationsskifte.

Ved opstillingen af eksemplerne er det lagt til grund, at generationsskiftet/ejerskiftet gennemføres til så lav en beskatning som muligt inden for de givne rammer. Da det generelt er forbundet med en lidt lavere beskatning at gennemføre generationsskiftet i levende live frem for ved arv, antages i alle eksemplerne, at overdragelsen til næste generation sker som gave i levende live. Hvis der i stedet var antaget overdragelse ved arv, ville beskatningen samlet set blive et par pct.-point højere.

⁷⁸ Marginal skatteprocent for en topskatteyder i 2014, der også betaler udligningsskat af en stor pensionsudbetaling, jf. tabel 2 i skatteministeriets opgørelse over marginalskatteprocenter 1993 og 1998-2014.
<http://www.skm.dk/skattetal/statistik/generel-skattestatistik/marginalskatteprocenter-1993-og-1998-2014/>

⁷⁹ Såfremt en del af arven efter fradrag af boafgiften på 15 pct. udloddes til ikke-nærtbeslægtede arvinger, skal disse modtagere betale en tillægsboafgift på 25 pct. af beløbet. Den effektive afgiftssats for arv til ikke-nærtstående udgør således 36,25 pct. (15 pct. + 25 pct. x (100 - 15) = 36,25 pct.).

⁸⁰ Den effektive beskatning på 76 pct. opstår i den situation, hvor virksomheden overdrages til en ikke-nærtstående person som gave. Gaven indgår i modtagerens personlige indkomst i et år, hvor denne betaler både topskat og udligningsskat. Desuden finansieres gaveafgiften af modtageren ved udlodning fra selskabet, og ikke af overdrageren, hvilket ellers ville have været billigst.

Der gennemgås ved hjælp af regneeksempler fire forskellige beregningseksempler for generationsskifte:

1. Salg til ekstern køber
2. Gaveoverdragelse til nærtstående familiemedlem med succession
3. Gaveoverdragelse til fond uden succession
4. Gaveoverdragelse til fond med succession (men uden overdragelsesafgift)

De første tre regneeksempler viser gaveoverdragelse af en virksomhed ved gældende regler. Det fjerde beregningseksempel viser, hvordan beskatningen ved overdragelse til en fond vil tage sig ud, hvis der indføres succession til fonde og ikke indarbejdes en overdragelsesafgift, som foreslået af arbejdsgruppen i kapitel 10.

Der er tale om fire standardiserede eksempler, hvor virksomheden, der sælges/overdrages, i udgangspunktet ejes af stifteren via et A/S. Virksomheden antages ved generationsskiftet at have en værdi af 100 mio. kr., og det antages simplificerende, at virksomheden ved stiftelsen havde en værdi på 0 kr. (dvs. at den potentielle avance er på 100 mio. kr.).

Ved overdragelse til et nærtstående familiemedlem med succession er det desuden lagt til grund, at virksomhedsejeren før generationsskiftet foretager en udlodning, der efter skat giver et beløb svarende til den beskatning, der udløses ved overdragelsen i form af gaveafgift og aktieindkomstbeskatningen af selve udlodningen. Udlodningen sker fra virksomhedens egenkapital, der således reduceres umiddelbart før selve overdragelsen. Disse forudsætninger reducerer skattebelastningen ved generationsskiftet mest muligt og må derfor anses for den mest sandsynlige fremgangsmåde for overdragelsen.

Desuden er det i eksemplet med overdragelse til en fond lagt til grund, at virksomheden overdrages som gave til fondens grundkapital, samt at fonden ikke har til formål at støtte bestemte familier økonomisk. Når disse to kriterier er opfyldt, skal der ikke betales gaveafgift eller selskabsskat i forbindelse med overdragelsen til fonden.

For hver af de fire beregningseksempler opgøres de skattemæssige konsekvenser i form af avancebeskatning og gaveafgift.

I tabel 9.1 vises beskatningen i de fire standardiserede eksempler. De enkelte eksempler er uddybet i afsnit 9.2.

Tabel 9.1 Eksempler for beskatning ved forskellige former for generationsskifte (mio. kr.)

	(1)	(2)	(3)	(4)
	Salg til ekstern køber (Gældende regler)	Gaveoverdragelse til nærtstående familiemedlem med succession (Gældende regler)	Gaveoverdragelse til fond uden succession (Gældende regler)	Gaveoverdragelse til fond med succession, men uden overdragsafgift** (Beregningseksempel under for arbejdsgruppens forslag)
Avancebeskatning				
Egenkapital	100,0	100,0	100,0	100,0
Aktieindkomstskat af sælger	42,0	0,0	42,0	0,0
Gavebeskatning				
Gaveafgift hos modtager (ny ejer)		9,7		
Udlodning til ny ejer af gaveafgift mv.		7,1		
Samlet beskatning ved overdragelse	42,0	16,8	42,0	0,0
Udskudt beskatning	(8,7*)	34,9	0,0	0,0
Beskatning i alt	50,7	51,7	42,0	0,0

Kilde: Skatteministeriets beregninger.

Anm.: Ved overdragelse med succession beregnes en passivpost for den potentielle skattebyrde, der kan fradrages ved opgørelsen af grundlaget for gaveafgiften. Der gives dermed fradrag i grundlaget for gaveafgiften for passivposten til udligning af det fremtidige skatte-tilsvar. I eksemplet, hvor gaven består af aktieindkomst, udgør passivposten 22 pct. af værdien af virksomheden, der overdrages. Der beregnes ikke en passivpost i tilfælde, hvor der ikke er mulighed for at succedere. I beregningen er lagt til grund, at virksomhedsejeren før generationsskiftet foretager en nettoudlodning svarende til den beskatning, der udløses ved overdragelsen. Disse udlodninger finansierer beskatningen af udlodningen, aktieavancebeskatningen ved overdragelsen og gaveafgiften.

* Hvis indtægterne fra salget efterfølgende overdrages til fx et nærtstående familiemedlem som gave, vil det udløse en gaveafgift på 15 pct.

** Ifølge gældende regler kan overdragelse med succession ikke ske til almenvælgørende fondes grundkapital, jf. kapitel 6.

På baggrund af beregningseksemplerne kan det overordnet konkluderes:

- At succession er en skattemæssig begunstiggelse, der umiddelbart kan reducere beskatningen fra 42,0 pct. til 16,8 pct. sammenlignet med et almindeligt salg til en ekstern køber. Avanceskatten er dog alene udskudt og ikke bortfaldet, så den endelige beskatning må alt andet lige forudsættes at blive højere end de 16,8 pct.
- At hvis virksomheden overdrages til en fond uden succession, kan det ved gældende regler medføre en skattebetaling svarende til 42 pct. af egenkapitalen.
- At indførelsen af succession for fonde kan medføre, at beskatningen reduceres til nul, hvis der ikke ændres i beskatningsreglerne, fx for gaver til fondes grundkapital.

9.2 Fire beregningseksempler for generationsskifte

I dette afsnit gennemgås de fire beregningseksempler.

9.2.1 Salg til ekstern køber

Hvis virksomhedsejeren vælger at sælge sin virksomhed til en ekstern køber, udløses aktieindkomstskat på 42 pct. af den realiserede avance på 100 mio. kr., altså 42 mio. kr. Det gælder, uanset om salget sker direkte fra virksomhedsejeren eller fra et holdingselskab. I sidstnævnte tilfælde udløses aktieindkomstkatten, når midlerne udloddes, eller holdingselskabet afstås til en ikke-successionsberettiget køber.

Når virksomheden sælges til en ekstern køber, vil aktieindkomstkatten typisk blive betalt af sælgers indtægter fra salget af virksomheden, og der vil ikke til denne beskatning skulle trækkes midler ud af selskabet. Hvorvidt selskabets egenkapital berøres af salget, afhænger derimod af, om købers finansieringsmodel indebærer udlodning af midler fra selskabet.

Da der er tale om et salg, skal der ikke betales gaveafgift. I det omfang, sælgeren ønsker at overdrage dele af salgssindtægterne til eksempelvis sine børn, vil der dog skulle betales almindelige gaveafgift (15 pct. for nærtstående familiemedlemmer og 36,25 pct. for ikke nærtstående). Hvis hele salgssummen overdrages øjeblikkeligt til et nærtstående familiemedlem som gave, bliver beskatningen knap 8,7 mio. kr., og den samlede effektive beskatning bliver 50,7 mio. kr.

9.2.2 Gaveoverdragelse til nærtstående familiemedlem med succession

Når selskabet overdrages til et nærtstående familiemedlem med succession, indtræder den nye ejer i stifterens skattemæssige stilling. Derfor udløses der ikke aktiebeskatning ved overdragelsen. Det antages, at der før generationsskiftet foretages en nettoudlodning på 16,8 mio. kr. til finansiering af gaveafgift på 9,7 mio. kr. og beskatning af udlodningen på 7,1 mio. kr.

Den samlede beskatning er 16,8 mio. kr., og selskabet består efter generationsskiftet af værdier for 83,2 mio. kr.

Beskatningen ved generationsskifte til nærtstående familiemedlemmer er således væsentligt lavere ved anvendelse af succession, fordi der ikke udløses aktiebeskatning af virksomhedens samlede værdi på overdragelsestidspunktet, men denne udskydes til senere ejerskifte uden for en successionsberettiget køberkreds.

Endvidere kan et anfordringslån til den kommende ejer til køb af selskabet udskyde gaveafgiften indtil den tidligere ejers død. Det vil sige, at overdragelsen i praksis kan ske i levende live på samme vilkår som ved arv.

Skattemæssig succession er således en særlig skattemæssig begunstiggelse, der muliggør at aktieavancebeskatningen udskydes potentielt i det uendelige. I praksis må det dog forventes, at der før eller siden vil ske en realisering af aktiverne og dermed beskatning. I forbindelse med provenuvurderingen i kapitel 13 antages det beregningsteknisk, at realiseringen sker løbende over en 50-årig periode.

9.2.3 Gaveoverdragelse til fond uden succession

Efter de gældende regler kan en virksomhedsejer ikke overdage sin virksomhed til en fond med skattemæssig succession. Hvis virksomheden overdrages fra virksomhedsejeren til en fond, vil der derfor blive udløst aktieindkomstskat på 42 pct. af avancen.

Der skal ikke betales gaveafgift eller indkomstskat i fonden, når virksomheden overdrages som grundkapital til en fond, og bestemte familier ikke har fortrinsret til uddelinger mv. Ved generationsskifte til en fond udgør den samlede beskatning således alene aktieindkomstskat på 42 mio. kr.

Sammenlignet med situationen, hvor virksomheden sælges til en ekstern køber, er beskatningen således den samme, *jf. tabel 9.1*.

I begge tilfælde skal beskatningen finansieres, og ved salg til en ekstern køber skal købet tillige finansieres. Hvorvidt det vil ske ved anvendelse af selskabets egenkapital, afhænger af købers finansieringsmodel og den likviditetsmæssige situation i den konkrete virksomhed, der overtages.

Når virksomheden sælges til en ekstern køber, kan aktieindkomstskatten enten finansieres af sælgers indtægter ved salget eller ved et træk på egenkapitalen.

Når virksomheden gaveoverdrages til en fond uden succession, vil beskatningen som udgangspunkt skulle finansieres af virksomhedens egenkapital eller af virksomhedsejerens øvrige formue. Dette betyder, at virksomhedens egenkapital potentielt kan reduceres med op til 42 pct., når den overdrages til en fond uden skattemæssig succession.

9.2.4 Gaveoverdragelse til fond med succession

Hvis der indføres generel adgang til skattemæssig succession for fonde samtidig med, at de øvrige regler fastholdes uændret, vil beskatningen ved virksomhedsoverdragelsen helt bortfalde. Denne model er således en markant lempelse af de gældende regler, og det kan derfor antages, at overdragelse til en fond uden succession som beskrevet i afsnit 9.2.3 helt vil bortfalde.

Adgangen til skattemæssig succession indebærer, at aktieindkomstskatten af den latente avance ikke udløses, før fonden sælger virksomheden til tredje part, hvilket typisk ikke vil ske. Samtidig skal der ikke betales gaveafgift eller indkomstskat i fonden, når virksomheden overdrages til grundkapitalen i en fond, og bestemte familier ikke har fortrinsret til uddelinger mv.

Der udløses således ingen beskatning ved overdragelsen, og virksomheden fastholder sin egenkapital på 100 mio. kr. Dette er væsentligt mere fordelagtigt end

beskatningen ved henholdsvis et salg til eksterne og et generationsskifte til et nærtstående familiemedlem med skattemæssig succession.

Det forhold, at der ved overdragelse til en fond ikke betales gaveafgift, samt at der typisk ikke sker efterfølgende gentagne overdragelser, vil medføre en ubalance i forhold til overdragelse til eksempelvis et nærtstående familiemedlem. Desuden vil mindreprovenuet blive markant større end den afsatte ramme. Blandt andet for at undgå denne ubalance og sikre at den afsatte ramme overholdes indgår der i den foreslåede model i kapitel 11 en overdragelsesafgift, der udløses ved overdragelse af en erhvervsvirksomhed.

9.3 Løbende beskatning af fonde

Den løbende beskatning af en fond adskiller sig på en række områder fra beskatningen af tilsvarende selskaber med en anden ejerskabsform.

Af væsentlige afvigelser kan nævnes:

- Adgangen til konsolideringsfradrag betyder, at en fond skattefrit kan tillægge op til 20 pct. af overskuddet til fondens egenkapital.
- At fonde som udgangspunkt ikke udbetaler skattepligtige udbytter, men foretager uddelinger, der kan være almennyttige og dermed fradragsberettigede og skattefrie hos modtageren.
- At der ingen avancebeskatning er, i takt med at fonden akkumulerer kapital.

Samlet set betyder disse særregler, at den løbende beskatning af fonde alt andet lige vil være lavere, end hvis virksomhederne var organiseret som eksempelvis et børsnoteret aktieselskaber med en bred ejerkreds. Transparensreglen for almenvelgørende/almennyttige fonde betyder desuden, at det er ligegyldigt, om virksomheden drives i et underliggende A/S, eller om den drives direkte i fonden, *jf. kapitel 5*.

Dette er illustreret i eksemplet i tabel 9.2, hvor beskatningen af det løbende overskud hos en virksomhed ejet af en fond sammenlignes med beskatningen hos en tilsvarende virksomhed organiseret som et børsnoteret A/S. For begge virksomheder antages, at de i den aktuelle periode har et overskud før skat på 5 mio. kr., og at de ønsker, at 20 pct. heraf tillægges virksomhedens egenkapital. Resten af overskuddet efter skat vil henholdsvis blive udbetalt som udbytte til aktionærerne eller uddelt til almennyttige formål.

Eksemplet viser, at beskatningen i det børsnoterede A/S udgør ca. 2,7 mio. kr. inklusiv udbytte- og avancebeskatning, mens der ikke udløses beskatning af fonden.

Enkeltelementerne i eksemplet uddybes i de følgende afsnit. Det skal understreges, at eksemplet er konstrueret, således at fondens beskatning reduceres mest muligt. Det kan således ikke tages som udtryk for, at fonde generelt ikke betaler skat. Eksemplet indikerer alene, at beskatningen kan være markant lavere end for tilsvarende selskaber med en anden ejerskabsform.

Tabel 9.2 Eksempler på beskatning af løbende overskud (mio. kr.)

	Børsnoteret A/S	Fond
Overskud	5,00	5,00
Uddelinger		4,00
Konsolideringsfradrag		1,00
Skattepligtigt overskud før skat	5,00	0,00
Selskabsskat (22 pct.)	1,10	0,00
Tillagt egenkapital	1,00	1,00
Udlodning af udbytter	2,90	
Avancebeskatning (42 pct.)	0,42	
Udbyttebeskatning (42 pct.)	1,22	
Beskatning af uddelinger hos modtageren [0 pct., når de er almennyttige]		0,00
Beskatning i alt	2,74	0,00

Kilde: Skatteministeriets beregninger.

9.3.1 Selskabsbeskatning og konsolideringsfradrag

I eksemplet vil det børsnoterede A/S være skattepligtig af hele dets overskud på 5 mio. kr. Ved en selskabsskattesats på 22 pct. vil selskabet således skulle betale 1,1 mio. kr. selskabsskat.

Fonden uddeler 4 mio. kr. til almennyttige formål og tillægger 1 mio. kr. til egenkapitalen. Disse uddelinger kan fradrages direkte i den skattepligtige indkomst. Samtidig betyder adgangen til konsolideringsfradrag, at fonden kan fradrage yderligere 25 pct. af uddelingerne til konsolidering af virksomhedens egenkapital. I den konkrete situation opnås et konsolideringsfradrag på 1 mio. kr., hvorved fondens skattepligtige indkomst reduceres til nul. I modsætning til det børsnoterede A/S, vil fonden således ikke skulle betale selskabsskat.

Konsolideringsfradraget er således en særlig skattemæssig begunstiggelse af fonde, der er forbundet med en skatteudgift. I forbindelse med skattekommissionens arbejde blev mindreprovenuet som følge af konsolideringsfradraget opgjort til 100

mio. kr. I det omfang, flere virksomheder fremadrettet overgår til fondseje, må denne skatteudgift forventes at stige.

9.3.2 Udbytter, avancer og almennyttige uddelinger

I eksemplet med det børsnoterede aktieselskab betales der ca. 1,7 mio. kr. i udbytte- og avancebeskatning, mens der ikke sker beskatning af fondens uddelinger til almennyttige formål.

Fonde kan fradrage uddelinger mv. til almenvelgørende eller almennyttige formål i den skattepligtige indkomst. Samtidig er kapitalen i en fond i princippet herreløs. I modsætning til aktieselskaber, hvor aktionærerne i sidste ende ejer kapitalen, går afkastet således ikke videre til aktionærerne og beskattes som udbytte/aktieavance dér. Fonde foretager dog ofte betydelige uddelinger til almennyttige eller almenvelgørende formål. Disse uddelinger kan være skattepligtige hos modtageren. På denne baggrund kan det ikke umiddelbart opgøres, hvor meget den løbende beskatning af overskuddet hos fondsejede virksomheder afviger fra beskatningen af overskuddet hos andre børsnoterede selskaber.

9.4 Sammenfatning

I dette kapitel er gennemgået de økonomiske konsekvenser ved forskellige generationsskifteformer ved hjælp af beregningseksempler. På baggrund af beregningseksemplerne kan det overordnet konkluderes, at succession er en skattemæssig begunstiggelse, der umiddelbart kan reducere beskatningen betydeligt sammenlignet med et almindeligt salg til en ekstern køber. Avanceskatten er dog alene udsendt.

Beregningseksemplerne viser desuden, at det ved gældende regler kan medføre en beskatning på 42 pct. af egenkapitalen, hvis virksomheden overdrages til en fond uden succession. Endelig viser beregningseksemplerne, at beskatningen reduceres til nul, hvis der ikke ændres i beskatningsreglerne, fx for gaver til fondes grundkapital. Dette vil indebære et betydeligt mindreprovenu, og medføre at der opstår en ubalance i forhold til overdragelse til nære familiemedlemmer mv. Dette er blandt andet baggrunden for, at der er indarbejdet en overdragelsesafgift i den foreslåede model i kapitel 11.

10. Statistik for generationsskifte

I kapitlet beskrives det potentielle antal generationsskifter, hvor fondskonstruktionen kan være relevant ved indførelse af mulighed for skattemæssig succession. Antallet af generationsskifter, hvor fondskonstruktionen kan være relevant, skal anvendes til at udarbejde et skøn over de provenumæssige konsekvenser ved at indføre mulighed for skattemæssig succession til erhvervsdrivende fonde.

10.1 Indledning

I kapitlet præsenteres statistik for de seneste års generations- og/eller ejerskifte samt en vurdering af omfanget af familieejede virksomheder, hvor der forventes at blive gennemført generations- og/eller ejerskifte i de kommende ti år. Statistikken og vurderingen danner grundlag for det efterfølgende skøn over det forventede antal generationsskifter i de kommende ti år, hvor fondskonstruktionen kan være relevant. Kapitlet afsluttes med en vurdering af den samlede egenkapital for de familieejede virksomheder, der skal gennemgå et generationsskifte, og hvor fondskonstruktionen kan være relevant.

Indledningsvist skal det bemærkes, at der findes meget begrænset data for generations- og ejerskifter i Danmark. Det er ikke muligt ved hjælp af Erhvervsstyrelsens register at foretage et udtræk af oplysninger om fx antal og egenkapital af familieejede virksomheder, der er generationsskiftet. Erhvervsstyrelsens register indeholder ikke oplysninger om, hvornår en familieejet virksomhed foretager eller har foretaget et generationsskifte.

Da adgangen til data er meget begrænset, baseres arbejdsgruppens vurdering af, hvor mange familieejede virksomheder, der forventes at skulle generationsskifte, og hvor fondskonstruktionen kan være relevant, på et meget begrænset antal konkrete analyser, hvis resultater endvidere ikke kan omregnes til provenuskøn. De vurderinger, der tilvejebringes i dette kapital, og som danner grundlag for skønnet

over de provenumæssige konsekvenser ved at indføre mulighed for skattemæssig succession til erhvervsdrivende fonde, *jf. kapitel 13*, er således behæftet med betydelig usikkerhed.

Arbejdsgruppen har primært anvendt følgende undersøgelser:

- *Vækst via generationsskifte*, Morten Bennedsen og Kasper Meisner Nielsen, CEBR 2008.
- *Ejerskifte – Din virksomheds fremtid*, Erhvervs- og Byggestyrelsen 2008.
- *Familievirksomheder i Danmark*, Morten Bennedsen og Kasper Meisner Nielsen 2014.

Som supplement til disse undersøgelser inddrages endvidere generel erhvervsstatistik i relevant omfang, herunder særligt i forbindelse med vurderingen af den samlede egenkapital for de familieejede virksomheder, der skal gennemgå et generationsskifte, og hvor fondskonstruktionen kan være relevant.

Det bemærkes, at begrebet generationsskifte *civilretligt* dækker over enten

- Et generationsskifte til den næste generation
- Et ejerskifte til fx
 - en medarbejder
 - en erhvervsdrivende fond
 - en dansk eller udenlandsk privat ejer
 - en dansk eller udenlandsk kapitalfond (private equity fond) og/eller
- En børsnotering.

På *skatteområdet* har begrebet generationsskifte traditionelt betegnet en virksomheds overdragelse til yngre slægtninge eller medarbejdere⁸¹.

I det følgende vil der være fokus på den *civilretlige* opdeling af generationsskifte.

10.2 De seneste års omfang af generationsskifte

Bennedsen og Nielsen (2008) baserer deres undersøgelse på data for ejerskifte i familieejede virksomheder i perioden 1995-2003. Undersøgelsen viser, at i

- 62 pct. af situationerne sker ejerskifte i forbindelse med et generationsskifte til næste generation i familien, i
- 8,2 pct. af situationerne sker ejerskiftet til en medarbejder i den familieejede virksomhed, i
- 16,2 pct. af situationerne sker ejerskiftet til en ekstern køber, dvs. til en køber uden for familien, og som ikke er medarbejder i den familieejede virksomhed, og i
- 13,6 pct. af situationerne sker ejerskiftet til en finansiel køber, dvs. til en køber, som allerede ejer en anden virksomhed. Det kan fx være salg til en kapitalfond eller en konkurrerende virksomhed.

⁸¹ Betænkning om generationsskifte i erhvervslivet, betænkning nr. 1374, august 1999.

Af ovennævnte kan det udledes, at den mest udbredte generations- og/eller ejerskiftemodel er generationsskifte fra en generation til den næste generation i familien⁸².

Nedenstående boks 10.1 opsummerer metode og resultater fra Bennedsen og Nielsen (2008).

Boks 10.1 Vækst via generationsskifte, Bennedsen og Nielsen (2008)

Datagrundlaget for Bennedsen og Nielsen (2008) er alle danske aktie- og anpartsselskaber i perioden 1995-2006, der er forpligtet til at oplyse årsregnskabet og underrette om ændringer i virksomhedens ledelse til Erhvervsstyrelsen. Dette datasæt suppleres med data fra CPR-registret, hvilket muliggør at identificere familiære bånd. Til identifikation af generationsskifte opstilles en række krav til data, blandt andet krav om kun en direktør i virksomheden. Dertil kommer, at kvalificeringen af generationsskifte sker på baggrund af en række forudsætninger, der ikke altid er entydige.

På baggrund af datagrundlaget opstiller forfatterne to typer af generationsskifter: direktør- og ejerskifter. I relation til direktørskifter bemærker forfatterne, at eftersom selskabslovgivningen åbner mulighed for at have op til tre direktører, fokuserer forfatterne alene på virksomheder med en enkelt direktør, hvor forfatterne med sikkerhed ved, hvornår generationsskiftet er foregået. Desuden kræver forfatterne, at både den afgangende og den nye direktør har siddet på posten i mindst to år henholdsvis før og efter generationsskiftet. I relation til ejerskifter bemærker forfatterne, at den faktiske fordeling af ejerskabet skal offentliggøres i årsrapporten. Forfatterne foretager, for at sikre sig, at de analyserer faktiske generationsskifter og ikke tilfældige udsving i data, en række afgrænsende valg. Forfatterne kræver, at den afgangende og den nye ejer er kontrollerende (dvs. ejer mere end 50 pct. af kapitalandelene), og at den afgangende ejer forlader virksomhedens ejerkreds (dvs. sælger helt ud). Forfatterne kræver endvidere, og i lighed med direktørskifterne, at både den gamle og nye ejer har kontrol med virksomheden i to år hhv. før og efter generationsskifter.

For direktørskifter klassificerer forfatterne generationsskiftet i tre typer, der adskiller sig med hensyn til den nye direktørs relation til den gamle direktør og virksomheden i øvrigt. De tre typer af generationsskifte er

- Familiedirektør
- Intern direktør
- Ekstern direktør.

Familiedirektører er kendetegnet ved at være i kernefamilie med den afgangende direktør (dvs. forældre, børn, ægtefælle eller søskende). For ikke-familie direktører skelner forfatterne mellem at være intern eller ekstern, hvor en intern direktør modsat den eksterne er kendetegnet ved at have arbejdet i virksomheden umiddelbart før forfremmelsen.

Når forfatterne analyserer ejerskiftet, klassificeres generationsskiftet i følgende fire kategorier:

- Familieejer
- Intern ejer
- Ekstern ejer
- Finansiell ejer.

Som i tilfældet med direktørskiftet er nye ejere fra familien kendetegnet ved at være i kernefamilie med den afgangende ejer. For ikke-familie ejere skelner forfatterne i tilfældet med ejerskab mellem interne, eksterne og finansielle købere. De interne og eksterne ejere har hhv. arbejdet og ikke arbejdet i virksomheden.

På baggrund af ovennævnte kriterier identificerer forfatterne, at der i perioden fra 1995-2003 samlet set har været 6.219 direktørskifter og 819 ejerskifter, hvor der er sket et observerbart skifte af kontrollen i en familieejet virksomhed. Forfatterne fremfører i forbindelse hermed, og på grund

⁸² LETT Advokatpartnerskab kommer frem til en lignende konklusion i *Vækst og innovation – Rettidige og gode generationsskifter skaber fremtidens vindere* fra 2012.

af de ovenfor nævnte kriterier, at det kun udgør en lille andel af de reelle skift, der er sket i perioden fra 1995-2003.

Foruden den deskriptive analyse af data, belyser rapporten også de økonomiske konsekvenser for virksomheden ved fx et ejerskifte til en familie i stedet for til en ekstern investor. Til dette benyttes to gængse økonometriske metoder – difference-in-difference og IV-Regression.

En nyere undersøgelse af Bennedsen og Nielsen (2014), baseret på data for perioden 1995-2010, og ud fra samme kriterier som nævnt i boks 10.1, viser, at lidt mere end hver anden (55,5 pct.) af de store familieejede virksomheder⁸³ har fastholdt familieejerskabet, jf. tabel 10.1. Omkring hver syvende af de store familieejede virksomheder (14,3 pct.) har fået en bredere ejerkreds i perioden, hver tiende (9,8 pct.) er blevet opkøbt, og endelig er hver femte (20,5 pct.) af de store familieejede virksomheder blevet lukket i perioden, jf. tabel 10.1. Knap en tredjedel af de store familieejede virksomheder i 1995 er således enten lukket eller opkøbt i 2010.

Tabel 10.1 Hvad der er sket med de 500 største virksomheder i Danmark i perioden 1995-2010

Status i 1995		Status i 2010							
		Familieejede virksomheder		Ikke-familieejede virksomheder		Opkøbt		Lukket	
Antal		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Familieejede virksomheder	400	222	55,5	57	14,3	39	9,8	82	20,5
Ikke-familieejede virksomheder	100	2	2	61	61	22	22	15	15
Alle	500	224	44,8	118	23,6	61	12,2	97	19,4

Anm.: Forfatterne finder de 500 største familieejede virksomheder ved først at tage alle de virksomheder, hvor en enkelt kapitalejer eller en gruppe familiemedlemmer har mere end 50 pct. af stemmerne, og kategoriserer dem som familieejede virksomheder. Dernæst tager forfatterne alle de virksomheder, hvor der ikke er en enkelt kapitalejer eller en familie med mere end 50 pct. af kapitalandelene, og hvor forfatterne har oplysninger om ejerne af mindst 90 pct. af kapitalandelen. Disse virksomheder kategoriserer forfatterne som ikke-familieejede virksomheder. Endeligt er der en del virksomheder, hvor forfatterne ikke har oplysninger om ejerandele, eller hvor forfatterne samlede viden om ejerskabet dækker mindre end 90 pct. af kapitalandelene. Disse virksomheder er ekskluderet fra analysen, da forfatterne ikke med sikkerhed kan afgøre, om virksomheden er en familieejet virksomhed eller en ikke-familieejet virksomhed. Undersøgelsen inkluderer således bl.a. ikke børsnoterede selskaber. Dette vurderes dog ikke at påvirke arbejdsgruppens resultater.

Kilde: Bennedsen og Nielsen (2014), kapitel 5.

Forfatterne anvender ovennævnte til at finde frem til

1. hvor stor en andel af de største virksomheder, der er familieejet
2. hvor de store familieejede virksomheder kommer fra
3. om de familieejede virksomheder er unge eller gamle
4. om virksomheden også var familieejet for 15 år siden
5. hvad der er sket med de familieejede virksomheder, der var store for 15 år siden.

⁸³ Forfatterne har på baggrund af de familieejede virksomheders bogførte aktiver i 2010 kategoriseret virksomhederne i størrelse, og, for nemheds skyld, tilladt sig at kalde disse familieejede virksomheder for de 500 største familieejede virksomheder.

Ovennævnte anvendes til at vurdere antallet af familieejede virksomheder, hvor fondskonstruktion kan være relevant ved indførelse og mulighed for skattemæssig succession, *jf. nærmere herom i afsnit 10.4.*

10.3 Vurdering af de kommende års generationsskifte

I dette afsnit vurderes antallet af generationsskifter i de familieejede virksomheder i de kommende ti år.

Foruden de tre nævnte analyserapporter er der skelet til en række yderligere undersøgelser, der også analyserer udviklingen i overdragelser af familieejede virksomheder i Danmark. Vurderingen er således primært baseret på oplysninger fra undersøgelserne beskrevet i boks 10.2.

Boks 10.2. Beskrivelse af en række af de anvendte undersøgelser mv.

Erhvervs- og Byggestyrelsens undersøgelse Ejerskifte – din virksomheds fremtid fra 2008 er baseret på data fra Danmarks Statistik, Experian og CEBR. Undersøgelsen omhandler kun familieejede virksomheder på koncernniveau. Begrebet familieejede betegner en virksomhed, hvor familien har minimum halvdelen af ejerskabet af virksomheden, og et familiemedlem er direktør.

Af undersøgelsen fremgår, at det samlede antal konsoliderede virksomheder i Danmark er 52.189, og at de familieejede virksomheder udgør 39.957, hvilket svarer til, at de familieejede virksomheder udgør lidt mere end 75 pct. af de konsoliderede virksomheder.

Foruden de familieejede virksomheder medregnes også enkeltmandsvirksomheder i undersøgelsen. Enkeltmandsvirksomhedsformen er, ifølge undersøgelsen, den mest udbredte virksomhedsform. Der var således 159.132 enkeltmandsvirksomheder i Danmark på daværende tidspunkt.

I undersøgelsen antages det, at ejeren af en familieejet virksomhed eller en enkeltmandsvirksomhed, forlader virksomheden senest når ejeren fylder 65 år. Denne antagelse sammenholdes med en analyse af, at hhv. 37 pct. af de familieejede virksomheder og 24 pct. af enkeltmandsvirksomheder, har en direktør i aldersgruppen 55-65 år, og at hhv. 17 pct. af de familieejede virksomheder og 8 pct. af enkeltmandsvirksomheder har en direktør, der har passeret de 65 år. De resterende hhv. 46 pct. og 68 pct. af virksomhederne har en direktør, der er under 55 år.

På baggrund af ovennævnte skønnede Erhvervs- og Byggestyrelsen, at der samlet set kunne være op imod 21.000 generations- og/eller ejerskifter i de familieejede virksomheder i løbet af de, fra daværende tidspunkt, næste ti år. Hvis enkeltmandsvirksomheder blev medregnet, var der op imod 71.000 generations- og /eller ejerskifter i de næste ti år.

I Bennedsen og Nielsen (2014), Familievirksomheder i Danmark, vurderer forfatterne antallet af familieejede virksomheder, der står over for et generationsskifte indenfor en overskuelig fremtid. Forfatterne kommer frem til, at der mindst er 15.000 og højest sandsynligt 30.000 familieejede virksomheder, der står over for et generationsskifte indenfor en overskuelig fremtid⁸⁴. Til brug for denne vurdering har forfatterne undersøgt følgende tre aldersgrupper i de familieejede virksomheder:

1. Direktører/ejere under 55 år, hvor forfatterne i det store hele vurderer, at et generationsskifte ikke er presserende.
2. Direktører/ejere mellem 55-65 år, hvor forfatterne finder det rimeligt at antage, at generationsskiftet bør finde sted inden for en ikke alt for lang fremtid.
3. Direktører/ejere over 65 år, hvor forfatterne antager, at generationsskiftet er nært forestående eller burde finde sted inden for relativt få år.

⁸⁴ Forfatterne definerer ikke nærmere begrebet inden for en overskuelig fremtid. I deres undersøgelse fra 2008, *jf. nærmere herom i boks. 10.1, undersøger forfatterne en periode på 10 år frem i tiden.*

Med denne opdeling kommer forfatterne frem til, at halvdelen af direktørerne/ejerne i de familieejede virksomheder er under 55 år. Lidt flere end hver fjerde direktør/ejer er mellem 55-65 år, og lidt færre end hver fjerde direktør/ejer er over 65 år. På den baggrund kommer forfatterne frem til, mellem 25-50 pct. af de familieejede virksomheder står overfor et generationsskifte indenfor en overskuelig fremtid. Forfatterne finder, på baggrund af deres definition af familieejede virksomheder, at der samlet set er op imod 60.000 familieejede virksomheder⁸⁵.

CEPOS har i et høringssvar til L30, *Nedsættelse af grænsen for finansielle aktiver i forbindelse med succession ved overdragelse af aktier* fra 2011, vurderet, at der årligt er 2.000-3.000 generationsskifter. CEPOS' vurdering er baseret på oplysninger om, at der er ca. 60.000 familieejede virksomheder i Danmark, og at disse virksomheder ca. hver 25 år skal gennemgå et generationsskifte. Dette svarer til ca. 2.400 årlige generationsskifter. Denne oplysning sammenholder CEPOS med oplysninger fra betænkning nr. 1374 fra august 1999 om generationsskifte i erhvervslivet, hvor det konkluderes, at der årligt skal gennemføres mellem 3.700 og 4.500 generationsskifter i Danmark. Af betænkning nr. 1374 fremgår, at disse tal er baseret på en analyse foretaget af Greens, hvor det konkluderes, at der årligt skal generationsskiftes i 4.500 små og mellemstore virksomheder med godt 34.000 beskæftigede, mens det ifølge Danmarks Statistik årligt er 3.700 virksomheder med 18.800 beskæftigede.

Dansk Erhverv vurderer, at der er godt 7.000 familieejede og enkeltmandsvirksomheder, der hvert år står over for at skulle have et ejerskifte, *jf. Ejerskifte kan sikre 235.000 arbejdspladser* fra oktober 2012. Dansk Erhvervs vurdering er baseret på Erhvervs- og Byggestyrelsens undersøgelse *Ejerskifte – din virksomheds fremtid* fra 2008, Danmarks Statistik samt Dansk Erhvervs egne beregninger.

Netværket *Vækst i Generationer* vurderer, at der i løbet af de næste fem år er op imod 10.000 af de familieejede virksomheder, der står over for et generationsskifte, *jf. Vækst og arbejdspladser i generationer - udfordringer for familieejede virksomheder*, september 2013. Denne vurdering er baseret på Erhvervs- og Byggestyrelsens undersøgelse fra 2008, CEPOS' høringssvar til L30 i 2011 og Dansk Erhvervs vurdering fra 2012.

Som det fremgår af boks 10.2 er der relativ stor usikkerhed om, hvor mange familieejede virksomheder, der står overfor et generationsskifte. Overordnet kan det opsummeres, at antallet af familieejede virksomheder, der står overfor et generationsskifte inden for de næste ti år, er mellem 15.000 og 30.000 familieejede virksomheder. Arbejdsgruppen har lagt til grund, at der, med betydelig usikkerhed, er 30.000 familieejede virksomheder, der skal gennemgå et generations- og/eller ejerskifte indenfor de næste ti år.

Med udgangspunkt i denne antagelse samt resultatet af Bennedsen og Nielsen (2014), *jf. tabel 10.1*, kan det formodes, at der inden for de næste ti år vil ske følgende med de 30.000 virksomheder:

- For 16.650 af virksomhederne vil ejerskabsstrukturen fastholdes (55,5 pct.)
- For 4.260 af virksomhederne vil ejerskabskredsen udvides (14,2 pct.)
- For 2.940 af virksomhederne vil der ske opkøb af virksomheden (9,8 pct.)
- For 6.150 af virksomhederne vil virksomheden lukke (20,5 pct.).

⁸⁵ Morten Bennedsen og Kasper Meisner Nielsen, *Familievirksomheder i Danmark*, kapitel 4, s. 7.

Det skal dog understreges, at det er arbejdsgruppens umiddelbare vurdering, at fondskonstruktionen primært vil være relevant i de situationer, hvor ejerskabsstrukturen fastholdes, samt hvor der sker opkøb af virksomheden. Det svarer til knap 65 pct. (55,5 pct. + 9,8 pct.) eller ca. 20.000 af de 30.000 familieejede virksomheder.

10.4 Vurdering af antal af generationsskifte i de kommende år, hvor fondskonstruktionen kan være relevant

Af de 20.000 relevante familieejede virksomheder, der står over for et generationsskifte i løbet af de næste ti år, skønner arbejdsgruppen, at ca. 1,75 pct. vil overdrages til erhvervsdrivende fonde under de nye regler og ved en overdragesafgift på 20 pct. Det betyder, at 350 familieejede virksomheder forudsættes overdraget i løbet af de næste ti år, svarende til, at der gennemsnitligt årligt vil overdrages 35 virksomheder til erhvervsdrivende fonde, når succession til fonde bliver en realitet. Det skal understreges, at der er betydelig usikkerhed forbundet med denne vurdering.

Det er ved vurderingen lagt til grund, at der må være tale om en meget begrænset andel af de familieejede virksomheder, hvor stifteren ønsker at afgive kontrollen med virksomheden og overdrage værdierne til en erhvervsdrivende fond. Omvendt må der derfor også forventes at være situationer, hvor stifteren i fravær af oplagte aftagere i den nære familie eller blandt de nærtstående medarbejdere vil ønske at overdrage virksomheden til en aftager, der kan sikre virksomhedens fortsatte drift – fx en erhvervsdrivende fond.

Den samlede vurdering er, at der må være tale om en lille andel af de familieejede virksomheder, der står over for et generationsskifte, for hvem det vil være mest attraktivt at overdrage virksomheden til en erhvervsdrivende fond.

Antagelsen om, at det vil være i størrelsesordenen 1,75 pct. svarende til 35 virksomheder, der overdrages til erhvervsdrivende fonde om året, er behæftet med væsentlig usikkerhed. Som det ses af det følgende, understøttes antagelsen dog af udviklingen i antallet af nystiftede erhvervsdrivende fonde.

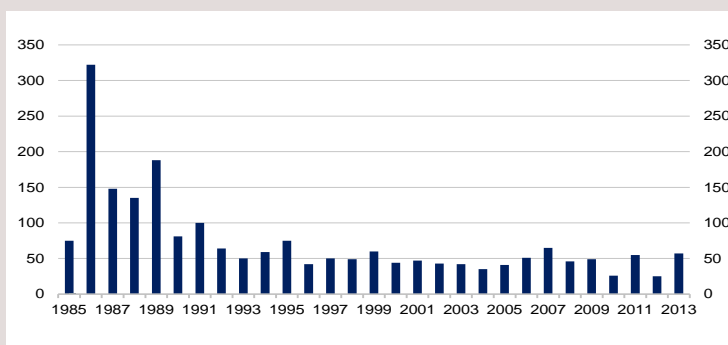
Til og med 1998 var det muligt at stifte erhvervsdrivende fonde med skattemæssig succession, *jf. kapitel 3*. Det er derfor mest relevant at undersøge, hvor mange erhvervsdrivende fonde, der blev stiftet frem mod 1998. Alle eksisterende fonde skulle registreres straks efter erhvervsfondslovens gennemførelse i 1985, men mange lod sig ifølge Erhvervsstyrelsen i praksis først registrere efter nogle år, og blev i mange tilfælde fejlagtigt registreret som nystiftede. Tallene tyder på, at disse fejlregistreringer også forekom i 1989 – måske i særlig høj grad, *jf. figur 10.1*. Derfor ses på perioden fra 1990 til 1998. I denne periode blev der stiftet 570 er-

hvervsdrivende fonde, svarerende til 63 erhvervsdrivende fonde pr. år i gennemsnit.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at ikke alle erhvervsdrivende fonde er blevet stiftet i forbindelse med et generationsskifte. Det vurderes, at ca. halvdelen af de erhvervsdrivende fonde, der er stiftet i perioden fra 1990 til 1998, er stiftet i forbindelse med et generationsskifte, hvilket svarer til 32 erhvervsdrivende fonde om året.

Vurderingen af, at det ca. er hver anden fondsstiftelse, der er sket i forbindelse med et generationsskifte, er baseret på en undersøgelse af en række forhold i de erhvervsdrivende fonde, som Erhvervsstyrelsen i samarbejde med Deloitte i august 2012 udarbejdede til brug for Erhvervsfundsudvalgets arbejde med moderniseringen af lov om erhvervsdrivende fonde⁸⁶.

Figur 10.1 Antal stiftede erhvervsdrivende fonde pr. år siden 1985

Anm.: Fonde, herunder de erhvervsdrivende fonde, var ikke før 1985 underlagt et krav om registrering. I 1985, da lov om erhvervsdrivende fonde trådte i kraft, blev de erhvervsdrivende fonde for første gang underlagt en registreringspligt hos Erhvervsstyrelsen. Allerede i 1983 blev fondene for første gang underlagt en egentlig lovgivning – lov nr. 213 af 31. maj 1983 om registrering af fonde (Registreringsloven). Den 1. januar 1985 trådte fondslovene i kraft. Vedtagelsen af fondslovene medførte, at man ophævede registreringsloven fra 1983, da fondslovene nu indeholdte de nærmere regler for anmeldelse og registrering.

Kilde: Erhvervsstyrelsen.

Antagelsen om, at der vil være mellem 30 og 40 virksomhedsoverdragelser til erhvervsdrivende fonde om året ved indførelse af mulighed for succession til fonde, flugter således med, hvor mange erhvervsdrivende fonde, der blev stiftet i perioden fra 1990 til 1998, hvor det var muligt at overdrage erhvervsdrivende fonde med skattemæssig succession.

10.5 Vurdering af omfanget af aktiver og egenkapital i forbindelse med et generationsskifte, hvor fondsmodellen kan være relevant

I dette afsnit vurderes størrelsen af de familieejede virksomheder, hvor fondskonstruktionen kan være relevant, i forhold til den gennemsnitlige egenkapital i henholdsvis aktie- og anpartsselskaber. Vurderingen af den samlede egenkapital for de

⁸⁶ Undersøgelsen er baseret på en stikprøve på 203 ud af de ca. 1.320 registrerede erhvervsdrivende fonde på daværende tidspunkt. De erhvervsdrivende fonde blev udtaget repræsentativt på baggrund af deres egenkapitalstørrelse. Undersøgelsen kan downloades via dette link: http://erhvervsstyrelsen.dk/undersogelse_af_erf. Se tabel 15.

familieejede virksomheder, der skal gennemgå et generationsskifte, og hvor fondskonstruktionen kan være relevant, er behæftet med en betydelig usikkerhed.

Den gennemsnitlige egenkapital for de nuværende registrerede erhvervsdrivende fonde er på ca. 77 mio. kr.⁸⁷ Den gennemsnitlige egenkapital for aktie- og anpartsselskaber udgør hhv. 41,3 mio. kr. og 2,3 mio. kr.⁸⁸ Typisk er aktieselskaber større end anpartsselskaber, og da fondskonstruktionen må formodes at være mest relevant for virksomheder af en vis størrelse, skønner arbejdsgruppen forsigtigt, at de op imod 350 familieejede virksomheder, hvor fondskonstruktionen kan være relevant, kan fordeles på hhv. 75 pct. aktieselskaber og 25 pct. anpartsselskaber.

På baggrund af vurderingerne foretaget i dette kapitel skønnes den samlede egenkapital i de familieejede virksomheder, hvor fondskonstruktionen kan være relevant ved indførelse af muligheden for skattemæssig succession at udgøre omkring 1,10 mia. kr. årligt i løbet af de næste år, *jf. tabel 10.2*. Ved denne vurdering er der taget udgangspunkt i en overdragelsesafgift på 20 pct. som i den foreslåede model i kapitel 11. Fastsættes overdragelsesafgiften i stedet til fx 15 pct. skønnes tallet at være ca. 1,26 mia. kr.

Det må forventes, at disse virksomheder ikke fuldt ud overdrages til en fond, men at dele af aktierne overdrages til anden side fx virksomhedsejerens børn. I provenuvurderingen i kapitel 13 antages beregningsteknisk, at 75 pct. af virksomhederne vil blive overdraget til en fond, mens de resterende 25 pct. overdrages til anden side.

⁸⁷ Det skal bemærkes, at der i dette gennemsnit ses bort fra de 10 største erhvervsdrivende fonde og de erhvervsdrivende fonde, der på tidspunktet for offentliggørelsen af denne rapport har en grundkapital på under minimumskravet i lov om erhvervsdrivende fonde på 300.000 kr.

⁸⁸ Udtræk fra Erhvervs- og Vækstministeriets virksomhedsdatabase.

Tabel 10.2 Samlet værdi af generationsskifte – målt på egenkapital

		Baggrund for skøn
Antal selskaber, der står over for et generations- /ejerskifte	30.000	Arbejdsgruppens skøn pba. Bennedsen og Nielsen (2014)
Andel, som afstås til eksterne, eller hvor ejerskabsstruktur fastholdes	65 pct.	55,5 pct. + 9,8 pct. fra Bennedsen og Nielsen (2014)
Antal selskaber, hvor fondskonstruktion vurderes at være relevant i løbet af de næste ti år	20.000	65 pct. af 30.000
Andel heraf, som forudsættes overdraget til fond under nye regler	1,75 pct.	Arbejdsgruppens skøn
Antal selskaber, der skønnes at blive succederet til en fond i løbet af de næste ti år	350	1,75 pct. af 20.000
Antal selskaber, som forudsættes overdraget under nye regler (årligt)	35	350 delt med 10
Andel A/S, der forudsættes at benytte de nye regler	75 pct.	Arbejdsgruppens skøn
Andel ApS do	25 pct.	Arbejdsgruppens skøn
Antal A/S, hvor fondskonstruktionen kan være relevant	26,25	75 pct. af 35 selskaber årligt
Antal ApS, hvor fondskonstruktionen kan være relevant	8,75	25 pct. af 35 selskaber årligt
Gennemsnitlig egenkapital i A/S, mio. kr.	41,3	Udtræk fra Erhvervs- og Vækstministeriets virksomhedsdatabase
Gennemsnitlig egenkapital i ApS, mio. kr.	2,3	Udtræk fra Erhvervs- og Vækstministeriets virksomhedsdatabase
Samlet egenkapital i selskaber, der overdrages ved overdragelsesafgift på 20 pct. (mio. kr. årligt)	1.100	75 pct. af selskaber med egenkap. på 41,3 mio. kr. årligt + 25 pct. selskaber med egenkapital. på 2,3 mio. kr. årligt

Kilde: Vurderinger foretaget i dette kapitel.

10.6 Sammenfatning

Arbejdsgruppen finder på baggrund af vurderingerne i dette kapitel og med den angivne betydelige usikkerhed, at der er op imod 30.000 familieejede virksomheder, der står over for et generations- og/eller ejerskifte inden for de næste ti år. Det forudsættes, at ca. 35 virksomheder årligt overdrages til en fond med en afgift på 20 pct. Arbejdsgruppen finder endvidere, at den samlede egenkapital i de familieejede virksomheder, hvor fondskonstruktionen kan være relevant, når reglerne om skattemæssig succession genindføres, er omkring 1,1 mia. kr. *årligt* i løbet af de næste ti år.

11. Modellen

I kapitlet beskrives et konkret forslag med henblik på at gennemføre den politiske aftale om succession til erhvervsdrivende fonde.

Ved fastlæggelsen af den foreslåede model har arbejdsgruppen taget udgangspunkt i aftaleteksten fra Vækstplan DK og arbejdsgruppens kommissorium. Derudover er der taget højde for de provenumæssige rammer og de EU-retlige aspekter samt en række samfundsmæssige hensyn ved udarbejdelsen af det konkrete forslag til modellen.

11.1 Konkret model

- Succession i form af en vederlagsfri aktieoverdragelse ved arv eller gave skal alene gælde til erhvervsdrivende fonde med skattepligt til Danmark, hvis primære formål ifølge vedtægterne er at eje og drive virksomheden gennem en bestemmende kapitalandel i virksomheden.
- Fonden kan sekundært have almennyttige formål, men kan fx ikke have til formål at støtte medlemmer af bestemte familier. Denne manglende mulighed for at tilgodese familien modsvares af, at der ikke er et krav om, at samtlige kapitalandele i virksomheden skal indskydes i fonden, og at det således er muligt at begunstige familiemedlemmer ved at overdrage op til 49,9 pct. af kapitalandelene i virksomheden til dem.
- Der skal være tale om en erhvervsvirksomhed og dermed ikke en såkaldt ”pengetank”. Dette indebærer, at det gældende krav ved succession til personer om, at virksomheden ikke i overvejende grad må bestå af udlejning af fast ejendom eller besiddelse af værdipapirer eller kontanter, skal gælde.
- Successionsadgang for en erhvervsdrivende fond forudsætter, at fonden overtager mere end 50 pct. af kapitalandelene og mere end 50 pct. af stemmerettighederne i det overdragede selskab.

- Aktieoverdragelsen skal tilfalde fondens grundkapital, og en efterfølgende overførsel til frie midler eller til uddeling vil udløse beskatning af fonden. Hvis fonden anvender grundkapitalen til dækning af underskud i erhvervsvirksomheden, skal dette ikke udløse beskatning af fonden, hvis det kan sikres, at overførslen ikke indirekte dækker over en udlodning.
- En helt eller delvis afståelse af de kapitalandele, som fonden har modtaget ved succession, skal være skattepligtig for fonden. For at sikre, at denne avancebeskatning ikke reduceres eller elimineres gennem udlodning af udbytte før en eventuel afståelse, skal udbytter fra virksomheden til fonden ligeledes være skattepligtige.
- Der skal betales 20 pct. i overdragelsesafgift ved overdragelse til fonden. Afgiften er en lempelse i forhold til den gældende boafgift, som også var gældende, før succession til fonde blev afskaffet fra 1999. Boafgiften til ikke-almenvælgørende fonde er 36,25 pct., reelt svarende til 29 pct. efter indregning af en såkaldt passivpost. Gaver til fonde er i dag typisk afgiftsfri, men der har aldrig kunnet succederes ved gaveoverdragelse til fonde (kun ved død). Den foreslåede afgiftssats ved succession er derfor heller ikke i gavesituationen en skærpelse i forhold til gældende eller tidligere regler.
- Der kan gives mulighed for henstand i forhold til betaling af overdragelsesafgiften i op til 15 år efter de samme regler om forrentning, som gælder for betaling af bo- og gaveafgift.
- Der skal ikke beregnes en passivpost til reduktion af overdragelsesafgiften. En passivpost er et skematisk nedslag i grundlaget for afgiften, som repræsenterer den latente skattebyrde, der følger med overdragelsen. I det typiske og tilsigtede forløb beholder fonden kapitalandelene, så den latente skattebyrde udløses normalt ikke. Der overtages dermed i det typiske og tilsigtede forløb ikke en reel skattebyrde ved successionen. Der er ikke grundlag for at give et nedslag i afgiften for en skat, som det er hensigten ikke at udløse, og som typisk aldrig vil blive udløst.
- Da succession er en skatteudskydelse, hvor overdragere's latente skatteforpligtelse overgår til erhververen, er det en forudsætning for skattemæssig succession, at erhververen er skattepligtig til Danmark af avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende kapitalandele.
- Transparensreglen i selskabsskattelovens § 3, stk. 4, finder ikke anvendelse, hvilket betyder, at fondens eventuelle uddelinger, som har et almenvælgørende eller almennyttigt formål, kan fradrages i fondens, men ikke i selskabets skattepligtige indkomst. Virksomheden kommer derved til at betale selskabsskat på lige fod med andre virksomheder.
- Hvis overdragerens skattemæssige anskaffelsessum på kapitalandelene er negativ, skal overdrageren udligne den negative værdi, før succession kan effektueres – dvs. betale skatteværdien af den negative anskaffelsessum.

11.2 Rammerne

Det følger af den politiske aftale, at arbejdsgruppens model vedrører fysiske personers overdragelse af erhvervsvirksomheder til erhvervsdrivende fonde, og at overdragelsen skal kunne ske med skattemæssig succession. Der skal være tale om en virksomhed i selskabsform, således at overdragelsen består af kapitalandele, og successionen sker i aktieavancen. Virksomheden kommer dermed til at ligge i et datterselskab til fonden. Personligt ejede erhvervsvirksomheder vil kunne omdannes til selskaber forud for en overdragelse. Dette kan ske skattefrit. Successionen skal alene omfatte vederlagsfri overdragelse i form af arv eller gave.

Baggrunden for, at successionsforslaget kun skal gælde virksomheder i selskabsform og ikke personligt ejede virksomheder, er først og fremmest, at det ellers bliver sværere at sikre, at fonden viderefører virksomheden og ikke afstår den, hvilket falder uden for ordningens formål. Hvis en personligt ejet virksomhed overdrages til en fond, er der tale om, at aktiver og passiver i virksomheden overdrages til fonden og indgår i fonden sammen med eventuelle andre aktiver og passiver. Der sker imidlertid naturligt en (løbende) afståelse og udskiftning af driftsmidler, varelagre, ejendomme og andre aktiver i en virksomhed, og det er vanskeligt at opstille et konkret mål for, hvornår sådanne afståelser og udskiftninger indebærer, at virksomheden må anses for afstået. En ”sammenblanding” med fondens eventuelt øvrige virksomhed forstærker problemstillingen. Baggrunden for afgrænsningen til virksomheder i selskabsform er desuden, at det derved kan sikres, at virksomheden kommer til at betale selskabsskat på lige fod med andre selskaber. Det sikres derimod ikke, hvis en personligt ejet virksomhed overdrages til en fond, idet fondens uddelingsfradrag kan udligne beskatningen af virksomhedens afkast.

Ifølge den politiske aftale skal virksomheden (i bestemt form) overdrages til fonden. Det lægges dog til grund for arbejdsgruppens arbejde, at det ikke vil være til hinder for succession, at fonden kun bliver delejer. For at sikre, at fonden reelt overtager en erhvervsvirksomhed, lægges det til grund, at fonden skal opnå bestemmende indflydelse over virksomheden og overtage *mere* end 50 pct. af aktiekapitalen og *mere* end 50 pct. af stemmerettighederne i det overdragede selskab.

Ifølge den politiske aftale skal virksomheden doneres til fonden – dvs. overdrages vederlagsfrit enten ved arv eller gave. Hele overdragelsen til fonden skal dermed være vederlagsfri, men det kan lægges til grund, at en deloverdragelse til andre ikke nødvendigvis skal ske vederlagsfrit. Det vil ligge langt fra den politiske aftale og hensynet til virksomheden, hvis overdrageren fx kan modtage kontant vederlag for 49,9 pct. af kapitalandelene og alligevel have adgang til succession vedrørende resten af kapitalandelene. Begrundelsen for successionsadgang er at sikre virksomheden og at undgå, at der skal trækkes midler ud af virksomheden for at kunne betale den skat, som overdragelsen udløser hos overdrageren. Begrundelsen vil være udfordret, hvis overdrageren fx modtager kontant vederlag, der overstiger

den skat, der succederes i. Modellen bør derfor ikke acceptere vederlæggelse uden begrænsning. En mulig begrænsning kan være, at der ikke kan succederes, hvis overdrageren modtager kontant vederlag, der overstiger den skat, der succederes i.

Det er desuden lagt til grund, at der skal sikres balance i forhold til successionsreglerne ved familieoverdragelse, herunder ved inddragelse af gave- og boafgiften.

Ved familieoverdragelse udløses der gave- eller boafgift både ved den aktuelle overdragelse og ved hver efterfølgende familieoverdragelse af de samme kapitalandele, selvom der succederes. Ved et generationsskifte til et nærtstående familie-medlem er bo- og gaveafgiften på 15 pct. Ved overdragelse af virksomheden til en fond udløses der boafgift ved selve overdragelsen til fonden, hvis overdragelsen sker ved overdragers død⁸⁹. Der udløses ingen gaveafgift eller gavebeskatning, hvis overdragelsen sker i overdragers levende live, hvilket dog i dag kun kan ske uden succession⁹⁰. Uanset om overdragelsen sker ved død eller i levende live, udløses der typisk ingen efterfølgende boafgift eller gaveafgift/-beskatning, da fonden typisk ikke afstår kapitalandelene igen.

En balance kan opnås ved en afgift på 20 pct. ved overdragelse med succession til en fond både i levende live og ved død. Det bemærkes hertil, at en overdragelsesafgift er nødvendig som følge af provenurammen på 300 mio. kr. årligt. Hvis overdragelsesafgiften alternativt sættes til 15 pct., skønnes det årlige mindreprove-nu at overstige rammen med ca. 60 mio. kr. Derfor er der i den opstillede model taget udgangspunkt i en overdragelsesafgift på 20 pct.

For at sikre at virksomheden eller overdrager har den fornødne likviditet til at gennemføre et generationsskifte ved succession til en erhvervsdrivende fond, etableres der en henstandsordning for afgiftsbetalingen. Det foreslås, at henstandsordningen for overdragelsesafgift ved succession til en erhvervsdrivende fond i hovedtræk (forrentningsvilkår og henstandsperiode) skal svare til den ordning, der allerede eksisterer for bo- og gaveafgift i boafgiftsloven, *jf. afsnit 6.1.4*. Den overdragede virksomhed kan dog bedst vurdere, om de likviditetsmæssige forhold i virksomheden giver behov for henstand. I modsætning til henstandsordningen ved bo- og gaveafgift er henstandsordningen derfor et retskrav, der ikke skal godkendes af SKAT.

Ved anvendelse af henstandsordningen bliver det fonden og ikke overdrageren, der afholder overdragelsesafgiften. Det antages fortsat, at midlerne til betaling af afgiften tilvejebringes ved udlodning fra selskabet. Fonden betaler imidlertid kun

⁸⁹ Overdragelse til almenvælgørende/almennyttige fonde er fritaget for boafgift, men modellen omfatter, *jf. senere*, ikke sådanne fonde, idet fondens primære formål efter modellen skal være at videreføre den pågældende erhvervsvirksomhed.

⁹⁰ Hvis gaven gives til en udenlandsk fond i et land, hvor fonde beskattes væsentligt lavere end efter danske regler, skal gavegiver dog betale indskudsafgift på 20 pct. af den del af de årlige indskud, der overstiger 10.000 kr. Der skal dog ikke betales indskudsafgift, hvis indskyderen godtgør, at midlerne i den udenlandske fond anvendes til almennyttige eller almenvælgørende formål.

selskabsskat (22 pct. fra 2016) af udlodninger fra selskabet, mens overdrageren typisk betaler 42 pct. Det betyder, at den effektive beskatning bliver lavere ved anvendelse af henstandsordningen end uden (hhv. 20,4 og 25,6 pct.), hvis overdragelsesafgiften har samme nominelle niveau i de to situationer. For at sikre, at henstand alene skal være henstand og ikke samtidig en satsnedsættelse, foreslås det, at overdragelsesafgiften sættes til 27 pct. ved anvendelse af henstandsordningen, således at der bliver samme effektive afgiftsbeskatning ved overdragelser med og uden henstand. Herved sikres det, at henstandsordningen alene vælges på baggrund af likviditetsmæssige hensyn og ikke for at mindske den samlede effektive beskatning. Overdragelsesafgiften uden anvendelse af henstandsordningen er fortsat 20 pct. Det kan i øvrigt noteres, at hvis overdragelsesafgiften var sat til 15 pct. uden henstand, ville overdragelsesafgiften ved anvendelse af henstandsordningen skulle være 20 pct.

Ved overdragelse af kapitalandele til en erhvervsdrivende fond skal kapitalandelene tilfalde fondens grundkapital. Denne overdragelse er skattefri. En overdragelse af kapitalandelene til en erhvervsdrivende fonds frie kapital er derimod skattepligtig. For at sikre mod omgåelse skal en efterfølgende overførsel af midler fra grundkapitalen til den frie kapital udløse beskatning, svarende til beskatningen, hvis kapitalandelene oprindeligt var tilfaldet den frie kapital. Som eneste undtagelse hertil skal det dog være muligt for en fond at anvende grundkapitalen til dækning af underskud i fonden, uden at dette udløser en beskatning for fonden, hvis det kan sikres, at overførslen ikke indirekte dækker over en uddeling.

Begrebet skattemæssig succession betegner en udskydelse af en avancebeskatning. Beskatningen udskydes fra overdragerens aktuelle afståelse til at indgå i beskatningen af erhververens fremtidige eventuelle afståelse. Modellen må derfor uomgængeligt omfatte, at fonden skal være skattepligtig ved en eventuel afståelse af de overtagne kapitalandele. Ellers bliver der ikke tale om succession/skatteudskydelse, men om indførelse af skattefrihed.

Skattepligt for aktieavancer kan imidlertid omgås, hvis avancen kan reduceres eller fjernes gennem en udlodning af skattefri udbytter fra selskabet til fonden forud for afståelsen. For at hindre en sådan eliminering af den avancebeskatning, som der succederes i, er det derfor nødvendigt, at fonden gøres skattepligtig af udbytter af de pågældende kapitalandele. En sådan generel beskatning af udbytter, der udloddes til fonden med henblik på uddeling, vil modsvares af fondens uddelingsfradrag og vil dermed ikke belaste fonden.

Modellen sikrer, at erhvervsvirksomheden rent faktisk drives videre af fonden. Et formelt forbud mod afståelse eller tømning af virksomheden for midler vil næppe være virksomt, med mindre det sanktioneres med en økonomisk konsekvens, der overstiger successionsfordelen.

En tilbagerulning af successionen som konsekvens af en afståelse vil oftest ikke være mulig, da overdragers bo kan være afsluttet, eller overdrager være uden midler. At virksomheden rent faktisk drives videre af fonden, må derfor i stedet tilgodeses ved, at en eventuel afståelse af kapitalandelene skal være skattepligtig som nævnt ovenfor, ligesom en beskatning af udbytte af kapitalandelene skal hindre, at fonden tømmer selskabet gennem skattefri udbytter frem for at videreføre virksomheden.

Ovenstående retter sig mod at sikre, at fonden bevarer ejerskabet til selskabet, hvori virksomheden drives. Det skal tilsvarende sikres, at selve virksomheden også videreføres i selskabet, som ejes af fonden. Der sker naturligt en (løbende) afståelse og udskiftning af driftsmidler, varelagre, ejendomme og andre aktiver i en virksomhed, og det er vanskeligt at opstille et konkret mål for, hvornår sådanne afståelser og udskiftninger indebærer, at virksomheden må anses for afstået. En mulighed er dog, at hvis selskabets aktivsammensætning gennem afståelse af aktiver ændres så meget, så skattelovgivningens definition på en ”pengetank” er opfyldt, skal fonden anses for at have afstået og generhvervet kapitalandelene i selskabet. Derefter overgår fondens aktiebesiddelse til de almindelige skatteregler.

Det forhold, at succession alene skal være en skatteudskydelse og ikke et skatteafkald fra dansk side indebærer, at fonden skal være skattepligtig til Danmark af en eventuel efterfølgende afståelse af kapitalandelene. Det vil være opfyldt for fonde, som er fuldt skattepligtige til Danmark – herunder udenlandske fonde med ledelsens sæde i Danmark. Det vil ligeledes være opfyldt for udenlandske fonde, som måtte drive erhvervsvirksomhed fra et fast driftssted her i landet, og hvor de erhvervede kapitalandele indgår i det faste driftssted, idet avancen ved en fremtidig afståelse af de pågældende kapitalandele da vil indgå i fondens begrænsede skattepligt til Danmark.

Transparensreglen i selskabsskattelovens § 3, stk. 4, går ud på, at for selskaber, som altovervejende ejes af en almennyttig/almenvelgørende fond mv., anses selskabets indkomst for indtjent af fonden, mens selskabet ikke beskattes. Da fonden kan bringe sin skattepligtige indkomst i nul gennem uddelinger, der giver udelingsfradrag og konsolideringsfradrag, giver transparensreglen mulighed for, at selskabsbeskatning helt undgås i både selskabet og fonden. Transparensreglen finder anvendelse for fonde, hvis primære formål er almennyttig/almenvelgørende. Transparensreglen kan derfor ikke anvendes, når en fond, hvis primære formål er erhvervsmæssigt, har succederet. Successionen indebærer, at der ikke betales aktieavanceskat, men bør ikke føre til, at der efter overdragelsen heller ikke betales selskabsskat. Idet transparensreglen ikke kan anvendes, vil selskabet skulle betale normal selskabsskat, hvorefter selskabet – som alle andre – kan udlodde sin efter-skat-indkomst til sin ejer.

Hvis overdragerens skattemæssige anskaffelsessum på kapitalandelene er negativ, skal den negative værdi udlignes af overdrageren, førend der sker succession. Dette sker med henblik på at sikre, at der ikke sker omgåelse ved overdragelse til fonden og dermed undgås beskatning af den negative anskaffelsessum. Hvis man tillod succession til en erhvervsdrivende fond, hvor kapitalandelene har en negativ anskaffelsessum, vil overdrageren kunne undgå den latente skat ved at overdrage til en fond, og efterfølgende lade fonden gå konkurs eller blive tvangsopløst. Reglen om udligning før der sker succession, skal altså sikre mod, at overdrageren ”parkerer” en latent skattebyrde i en fond.

11.3 Forholdet til tidligere regler om succession

De tidligere regler om succession fra et dødsbo til juridiske personer er beskrevet i kapital 3. Nedenstående tabel 11.1 viser de vigtigste forskelle mellem det nye og det tidligere regelsæt vedrørende succession.

Tabel 11.1 Forholdet til de tidligere successionsregler

	Tidligere regler	Nye regler
Succession til	Juridiske personer	Erhvervsdrivende fonde
Aktivtyper	Alle	Kapitalandele
Passivpost	Ja	Nej
Gave	Nej	Ja
Arv	Ja	Ja
Afgift*	Ja	Ja

*) Der foreslås en ny afgift ved overdragelse ved gave. Tidligere var der også afgift i forbindelse med succession til bl.a. fonde i form af boafgift, da der kun ved arv kunne ske overdragelse med succession efter de dagældende regler.

Som det fremgår af tabel 11.1, er der en række forskelle på de tidligere regler og de regler, der nu foreslås gennemført. Der er flere årsager til, at de tidligere successionsregler ikke foreslås genindført i forbindelse med succession til erhvervsdrivende fonde.

De tidligere regler havde ofte karakter af et egentlig skatteafkald, og på grund af passivposten indebar den formelle udskydelse af avancebeskatningen en lavere samlet skattebelastning inklusiv boafgiften, end hvis der havde været skattefrihed for avancerne i stedet for skatteudskydelse. Derudover gav reglerne en række muligheder for skatteundgåelse, *jf. kapitel 3*. Der er således en række helt overordnede forhold ved de tidligere regler, der ikke anses for hensigtsmæssige at gentage i forbindelse med succession til erhvervsdrivende fonde.

Udover de nævnte forhold bemærkes, at der ifølge de tidligere regler kunne ske succession til juridiske personer ved arv. Dette er med de foreslåede regler begrænset til fonde, hvis primære formål er at være erhvervsdrivende. Successionen udvides dog således, at det både kan ske ved arv og ved gave. Endvidere vil suc-

cessionen være begrænset til, at den alene kan ske i kapitalandele mod tidligere i alle aktiver.

11.4 Sammenfatning

Arbejdsgruppen foreslår en model, som giver mulighed for vederlagsfrit at overdrage aktier i virksomheder til erhvervsdrivende fonde med skattemæssig succession. I modellen stilles der bl.a. krav til omfanget af de overdragede aktier, fondens formål og aktiviteten i den virksomhed, som der overdrages aktier i. Modellen indebærer, at fonden modtager de overdragede aktier skattefrit og at fonden er skattepligtig af udbytter af og ved en senere afståelse af aktierne. Der betales en overdragelsesafgift ved overdragelsen, og der kan ydes henstand med betalingen heraf i op til 15 år.

12. Samfundsøkonomiske effekter

I kapitlet beskrives de overordnede samfundsøkonomiske fordele og ulemper ved at indføre skattemæssig succession ved overdragelse af en erhvervs virksomhed til en fond. Herunder de mulige samfundsøkonomiske effekter på vækst og beskæftigelse ved, at en større andel af dansk erhvervsliv kontrolleres af erhvervsdrivende fonde.

12.1 Indledning

I kapitlet belyses de samfundsøkonomiske effekter ved at udvide successionskredsen til også at omfatte erhvervsdrivende fonde i overensstemmelse med den foreslåede model i kapitel 11. Herunder foretages der bl.a. en teoretisk og empirisk vurdering af de virkninger på rammevilkår og adfærd, der ligger til grund for provenuvurderingen, *jf. kapitel 13*.

Kapitlet er opdelt i tre hovedafsnit: I afsnit 12.2 beskrives de økonomiske resultater i de virksomheder, der i dag er kontrolleret af en erhvervsdrivende fond. Hensigten hermed er at belyse, i hvilket omfang øget fondsejerskab kan forventes at styrke vækst og beskæftigelse.

I afsnit 12.3 beskrives de samfundsøkonomiske effekter ved de gældende successionsmuligheder for nærtstående familiemedlemmer og visse medarbejdere. I forlængelse heraf undersøges det, i hvilket omfang en udvidelse af successionsadgangen til at omfatte erhvervsdrivende fonde kan forventes at mindske forvriddinger som følge af de nuværende successionsregler.

Såfremt succession til fonde bliver en realitet, vurderer arbejdsgruppen, at et øget antal virksomheder vil overgå til fondseje, *jf. kapitel 10*. Effekterne heraf kan ikke afgøres entydigt, da de foreliggende undersøgelser ikke er entydige i deres vurderinger. Det er derfor ikke umiddelbart muligt at afgøre, om succession til erhvervsdrivende fonde vil styrke eller svække effektiviteten i virksomhederne og dermed væksten i samfundet.

Arbejdsgruppen har taget udgangspunkt i følgende undersøgelser:

- *Dansk Økonomi, foråret 1999*, Det Økonomiske Råd.
- *Industrial Foundations in the Danish Economy*, Professor Steen Thomsen, 2013.
- *Betydningen af fondsejerskab og udenlandsk ejerskab i dansk erhvervsliv*, Det Økonomiske Råds sekretariat, 2001.
- *Foundation ownership and financial performance – do companies need owners?*, Professor Steen Thomsen, 2002.
- *What Do We know (and Not Know) about Industrial Foundations?*, Professor Steen Thomsen, 2013
- *Inside the family firm: The role of families in succession decisions and performance*, Morten Bennedsen m.fl., 2007.
- *Performance and Policy of Foundationowned Firms in Germany*, Markus Herrmann m.fl. 2002

Der er tale om forholdsvis få konkrete undersøgelser af problemstillinger, som er relevante for den af arbejdsgruppen overvejede model. De foreliggende undersøgelser er desuden ikke altid direkte anvendelige på den form for fondsejerskab, som modellen indebærer, ligesom en del af resultaterne bygger på udenlandske erfaringer. Arbejdsgruppen har derfor – herunder i forbindelse med tolkningen af de nævnte undersøgelser – foretaget en række teoretiske vurderinger vedrørende de mulige virkninger af øget fondsejerskab.

12.2 Fondsejerskab og økonomiske resultater

12.2.1 Teoretiske overvejelser over ejerformen

En virksomhed, der drives for at maksimere ejernes afkast, vil typisk sikre, at ressourcerne, fx arbejdskraft og kapital, anvendes så effektivt som muligt. Det gavner samfundet som helhed i form af højere produktivitet og levestandard. Såfremt andre hensyn end maksimal indtjening inddrages – fx favorisering af danske arbejdspladser eller fastholdelse af en bestemt persongrupperes ansættelse i virksomheden – må det forventes, at indtjeningen alt andet lige vil blive svækket. Med flere målsætninger, som skal tilgodeses ved anvendelse af de samme instrumenter, må maksimal indtjening og effektiv drift i et vist omfang tilsidesættes. Andre formål end maksimal indtjening må derfor forventes at have en negativ effekt på produktiviteten.

Fonde er definatorisk selvejende og har således i modsætning til fx et aktieselskab ikke nogen ejerkreds. På denne baggrund har det i forskellige sammenhænge været diskuteret, om fondsejede virksomheder i fravær af en egentlig ejerkreds drives ligeså effektivt som virksomheder med en eller flere ejere.

I *Dansk Økonomi, forår 1999*, s. 148, fremfører Det Økonomiske Råd:

”Set fra et styringsmæssigt synspunkt kan det være et problem, at en fond ikke har nogen ejerkreds, der kan overvåge og kontrollere ledelsen (bestyrelsen). Alle beslutninger – bortset fra de få, hvor fondsmyndigheder spiller en rolle – træffes enerådende af bestyrelsen, som ikke står til regnskab for nogen ejere, og som ikke selv har en stor økonomisk interesse i, at den kontrollerede virksomhed bliver drevet effektivt. [...] Der er således mindre pres på de fondskontrollerede virksomheder end på virksomheder med en ejerkreds.”

Det Økonomiske Råd fremhæver dog også i rapporten, at der ikke foreligger håndfaste empiriske undersøgelser, der underbygger denne hypotese. I rapporten påpeges det desuden, at det manglende pres fra ejerne i et vist omfang kan blive opvejet af en børsnotering, der udvider ejerkredsen. Dette underbygges af de refererede undersøgelser i afsnit 12.2.2 *Empiriske studier af fondsejede virksomheder*.

Desuden anfører Det Økonomiske Råd, at fondenes vedtægter kan lægge nogle uheldige begrænsninger på en fondskontrolleret virksomhed. For eksempel kan vedtægten forhindre, at en ellers fornuftig fusion med en anden virksomhed gennemføres. Tilsvarende kan fondsejede aktieselskaber få problemer med at finansiere selskabets vækst, fordi en forhøjelse af aktiekapitalen vil føre til en udvidelse af ejerkredsen.

Erhvervsdrivende fonde som ejere er også blevet fremført som en styrke i nogle sammenhænge. Det Økonomiske Råd noterer således i sin rapport fra 1999:

”En mulig fordel ved fondsejerskabet er, at fondene kan være mere ”tålmodige” ejere end institutionelle og private investorer, forstået på den måde, at de i nogle tilfælde har en længere tidshorisont og lægger forholdsvis lidt vægt på det kortsigtede afkast af virksomhedernes realinvesteringer. Denne egenskab kan være særlig vigtig i brancher, hvor forskning og udvikling spiller en stor rolle, fx medicinalindustrien.”

I *Industrial Foundations in the Danish Economy* fra 2013 fremhæver professor ved CBS Steen Thomsen endvidere, at erhvervsdrivende fonde kan have en stabiliserende effekt på samfundsøkonomien:

”For the societies in which they operate (including of course Denmark) this may have important advantages. Foundations may tend to stabilize the economy because they are less likely to fail and to fall into financial distress.”⁹¹

Det skal i denne sammenhæng påpeges, at der i den nævnte artikel ikke dokumenteres nogen permanent positiv effekt på vækst og beskæftigelse. Det er muligt, at fondskontrollerede virksomheders beskæftigelse er mere stabil over konjunkturforløbet. Der giver imidlertid ikke grundlag for at konkludere, at en sådan stabilitet er udtryk for, at fondsejerskab medfører samfundsøkonomiske fordele sammenholdt med andre ejerformer. Det skyldes, at virksomhederne generelt løbende skal foretage tilpasninger af deres forretning, herunder beskæftigelsen. Der fore-

⁹¹ Jf. Steen Thomsen, *Industrial Foundations in the Danish Economy*, 2013, s. 19.

ligger så vidt vides ikke dokumentation for, at ikke-fondsejede virksomheder foretager for store omstillinger i forhold til, hvad der er samfundsøkonomisk optimalt. Den observerede stabilitet i fondskontrollerede selskaber kan således principielt også skyldes, at disse omstiller sig for lidt til ændrede markedsforhold.

12.2.2 Empiriske studier af fondsejede virksomheder

Der findes teoretiske argumenter både for og i mod fondsejerskab af virksomheder. Hvorvidt fondsejede virksomheder klarer sig bedre økonomisk sammenholdt med andre ejerskabsformer har været genstand for flere empiriske studier. I boks 12.1 opsummeres hovedresultaterne i tre bidrag på området.

Undersøgelserne indikerer, at fondsejede virksomheder generelt set klarer sig på niveau med ikke-fondsejede virksomheder.

Disse resultater skal dog tages med visse forbehold. Når man laver denne type empiriske undersøgelser, er det en standardforudsætning, at kausaliteten ("forklaringen") går entydigt fra de forklarende variable til den forklarede variabel. Den hypotese, der ønskes testet, er overordnet set, om fondsejede virksomheder opnår samme økonomiske resultat som ikke-fondsejede virksomheder. Samtidig virker det dog plausibelt, at virksomheder primært overgår til fondseje, hvis de har eller har haft høj indtjening og har et langsigtet potentiale.

Steen Thomsen formulerer det således i *What Do We know (and Not Know) about Industrial Foundations?*:

"However, none of these studies have been done on matched samples, and the issue of causality remains unresolved. It seems highly likely that foundation-owned firms are selected to be good performers. After all, who could donate a badly performing company to a foundation? It also seems likely that highly profitable companies which can finance their own growth are more likely to remain foundation-owned than those which need external finance. Therefore, although the evidence so far indicates that foundation-owned firms do not underperform as predicted by agency theory, more research on performance is needed."

På baggrund af ovennævnte undersøgelser er der ikke belæg for at konkludere entydigt om, hvorvidt fondsejede virksomheder generelt klarer sig bedre eller dårligere end andre virksomheder. Det kan heller ikke afgøres med sikkerhed, om øget fondsejerskab i dansk erhvervsliv vil styrke eller svække vækst og beskæftigelse.

Boks 12.1 Empiriske undersøgelser af fondsejede virksomheder

Herrmann m.fl. 2002, Performance and Policy of Foundationowned Firms in Germany.

I undersøgelsen sammenholdes tyske virksomheder, der er helt eller delvist ejet af en almennyttig fond, med børsnoterede selskaber. Undersøgelsen indikerer, at fondsejede selskaber klarer sig nogenlunde som børsnoterede virksomheder målt på forrentningen af egenkapitalen. Samtidig vi-

ser undersøgelsen, at fondsejede virksomheder foretager færre investeringer, er mere arbejdskraftintensive og har lavere arbejdskraftproduktivitet og lønniveau end børsnoterede selskaber. Forfatterne tolker dette som udtryk for, at der i fondsejede virksomheder lægges mere vægt på jobsikkerhed, og at de er mere tilbøjelige til at "insource" produktion end andre virksomheder. Disse resultater bliver generelt mere tydelige jo større andel af selskabet, der er fondsejet.

Det Økonomiske Råds sekretariat, 2001. Betydningen af fondsejerskab og udenlandsk ejerskab i dansk erhvervsliv.

I papiret sammenlignes forrentning af egenkapitalen i henholdsvis fondsejede virksomheder og udenlandsk ejede virksomheder med forrentning i virksomheder med en mere traditionel ejerskabsform. Til undersøgelsen er anvendt regnskabsdata indkøbt hos Købmandsstandens Oplysningsbureau for alle registrerede aktie- og anpartsselskaber i Danmark for 1997/98.

Den overordnede konklusion i analysen er, at både virksomheder med fonds-ejerskab og udenlandsk ejerskab klarer sig relativt godt sammenlignet med andre danske virksomheder, når der ses på forrentning af egenkapital. Undersøgelsen omfatter ikke andre mål for, hvor effektivt virksomhederne drives.

Thomsen m.fl. 2011. Virtual Ownership and Managerial Distance: The Governance of Industrial Foundations.

I undersøgelsen sammenlignes, hvordan fondsejede virksomheder klarer sig mht. bl.a. det risikokorrigerede afkast sammenholdt med de øvrige børsnoterede selskaber. På baggrund af analysen konkluderes, at de fondsejede virksomheder klarer sig mindst lige så godt som de andre selskaber.

Desuden viser undersøgelsen, at "distance" i form af separat bestyrelse, geografisk afstand og kun delvist ejerskab af virksomheden styrker virksomhedens økonomiske præstation. Dette tyder på at de forventede negative konsekvenser ved ikke at have en egentlig ejerkreds kan reduceres fx ved en børsnotering, der spreder ejerkredsen på flere hænder. Ejerstrukturer med fonde, som er almennyttige og har forholdsvis lav ejerandel, synes at være bedre til at understøtte effektiv drift i de selskaber, de ejer end andre former for fondseje (ikke-almennyttig fond og/eller stor ejerandel).

12.3 Succession og valg af model for generationskifte

12.3.1 Samfundsøkonomiske effekter af den eksisterende successionsadgang

Ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt bør en virksomhed som udgangspunkt generationskiftes til den eller dem, der bedst og mest effektivt er i stand til at drive virksomheden videre.

Det taler for, at skattesystemet bør være neutralt med hensyn til valg af ejerstruktur. Det vil sige, at beskatningen ved generationskifte principielt bør være ens, uanset om der sker overdragelse til familiemedlemmer, nære medarbejdere, eksterne investorer (uden- og indenlandske) eller til en erhvervsdrivende fond.

De gældende successionsregler tilskynder til overdragelser inden for den nære familie eller til medarbejdere. Samtidig er bo- og gaveafgiften betydeligt mere lempelig ved overdragelse inden for den nære familie end udenfor. Hvor den nære familiekreds betaler 15 pct. i bo- og gaveafgift, skal udenforstående – herunder

medarbejdere – betale normal indkomstskat af gaven (for en topskatteyder i 2014 er marginalskatteprocenten 52,4 pct.⁹²) eller 36,25 pct. i boafgift af arv.

Disse asymmetrier tilskynder til, at virksomheder overdrages inden for den nære familiekreds, selv hvis eksterne potentielt bedre ville være i stand til at drive virksomheden videre. Dette kan medføre et forvriddningstab. Tabet består i, at successionsberettigede erhververe (fx sønnen, der overtager sin fars virksomhed) på grund af skattefordelen kan være stillet bedre end ved overdragelse til en ekstern køber, også hvis virksomhedens resultater før skat er ringere end ved salg til eksterne.

Flere empiriske undersøgelser indikerer, at overdragelse indenfor familien kan være forbundet med sådan et forvriddningstab. Eksempelvis viser en empirisk undersøgelse af Bennedsen m.fl., at virksomheder med et generationsskifte inden for familien i gennemsnit oplever en nedgang i den branchejusterede overskudsgrad på 0,6 pct.-point⁹³.

I artiklen *Inside the family firm: The role of families in succession decisions and performance*, The Quarterly Journal of Economics (maj 2007) viser Bennedsen m.fl. endvidere, at familiesuccession af den daglige ledelse reducerer afkastet i virksomheden med over fire pct.-point i en treårig periode efter overdragelsen. Dette resultat gælder specielt i store virksomheder, brancher med høj vækst, og i virksomheder med intensiv anvendelse af højtuddannet arbejdskraft.

Det skal dog bemærkes, at der også kan være samfundsøkonomiske fordele ved overdragelse til et eller flere familiemedlemmer. Fx kan familiemedlemmer have bedre kendskab til virksomheden, eller der kan være mere tillidsfulde relationer mellem første og anden generation end mellem en ny og gammel ejer, som ikke er familierelaterede. Men den nævnte undersøgelse tyder på, at disse potentielle gevinster tilsyneladende mere end opvejes af de ulemper, som generationsskifte indenfor familien kan indebære, nemlig først og fremmest et smallere rekrutteringsgrundlag for den nye ledelse.

Alternativet til et generationsskifte inden for familien er ofte, at virksomheden sælges. Der synes ikke at være foretaget systematiske undersøgelser af, hvordan virksomhedernes indtjening påvirkes af et salg. I analysen *Kapitalfonde i Danmark* foretaget af Økonomi- og Erhvervsministeriet fra 2006 viser dog, at virksomheder, der overtages af kapitalfonde, i gennemsnit har en større vækst i antallet af ansatte efter overtagelse end før. Fremgangen er også større i forhold til andre

⁹² Marginal skatteprocent for en topskatteyder i 2014 jf. tabel 2 i skatteministeriets opgørelse over Marginalskatteprocenter 1993 og 1998-2014. <http://www.skm.dk/skattetal/statistik/generel-skattestatistik/marginalskatteprocenter-1993-og-1998-2014/>

⁹³ Jf. Morten Bennedsen og Kasper Meisner Nielsen, *Vækst via generationsskifte*, september 2008. Undersøgelsen er nærmere beskrevet i kapitel 10.

virksomheder, der har samme størrelse. Der er desuden tegn på, at de opkøbte virksomheder drives mere effektivt.

Det taler umiddelbart for, at virksomheder – familieejede såvel som andre – der opkøbes af eksterne, drives mindst lige så effektivt som ved fastholdt ejerskab. Dette resultat skal dog tages med forbehold, da det indeholder visse metodiske problemstillinger. Blandt andet må det formodes, at kapitalfonde (og andre der opkøber virksomheder) netop opkøber virksomheder med et stort uudnyttet potentiale i forhold til vækst og effektivitetsforbedringer, da dette sikrer dem størst afkast. Samtidig skal det bemærkes, at for mange mindre virksomheder er et salg til en kapitalfond ikke en realistisk mulighed. Endelig kan det ikke afgøres, om effekterne ved et salg til en kapitalfond kan overføres direkte til andre salgssituationer.

Samlet set indikerer ovenstående således, at den nuværende skattemæssige begunstiggelse af overdragelse til nærtstående familiemedlemmer kan have negativ virkning på vækst og beskæftigelse, fordi virksomhederne ikke altid overdrages til den eller dem, der bedst er i stand til at drive dem videre.

12.3.2 Samfundsøkonomiske effekter ved at indføre succession til erhvervsdrivende fonde.

Af kapitel 10 fremgår, at udvidelse af successionskredsen til at omfatte fonde må forventes at øge antallet af generationsskifter til erhvervsdrivende fonde, mens særligt generationsskifter indenfor familien og salg til eksterne forventes at falde.

Det kan på det foreliggende empiriske grundlag ikke entydigt konkluderes, hvordan dette vil påvirke vækst og velstand.

Nogle virksomhedsejere vil overdrage deres virksomhed til en fond frem for til fx deres børn. De foreliggende undersøgelser synes at dokumentere, at overdragelse indenfor familien i gennemsnit svækker virksomhedens resultater. Overdragelse til en fond kan således potentielt give en samfundsmæssig gevinst, hvis virksomheden som resultat heraf fremover drives mere effektivt end ved fortsat familieeje.

Andre virksomhedsejere vil overdrage deres virksomhed til en fond fremfor at sælge den til eksterne. Dette kan svække virksomhedernes resultater, hvis driften herved bliver mindre effektiv. Omvendt kan der også være tale om en gevinst, hvis fondseje giver bedre muligheder for rationel drift. Hvilken af disse effekter, der dominerer, kan ikke afgøres entydigt på det foreliggende empiriske grundlag.

En udvidelse af successionskredsen til også at omfatte de erhvervsdrivende fonde kan således have modsatrettede virkninger på virksomhedernes resultater.

På linje med disse modsatrettede effekter viser empirien, at der er en vis tendens til, at succession indenfor familien og fondseje indebærer mindre effektiv drift. Som nævnt indledningsvist er resultaterne dog ikke entydige. Det er derfor ikke muligt at afgøre, om succession til erhvervsdrivende fonde entydigt styrker eller svækker effektiviteten i virksomhederne og dermed væksten i samfundet.

12.4 Sammenfatning

I kapitlet er søgt belyst de samfundsøkonomiske effekter ved at indføre succession til fonde. Dette er gjort ved at gennemgå eksisterende empiriske og teoretiske analyser af den økonomiske betydning af fondsejerskab. Det er på dette grundlag ikke muligt at afgøre, om og i hvilket omfang øget fondsejerskab kan forventes at styrke vækst og beskæftigelse.

13. Provenumæssige vurderinger

I dette kapitel beskrives de provenumæssige konsekvenser ved indførelse af succession til erhvervsdrivende fonde. Vurderingen tager udgangspunkt i prognosegrundlaget fra kapitel 10 og beskrivelsen af de skattemæssige forhold ved generationsskifte i kapitel 9. Der præsenteres desuden en følsomhedsanalyse ift. omfanget af virksomheds-ejere, der fremadrettet vurderes at vælge at overdrage deres virksomhed til en erhvervsdrivende fond. Formålet er, at vurdere om budgetrammen på 300 mio. kr. årligt kan forventes overholdt.

13.1 Metode og usikkerhed

I afsnit 13.2 redegøres for udvalgets vurdering af de provenumæssige konsekvenser ved den i kapitel 11 foreslåede model for succession til erhvervsdrivende fonde. Vurderingen er udarbejdet med udgangspunkt i den generelle metode og de retningslinjer, der anvendes i Skatteministeriet. For en nærmere beskrivelse heraf henvises til publikationen *Provenu og metode – Udarbejdelse af provenumæssige konsekvensvurderinger i Skatteministeriet*, juni 2013.

Det skal indledningsvis understreges, at det er forbundet med endog meget betydelig usikkerhed at vurdere de provenumæssige konsekvenser ved den foreslåede model for succession til erhvervsdrivende fonde. Overordnet set består usikkerheden dels i at vurdere, i hvilket omfang den udvidede adgang til succession vil blive anvendt, dels i at vurdere, hvilken model for overdragelse der var blevet anvendt, hvis successionsadgangen ikke bliver udvidet.

For at belyse betydningen af denne usikkerhed foretages i afsnit 13.3 en følsomhedsanalyse af provenuvurderingen i forhold til omfanget af egenkapital, der fremadrettet vil blive overdraget til fonde med anvendelse af succession.

13.2 Provenumæssige konsekvenser

Det er arbejdsgruppens vurdering, at den i kapitel 11 foreslåede model for succession til fonde vil medføre et umiddelbart årligt mindreprovenu på ca. 160 mio. kr. opgjort i varig virkning. Indregnes tilbageløb på andre skatter og afgifter, bliver det årlige mindreprovenu ca. 270 mio. kr.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at ca. 30.000 familieejede virksomheder over de kommende 10 år skal gennemføre et generationsskifte. Heraf forudsættes ca. 350 virksomheder overdraget helt eller delvist til en fond under de foreslåede nye regler for succession, hvis overdragelsesafgiften fastsættes til 20 pct., *jf. kapitel 10*. Den gennemsnitlige egenkapital skønnes at udgøre ca. 31,5 mio. kr. i de virksomheder, der forventes at ville anvende de nye regler for succession eller svarende til i alt 1.100 mio. kr. Endelig antages det beregningsteknisk, at 75 pct. af egenkapitalen i disse selskaber vil blive overdraget til den erhvervsdrivende fond, mens de resterende 25 pct. vil blive overdraget til anden side fx til virksomhedsejerens børn. Denne antagelse beror dels på forudsætningen om, at mere end 50 pct. af virksomheden skal overdrages til fonden og dels på, at det må forventes, at overdrager ikke i alle tilfælde vil overdrage 100 pct. af virksomheden til fonden.

Arbejdsgruppens har således lagt til grund, at der i gennemsnit vil blive overdraget egenkapital for ca. 825 mio. kr. årligt til erhvervsdrivende fonde ved indførelse af de nye successionsregler. Hvis de nye regler ikke indføres, forudsættes 40 pct. af disse virksomheder solgt til eksterne, mens de resterende 60 pct. forudsættes overdraget til nærtstående familiemedlemmer.

Provenu ved uændrede regler:

Ved salg til eksterne realiseres virksomheden, og der opbygges en ”pengetank”. Der betales som udgangspunkt ikke avancebeskatning og bo- og gaveafgift, før pengetanken overdrages fx til næste generation. Dette antages forsimplet at ske øjeblikkeligt til et nærtstående familiemedlem efter salget. Herved foretages først avancebeskatning på 42 pct., hvorefter der betales gaveafgift på 15 pct. af det overdragede beløb.

Under disse forudsætninger og antagelser kan det umiddelbare provenu ved salg til eksterne beregnes til knap 170 mio. kr. årligt opgjort som varig virkning.

Tabel 13.1 Provenuudvurdering af foreslået model for succession til fonde.

		Varig virkning (mio. kr.)	Bemærkninger
Provenu ved gældende regler:			
A) Solgt til eksternt:			
(1) Årlig egenkapital, der sælges		331	<i>Jf. kapitel 10</i>
(2) Avancebeskatning	(2)=42 pct.*(1)	139	42 pct. af overdraget egenkapital
(3) Salgssum efter skat	(3)=(1)-(2)	192	Solgt egenkapital efter avancebeskatning
(4) Gavebeskatning	(4)=15 pct.*(3)	29	15 pct. af salgssum efter skat
(5) Beskatning i alt	(5)=(2)+(4)	168	
B) Overdraget til nær familie:			
(6) Årlig egenkapital, der overdrages til nærtstående familie		496	<i>Jf. kapitel 10</i>
(7) Effektiv beskatning ifm. overdragelse	(7)=16,8 pct.*(6)	83	Den effektive beskatning antages beregningsteknisk at udgøre 16,8 pct., af den overdragede egenkapital, <i>jf. eksempel 2 i kapitel 9.</i>
(8) Avancebeskatning ved efterfølgende overdragelser mv.	Se note 1	118	Det antages forsimplet, at den overdragede egenkapital realiseres gradvist over 50 år, hvilket udløser avancebeskatning på 42 pct.
(9) Beskatning i alt	(9)=(7)+(8)	201	
(10) Samlet beskatning ved gældende regler	(10)=(5)+(9)	369	
Provenu ved foreslået model:			
(11) Årlig egenkapital, der overdrages til fond		827	<i>Jf. kapitel 10</i>
(12) Effektiv beskatning ifm. overdragelse til fond	(12)=25,6 pct.*(11)	212	Den effektive beskatning antages beregningsteknisk at udgøre 25,6 pct., <i>jf. afsnit 13.4.</i>
Samlet provenuvirkning af forslag:			
(13) Umiddelbart mindreprovenu	(13)=(10)-(12)	157	Mindreprovenuet er beskatning ved gældende regler fratrukket provenuet ved den foreslåede model.
(14) Tilbageløb	(14)=24,5*[(1)-(5)+(6)-(9)]	112	Tilbageløbet består primært af lavere indtægter fra moms.
(15) Mindreprovenu efter tilbageløb	(15)=(13)+(14)	270	

Skatteministeriets beregninger

Note 1: Nutidsværdien af den egenkapital, der løbende realiseres udgør i gennemsnit ca. 280 mio. kr. årligt. Med en avancebeskatning på 42 pct. bliver den gennemsnitlige varige virkning af avancebeskatningen ca. 118 mio. kr. årligt.

Det skal bemærkes, at i det omfang, pengetanken først overdrages efter en årrække, vil provenuet – og dermed mindreprovenuet ved forslaget – være mindre end her angivet.

Ved overdragelse til et nærtstående familiemedlem antages dette gennemført som i typeeksempel 2 i kapitel 9. Det vil sige, at virksomheden antages overdraget som gave, hvor gaveafgiften finansieres ved en initial udlodning af virksomhedens egenkapital. Den effektive beskatning ved selve overdragelsen bliver herved 16,8 pct. af den overdragede egenkapital.

Det forudsættes endvidere, at de omfattede virksomheder efter overdragelsen ville være blevet solgt svarende til, at den ”arvede” egenkapital avancebeskattes lineært over en 50-årig periode. Nogle virksomheder vil således forblive i familiens eje også på langt sigt, mens andre vil blive solgt ud af familiens eje. I det omfang der gennemsnitligt sker succession i en periode, som er længere end den forudsatte, vil provenuvirkningen ved succession til fonde være mindre. Omvendt er der også set bort fra, at fortsat familieeje vil udløse bo-/gaveafgift ved hver overdragelse. Det trækker i retning af, at provenuvirkningen er undervurderet, men effekten heraf er formentlig beskedent.

Under disse forudsætninger kan det umiddelbare samlede provenu forbundet med overdragelse inden for familien beregnes til ca. 200 mio. kr. årligt opgjort som varig virkning. Antagelsen om en gradvis realisering af de latente avancer over 50 år bevirker, at provenuet vil være lavere i de første år for derefter at stige gradvist indtil det permanente niveau nås efter 50 år.

Provenu ved indførelse af succession

Ved overdragelse til fond under de nye regler skal der, jf. den foreslåede model i kapitel 11, betales en overdragelsesafgift på 20 pct. Det antages forsimpelende, at denne afgift finansieres ved en realisering af dele af virksomhedens egenkapital. Da der skal betales avancebeskatning af den realiserede egenkapital, bliver den effektive beskatning 25,6 pct. jf. afsnit 13.4.

Under disse forudsætninger og antagelser kan provenuet ved den foreslåede model opgøres til ca. 210 mio. kr. årligt opgjort i varig virkning.

Det samlede umiddelbare mindreprovenu ved den foreslåede model kan således opgøres til knap 160 mio. kr.

Provenuvirkningen efter tilbageløb: De anførte provenuvirkninger omfatter konsekvenserne for indkomstskat samt bo-/arveafgift. Når det forudsættes, at de berørte virksomheder overdrages til erhvervsdrivende fonde, giver ejerne (og disses efterkommere) samtidig afkald på formueværdier svarende til den overdragne egenka-

pital efter avanceskat samt boafgift. Hermed reduceres deres forbrug tilsvarende. Det giver anledning til en yderligere belastning af de offentlige finanser svarende til ca. 110 mio. kr. årligt, hvis det samtidig forudsættes, at de overdragne værdier aldrig forbruges.

Opgjort efter tilbageløb bliver det samlede mindreprovenu ca. 270 mio. kr. opgjort i varig virkning.

Provenuvirkning efter adfærdsændringer: Såfremt de berørte virksomheder i gennemsnit drives mere effektivt, vil dette øge indtjening og selskabsskattegrundlag, mens omvendt mindre effektiv drift vil svække skattegrundlaget. Som det fremgår af Kapitel 12, er det imidlertid ikke muligt entydigt at fastslå fortegnet for de samfundsøkonomiske effekter ved at udvide successionsadgangen til også at omfatte fonde. Derfor er der i provenuvurderingen ikke indregnet adfærdsændringer.

13.3 Følsomhed og stilleskruer

Ovenstående provenuvurdering bygger på en række antagelser og skøn, der som nævnt er forbundet med betydelig usikkerhed. Provenuvurderingen kan derfor også alene tages som arbejdsgruppens centrale skøn på baggrund af de tilgængelige oplysninger.

I den foreslåede model er der ikke indbygget mekanismer, der begrænser adgangen til succession, hvis den afsatte ramme på 300 mio. kr. årligt overskrides, da der i skattelovgivningen ikke er mulighed for at lade successionsadgangen være baseret på, at der gives en individuel tilladelse, som er betinget af den samlede provenuvirkning. Det skal i den forbindelse også bemærkes, at rammen er et gennemsnitligt årligt beløb.

Udvalget har lagt til grund, at der i gennemsnit overdrages 75 pct. af egenkapitalen til erhvervsdrivende fonde. Denne forudsætning, der skal fortolkes som et centralt skøn, er – ligesom en række andre forudsætninger – forbundet med usikkerhed. I tabel 13.2 nedenfor er vist provenuvirkningen ved anvendelse af andre forudsætninger vedrørende den overdragne andel af egenkapitalen samt de satser for overdragelsesafgiften, som indebærer, at de skønnede provenuvirkninger svarer til ca. 300 mio. kr. årligt i gennemsnit.

Tabel 13.2 Mindreprovenu ved forskellige antagelser over andel af egenkapital, der overdrages

Overdragelsesandel, pct.	Provenutab, mio. kr.	Overdragelsesafgift (pct.) ved fastholdt mindreprovenu på 270 mio. kr.
50	180	15
55	198	16
60	216	17
65	234	18
70	252	19
75	270	20
80	288	21
85	306	22
90	324	23
95	342	24
100	360	25

Skatteministeriets beregninger

Anm. Forsimpler antages en lineær sammenhæng mellem overdragelsesafgiften og provenuvirkningen.

Arbejdsgruppen peger på, at ordningens provenuvirkning kan ændres via følgende to stilleskruer:

1. Ved at ændre overdragelsesafgiften i forhold til det i kapitel 11 foreslåede niveau på 20 pct.
2. Ved at ændre kravet til overdraget kapital i forhold til det i kapitel 11 foreslåede niveau på 50 pct.

Det er som redegjort for i ovenstående arbejdsgruppens vurdering, at den opstillede model sandsynligvis vil overholde den afsatte ramme på 300 mio. kr. årligt, hvorfor der ikke er behov for at justere på ovenstående stilleskruer. Usikkerheden er dog betydelig og kan ikke reduceres lovgivningsmæssigt, da der i overensstemmelse med almindelig praksis på skatteområdet er tale om generelle regler.

13.4 Niveauet for overdragelsesafgiften

I provenuvurderingen er der taget udgangspunkt i, at der ved overdragelse af en erhvervsvirksomhed til en fond skal betales en overdragelsesafgift på 20 pct. Det er 5 pct.-point højere end niveauet for gaveafgiften, hvis virksomheden var blevet overdraget til et nærtstående familiemedlem.

Når en virksomhed overdrages til et nærtstående familiemedlem med succession, gives der et nedslag i opgørelsen af grundlaget for gaveafgiften på 22 pct. – den såkaldte passivpost, *jf. kapitel 5*. Dette nedslag i gaveafgiften kompenserer for den latente skat, som modtageren af virksomheden overtager, og som udløses ved efterfølgende afståelse til tredje part.

Formålet med at overdrage virksomheden til en fond er, at fonden skal drive virksomheden videre uden efterfølgende afståelse, der udløser den latente skat. På denne baggrund giver det ikke mening at give et nedslag i overdragelsesafgiften i form af en passivpost.

Dette betyder, at den effektive beskatning ved successionsoverdragelse af en erhvervsvirksomhed til en fond som udgangspunkt bliver noget højere end ved en tilsvarende overdragelse til et nærtstående familiemedlem og noget lavere end ved en tilsvarende overdragelse til en medarbejder. Med de forudsætninger, der ligger til grund for beregningseksempel 2 i tabel 9.1, og en overdragelsesafgift på 20 pct. bliver den effektive beskatning 25,6 pct.

Tabel 13.3 Effektiv beskatning ved forskellige overdragelserformer

Generationsskifte	Overdragelse til nærtstående familiemedlem med succession som gave (Gældende regler)	Gaveoverdragelse til fond med afgift på 20 pct. og uden passivpost (Forslaget)	Overdragelse til medarbejder som arv (Gældende regler)
Udbyttebeskatning:			
Egenkapital før overdragelse	100,0	100,0	100,0
Udbytteudlodning til finansiering af skatter ved overdragelse (beregnes så alle skatter akkurat kan betales)	16,8	25,6	43,3
Beskatning af udlodning	7,1	10,8	18,2
Aktieavancebeskatning:			
Egenkapital der overdrages	83,2	74,4	56,7
Beskatning heraf	0,0	0,0	0,0
Gaveafgift:			
Passiv post (22 pct. af gave)	18,3	0,0	12,5
Grundlag for gaveafgift	64,9	74,4	69,3
Gaveafgift	9,7	14,9	25,1
Samlet beskatning	16,8	25,6	43,3
Egenkapital efter overdragelse	83,2	74,4	56,7

Skatteministeriets beregninger

Provenuvirkningen ved en overdragelsesafgift på 15 pct.

I den foreslåede model er der taget udgangspunkt i en overdragelsesafgift på 20 pct., da mindreprovenuet herved skønnes at kunne overholde den afsatte ramme på 300 mio. kr.

Hvis overdragelsesafgiften alternativt sættes til 15 pct. uden nedslag i beskatningen i form af en passiv post, bliver den effektive beskatning ca. 20,5 pct. Dette skønnes at medføre, at det årlige antal selskaber, der vil blive overdraget til en fond, stiger fra 35 virksomheder til 40. Alt andet lige vil det indebære, at den årligt overdragede egenkapital stiger fra ca. 825 mio. kr. til ca. 945 mio. kr., *jf. kapitel 10*.

Det medfører, at det umiddelbare mindreprovenu stiger fra ca. 160 mio. kr. årligt til ca. 230 mio. kr. årligt. Indregnes tilbageløb, stiger mindreprovenuet fra ca. 270 mio. kr. årligt til ca. 360 mio. kr. årligt.

13.5 Henstandsordningen

I den foreslåede model for succession til erhvervsdrivende fonde gives mulighed for henstand for betaling af overdragelsesafgiften i op til 15 år. Henstandsordningen indebærer en forrentning, der forslås at svare til den rente, staten i gennemsnit kan forventes at opnå, hvorfor anvendelsen af henstandsordningen ikke vil påvirke provenuet opgjort i varig virkning.

Hvis den foreslåede henstandsordning ændres, så forrentningen bliver lavere end statens alternativrente, vil det øge mindreprovenuet. En henstandsordning helt uden forrentning skønnes således at øge mindreprovenuet med ca. 100 mio. kr. årligt fra ca. 270 mio. kr. til ca. 375 mio. kr. opgjort i varig virkning efter tilbageløb⁹⁴.

Det er i denne provenuvurdering lagt til grund, at overdragelsesafgiften forhøjes fra 20 pct. til 27 pct., hvis henstandsordningen ønskes anvendt. Det sikrer, at den effektive beskatning ligger på ca. 25,5 pct., hvad end henstandsordningen anvendes i den konkrete situation eller ej. Hvis overdragelsesafgiften ikke forhøjes ved anvendelse af henstandsordningen, bliver den effektive beskatning 20,4 pct., hvilket alt andet lige vil øge det umiddelbare mindreprovenu med henved 50 mio. kr.

Hvis overdragelsesafgiften alternativt sættes til 15 pct., vil overdragelsesafgiften ved anvendelse af henstandsordningen skulle sættes til 20 pct. for at opnå samme effektive beskatning.

13.6 Sammenfatning

I dette kapitel er gennemgået de provenumæssige konsekvenser ved at indføre den i kapitel 11 foreslåede model. Provenuvurderingen viser et forventet gennemsnitligt årligt mindreprovenu på ca. 270 mio. kr., hvilket overholder den afsatte ramme på 300 mio. kr. Det skal dog understreges, at provenuvurderingen er forbundet med betydelig usikkerhed.

⁹⁴ En uforrentet henstandsordning indebærer, at den overdragede virksomhed opnår en rentefordel, der reducerer belastningen ved overdragelsesafgiften. Det må på denne baggrund antages, at alle virksomheder, vil anvende henstandsordningen, således at betalingerne af overdragelsesafgifterne udskydes i de maksimale 15 år. Ved en rentesats på 4,75 pct. p.a. indebærer en betalingsudskydelse af overdragelsesafgiften på 15 år, at nutidsværdien af afgiften reduceres med ca. 50 pct. Dette betyder, at statens provenu fra overdragelsesafgiften reduceres fra ca. 210 kr. til ca. 105 mio. kr.

Skatteministeriet/Ministry of Taxation
Nicolai Eigtveds Gade 28
DK 1402 – København K

Telefon +45 3392 3392
Mail skm@skm.dk

www.skm.dk

Skatteministeriet udgiver løbende rapporter, som behandler større skatteøkonomiske temaer. Rapport-formatet har til formål at belyse større temaer, som kræver en grundig behandling med flere kapitler, underanalyser og delkonklusioner.

Rapporter henvender sig eksempelvis til journalister, undervisere, interesseorganisationer og andre med interesse for skattepolitik og skatteøkonomiske forhold.
